

А все ж таки, необхідно співати,
Більше, ніж коли б то не було.

Vinicius de Moraes

Іван Сміян

МИ СПИВАЄМО ГЛУХИМ (Canitus surdis. Vergilius)

Книга 24

Пошли мені святеє слово,
Святої правди голос новий!
І слово розумом святим
І оживи, і просвіти!
Щоб слово пламенем взялось,
Щоб людям серце розтопило,
І на Україні понеслось,
І на Україні святилось
Те слово...

Тарас Шевченко

Тернопіль
2012

В авторській редакції

Дизайн обкладинки *Олени Соколюк*
Випусковий редактор *Маргарита Більчук*

Формат 60х84/16. 11,2 ум. др. арк., 10,8 обл.-вид. арк. Тираж 250. Замовлення № 12-482.

Видавець і виготовлювач Редакція газети «Підручники і посібники».
46020, м. Тернопіль, вул. Поліська, 6а. Тел. (0352)-43-15-15; 43-10-21.

E-mail: pp@pp.utel.net.ua www.pp.utel.net.ua

Свідомство про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців
серія ДК № 765 від 11.01.2002 р.

Книга-поштою: а/с 376, Тернопіль, 46011.
Тел.: (0352)42-43-76; 097-503-53-76; 094-97-40-376

Сміян І. С.

С 50 Ми співаємо глухим (Canitus surdis. Vergilius) : Книга 24 /
І. С. Сміян. — Тернопіль, 2012. — 192 с.

Численні дива оточують нас. І серед них таке: ми частіше не чуємо не лише інших, а й себе. Багатоголосний нинішній світ спантеличив сталі уявлення про добро і зло, про світло і темряву, про... Сьогодні «Многие люди, слабые от природы, делаются совершенной дрянью

оттого, что не умеют быть с а м и м и с о б о ю и ни в чем не могут
отделиться от общего хора, поющего с чужого голоса» (Д. Писарев).

УДК 82-94

© Сміян І. С.,

2012

СТАРУХА ИЗ КОПАКАБАНЫ

Она стояла на тротуаре авениды Антлантика со скрипкой в руке и написанной от руки табличкой: «Давайте петь вместе». Когда она заиграла на скрипке, к ней подошел один пьяный, потом другая старуха и стали ей подпевать. Через какое-то время одна группка людей пела, а другая слушала их пение, аплодируя в конце каждого номера.

— Зачем ты это делаешь? — спросил я старуху в перерыве между песнями.

— Чтобы избавиться от одиночества, — сказала она. Я, как и большинство стариков, очень одинока.

Если бы каждый из нас научился решать свои проблемы так, как эта старуха!

Пауло Коэльо

А ми, на жаль, по-іншому вирішуємо різні проблеми! Кожен з нас, як правило, життєву порожнечу заповнює телевізійним екраном бомбування, екраном спотворення світогляду — світла, добра, поваги до ближнього та чудо-природи. З чого сьогодні розпочинаються повідомлення державних і не державних голубих екранів? З наслідків найбільш жорстоких подій у світі. Труп, трупи і ще раз трупи. Нам показують та в подробицях розповідають, як люди гинуть від стихії, від недосконалості людських взаємин, від появи дедалі більшої кількості людей, які звірячо вбивають один одного... Заради правди слід сказати, що звірі рідко знищують собі подібних. Їхні (звірів) взаємини залишаються сталими віками, тисячоліттями. А в нас, у людей, «дурниці стають спереду, щоб їх бачили, розум стає позаду, щоб бачити» (Кармен Сільва).

Оглохли всі, як і я сам оглух,
сміявся розучились. Прометей –
козацький дух — скрутили на цяцках
і в самий бунт укинули бароко –
козацьку старшину. Кругом така

солодка муть, таке кругом розтління,
а просвіщенства вік...

Павло Тичина

А Тиберій Шпак у своїй статті «Ще не вмерла Україна, еслі ми гуляєм так» (газета «post Поступ» 1 лютого 2012) пише (може, дещо занадто): «Я вже давно збагнув, що телебачення — це отрута. До того ж — дуже шкідлива...

Телебачення на Новий рік і на різдвяні свята не здивувало знову нічим. Одні й ті самі російські естрадні дупці, тягучі російські серіали... А на сам Святий вечір на Першому національному — рок фестиваль «дружніх слов'янських народів», який уперше демонстрували ще влітку до Дня Хрещення Русі. Тіпа нас разом хрестили та ще й в один день.

А що їм, бенкендорфам та арфушам (керівники національного телебачення — І. С.), наші свята? Вони свої мають. Нічого не змінилося на краще, бо навіть в часи Ющенка мали ми те саме...

...Чому українці з року в рік змушені дивитися винятково «рождественские» ігрища Пугачової, а не чудову різдвяну програму Тараса Чубая? Це — парадокс, але востаннє я бачив по телебаченню концерти українських народних колективів, українські вистави та опери ще в Країні Рад...»

Або зверніть увагу, читачу, на улюблені керівниками деяких телеканалів (не одного!) примітивних анекдотів, які викликають сміх лише у самих авторів програми — сміх надсадний і гучний.

Я не знаю, читачу, чи доречно тут прозвучать слова Миколи Некрасова щодо нашої сучасності?

Бували хуже времена,
Но не было подлей.

І треба радіти, що стара бабуся Пауло Коельо знайшла своє щастя в пісні, а скільки можливостей бути щасливою людиною в будь-якому віці! Адже «Щастя виключає старість. Хто зберіг здатність бачити чудове, той не старіє» (Кафка).

Але я хотів би підкреслити, що як людина сама собі й оточуючим може творити миттєвості щастя, так і оточуючі — окремій людині, як от

ПРОДОВЖУВАЧ

Дід сухарика гризе... Й видіння —
Птах зірвався з церковних бань...
Що ж... на жаль, як злет — без падіння,
Не існує

без втрат

надбань.

Не існує війни — без миру,
Тьма — без світла, добра — без зла.
Навіть небо,
де синь — без міри,
одинесеньке —
без крила.

Тож без відповіді — питання.
І... без янгола — сатана.
І... до Бога оце прохання
Поза Всесвіти
порина.

І тому,
повз спекоту й метілі,
Повен
духа й душі сполук,
Крайці хліба м'якшить стверділі
Дідусю — онук.

Олександр Куликов

Джерел добра необхідних для того, щоб уквітчати своє життя,
нескінченна кількість. У тому числі й

ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТЬ

Людина, як і дерево, не може жити без правічного ґрунту. Живосилом
вирваний з природного середовища живий організм почне всихати і
перероджуватися на перекотиполе. Дитина, не засвоївши родовідних
цінностей, на все життя залишиться Іваном, який не знатиме свого
роду-племіні, чиїх батьків він дитя. Звідси і зневажливе ставлення до отчого
дому, батьківського слова, авторитету старших.

На сьогодні вже втратили свою першооснову ввічливі форми вітань,
зникли з ужитку вияви шляхетності, притупилися почуття сорому і

співпереживання. Зникають традиції, затихає навіть у селах народна пісня, виходить з ужитку чистота мовного спілкування. А все це наша історія, наше духовне багатство, без якого ми самовтрачаємося, міліємо. Загальновідомо: хто одцурався мови й традицій своїх, а відтак злегковажив найбільшою святістю, врешті-решт знехтує й синівським обов'язком перед батьками, бо за душею в безбатченків немає нічого святого.

Сьогодні ця найжагучіша проблема хвилює не тільки інтелігенцію, а ширші верстви суспільства. Куди ми йдемо, що будемо? Серед багатьох відповідей найчастіше звучить таке — втрата духовної культури. Саме так: там де руйнується ланцюжок між поколіннями, неодмінно з'являються духовні порожнини. Щоб зліквідувати їх, мусимо починати з повернення народів його ж історичної пам'яті. І починати маємо з найсвятішого — родоводу (Л. В. Скуратівський).

Родоводу, рідної землі, рідного гнізда... Ось, читачу, вдумайся спокійно в слова Тараса Шевченка, написані на чужині (Друга половина 1847, Орська фортеця)

Отакий-то на чужині
Сон мені приснився!
Ніби знову я на волю,
На світ народився.
Дай же, Боже, коли-небудь,
Хоч на старість, стати
На тих горах окрадених
У маленькій хаті,
Хоча серце замучене,
Поточене горем,
Принести і покласти
На Дніпрових горах.

На чужині... На чужині сон Тарасу Григоровичу приснився... А багато із нас, на своїй землі, не зрозуміло чому, маючи можливість щоденно спілкуватися зі своєю матінкою — природою, бурчить, що притаманне не лише

ЛЕДАРЕВІ

Цьому однаково, чи помирає, чи жить —
Живим лежав і тут лежить.

Василь Симоненко

Ось сьогодні, 28. 01. 2012 року, промінчики сонця шлють мені (тобі) приємні, тепленькі, яскраві (дуже яскраві) відблиски сухого, білого-пребілого снігу, який відповідає мені на кожний мій крок (навіть напівкрок): м-так, так і ще так (температура — мінус 15,5 градуса), гілочки 32-х моїх плодових дерев ніжно схилилися в бік сонця з думами про вже недалеку весну. Ярик (мій вівчар), вибравши царську позу, насолоджується життям: голова високо піднята вгору, вуха на сторожі (стирчать та час від часу змінюють напрямок), передні кінцівки, з розщепленими пальцями на великих «долонях», виправлені вперед, лежать на снігу (більше в снігу), задні кінцівки, які випливають з-під чудового чорно-бурого хутра тулуба, красиво потопають у кучугурі снігу, а пушистий хвіст колечком сплівся з сліпучо-білим покривом снігу. Дивно, що хвіст своєю масою не здійснює ніякого впливу на покрив снігу — він не вдавлюється. Я ніяк не можу зрозуміти, як при такому морозі з покрівлі хати та стодоли все частіше капають краплі чистої снігової води. Кругом мене — дива природи, і мимоволі приходять святкові слова:

З РІЗДВОМ ХРИСТОВИМ!

І знов Різдво...
Воно, неначе казка, міф
З давно-давно минулих літ,
Являлось посеред нас!
З подвір'я сніп входив до хати,
Ставав в куток і колосками
Щось шелестів, хотів сказати,
Що знов Христос родивсь
Між нами,
Родилась правда, мир, любов,
І всепрощення.
І нині знов
Будемо свято святкувати,
Знов сіно й сніп внесуть
До хати,
Засяє під вікном звіздар
І залунає коляда...

Богдан Лепкий

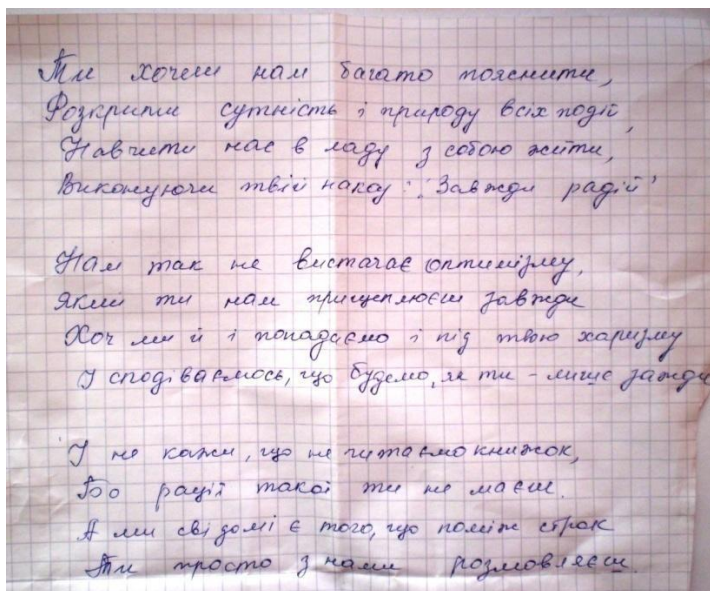
І як тут не погодишся з тим, що «Є в серці віра і любов», як сказав Данило Кононеко, до якого звернувся кореспондент:

— Насамкінець дозвольте запитати: чи щаслива Ви людина?

— Знаєте, щастя має багато барв. Я ж скажу: воно, як і талант, залежить від Бога. Це — уміння працювати не покладаючи рук і реалізовуватися, досягнувши гармонії внутрішнього світу й життя. Доля моя щаслива — творча й особиста. Маю кохану дружину, чудових сина й доньку, трійко онуків. Чи треба ще щось? Звичайно, я щасливий на всі сто!»

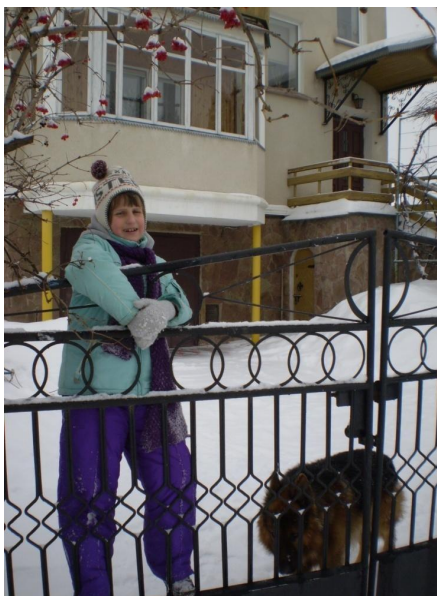
У мене також син і донька та трійко онуків! І я також щасливий на всі сто! І це декілька слів від них, моїх найближчих:

Ти хочеш нам багато пояснити,
Розкрити сутність і природу всіх подій,
Навчити нас в ладу з собою жити,
Виконуючи твій наказ: «Завжди радій!»
Нам так не вистачає оптимізму,
Який ти нам прищеплюєш завжди.
Хоч ми й попадемо і під твою харизму
І сподіваємось, що будемо, як ти — лиш зажди.
І не кажи, що не читаємо книжок,
Бо рації такої ти не маєш.
А ми свідомі є того, що поміж строк,
Ти просто з нами розмовляєш.

А це вже окремо від наймолодшої онуки, їй 8 років. Вона є неабиякою розрадою для своїх дідуся і бабусі, які спостерігають значну емоційну реакцію своєї улюбленої Вітусі на довкілля. Емоції в неї значно сильніші, насиченіші, ніж у нас наприкінці життєвого шляху. Її стан доброзичливості, сприйняття всіх проявів природи лише як краси необмеженого простору життя, діють і на нас, збуджуючи в нас світло, добро, квітучість людської сутності... Таким чином, онучка покращує нам якість життя. Погляньте, як вона сприймає зиму, одну з чудових пір року. Їй не лише комфортно, а їй радісно бачити, чути, відчувати... подих зими, снігу, морозу, різкого повітря, червоної калини, яка своїми китицями нависає над її головою; приємного запаху туй, видовжені зелені красені яких, рядом з нею; обійми благодатних гілок вишень... І відчувати це все разом з нашим незмінним другом Яриком та дідусем, який фотографує. Ви, читачу, мабуть, не повірите, що я, старий дід, під впливом цієї ідилії, розіслав кожух на кучугурі снігу та й ліг позасмагати на снігу... При цьому відчув якусь незвичну фізичну та душевну легкість та миті радості. Я навіть сміявся. З чого і чому — не знаю.

Як тут не погодишся з Ільком Лемко, що «миті життя — найбільш незначні, пусті, дріб'язкові — стають найдорожчими, а так звані віхові — зазвичай залежуються десь у закапелках пам'яті».

Балує нас онучка! Ох, як балує! Бачите, вона ще й витвори своїї писемності та мистецтва нам дарує!

там все похмуре — і фортеці, і двори.
Де ще упився б піснею живою
і де б ще загубився у траві?
Тут, може, трішки й «бродить головою»,
там тільки туга бродить в голові.
То чим же покарати можна, брате,
того, хто всі круги буття пройшов?
Проте, якби там спокою не втратив,
і тут би затишку, можливо б, не знайшов...

Олег Гончаренко

...Проте, якби там спокою не втратив, і тут би затишку, можливо, не знайшов... Я прожив за межами України сім років. В одному з чудових куточків світу — Північному Кавказі, у сузір'ї світових курортів — Железноводська, П'ятигорська, Єсентуків, Кисловодська. Там народилась моя донька Лана, там я завершив і захистив докторську дисертацію, там я написав кілька монографій, там я організував і провів п е р ш у наукову Всесоюзну конференцію із санаторно-курортного лікування дітей... І там же мене зустріли на станції Бештау, коли я із сім'єю приїхав, та повезли в уже підготовлену двокімнатну квартиру. Усі роки моєї праці там мене поважали, у мене навіть складалось враження, що любили. Усі роки праці на Кавказьких Мінеральних Водах я не отримав не лише догани, а навіть жодного усного зауваження. Кожне свято мені оголошували подяки чи вручали грамоти. Коли я вирішив повернутися на Україну, мене на всіх рівнях наполегливо вмовляли залишитись, обіцяючи значне покращення мого особистого матеріального становища та виразні службові вдосконалення (будівництво дитячої клініки, де я мав бути керівником)... Усе було чудово! Але мої корені один за одним надсилали сигнали від моїх предків. Сигнали від заритої пуповини на Сумщині. Сигнали суму з мого дитинства: садок вишневий коло хати, дзюрчання струмочка в городі, численна живність на подвір'ї (кури, горобці, синиці...), неодмінний песик, Зоряка (корова), хрю-хрю-хрю зі стодоли, різноманіть городини (цибуля і часник, окріп і лобода, огірки і помідори, гарбузи і буряки...).

Бувало, як

У сні зайшов я в дивную долину.
Було так ясно, тихо, легко в ній,
Що бачилось мені: не йду, а лину.

Сміялася в пишноті весняній
Природа, пахощами вся облита,
І скрізь співав пташок незримий рій.
Сріблом на збоччах хвилював лан жита,
Верхом шумів-гудів одвічний ліс,
Внизу була велична тайна скрита.
Внизу був дуг, і з нього вітер ніс
Такі розкішні пахощі, що груди
Аж ширшали і дух у тілі ріс.
А йшли ті пахощі з квіток, що всюди
Росли — барвисті, дивних форм, яких,
Мабуть, ніколи не плекали люди.
Хиляючись до тих квіток палких,
Я чув, що й спів солодкий з них виходить,
Мов пасма тонів ніжних і м'яких.
Між тих квіток дівчат багато ходить,
Всі в білому, в вінках і скиндячках,
І одна одну все за руку водить.
У всіх маленькі кошики в руках,
І кожную квітку пильно оглядають,
Пестять і підливають на грядках.
Не рвуть квіток співучих, та зривають
Із кожної ростики по листку
І бережно у кошики складають.
І, бачачи забаву їх таку,
Я мовив: «Нащо ті листки, дівчата?
На лік, на страву їх рвете яку?»
І мовила одна: «Рвемо для свята.
І не на лік, бо для здорових се;
І не на страву — сита наша хата.
А хто до уст листок сей занесе,
І розгризе, і сок його скуштує,
У того серце розкішню стрясе;
У того смілість душу напростує,
У того радість очі прояснить,
Турботи всі розвіє й пошматує.

Твій сум, твою зневіру хоч на мить
Прогонить він; ти станеш, мов дитина,
Всю суть свою ти мусиш відмінить.
Всім любий ти, хоч круглий сиротина,
І любиш всіх, щасливий в тій любові.
Кааф у нас зоветься та рости́на».
Пішли. Та йдуть і мовлять інші дві:
«А ти не рад листків тих скуштувати
І занести їх там, своїй верстві?
Чи все в вас має лютість панувати,
Зневага до людства, погорда й їдь?»
І кинувся я листки ті дивні рвати.
Ось вам пучок їх. Натє та гризїть!..

Іван Франко (Із книги Кааф)

І я повернувся на Україну, в Тернопіль. 19 серпня 1970 року. День теплий, привітливий, сонячний. З особливим піднесенням і завзяттям. Повз мою свідомість промайнула малопомітна хмарка. У 1957 році, також у серпні (10 числа), мене, випускника Харківського медичного інституту, разом з дружиною та однією на двох валізою з фанери зустрічав на залізничному вокзалі Трускавця старший інспектор курортного управління, який відвіз нас у щойно відремонтовану квартиру та ще й вирішив і влаштував питання з харчуванням для нас у санаторії. На початку березня 1964 року нас (уже трьох: мене, дружину, сина) на станції Бештау на сучасному мікроавтобусі зустрів працівник П'ятигорського науково-дослідного інституту курортології та фізіотерапії й доправив до квартири в щойно збудованому будинку в Железноводську. У цей час я був уже кандидатом медичних наук, автором одної монографії, а приїхав на скромну посаду старшого наукового працівника (можна порівнювати цю посаду з посадою доцента у вузі). У Тернопіль же я прибув доктором медичних наук, автором численних монографій, знаним серед педіатрів Союзу, на посаду завідувача кафедри. Мене не зустрічали (зрозуміло, що я телеграфував про час прибуття мого потягу), а після знайомства з ректором завідувач відділу кадрів довго пояснював мені, як пройти від адміністративного корпусу інституту на Театральному майдані до гуртожитку по вулиці Леніна 42 (десь біля 200 м). А потім, зрозумівши, що я нетямущий, провів сам. Моя голова, увесь організм були переповнені енергетикою завтрашнього дня, дня нових

творчих пошуків, а тому позитивні хвилі майбуття господарювали над дрібними краплями незручностей. Тим більше, «Будеш ли ты сердиться на человека, от которого пахнет потом или у которого скверно пахнет изо рта? Что ему делать? Такой уже у него рот и такие подмышки, что против его воли исходит от них такой запах. «Но ведь человек, — возраят мне, — обладает разумом и может, при некотором внимании, усмотреть, в чем его недостаток». — Правильно. Но в таком случае и ты обладаешь разумом. Пусть же разумное убеждение в тебе приведет в движение разумное убеждение в другом. Доказывай, напоминай. Если он услышит тебя, то исцелится, и не будет уже нужды в гневе. Не следует уподобляться ни трагическому актеру, ни блуднице» (Эпиктет).

Це по-перше. А по-друге: «Хто за гроші, чи за славу, чи солодкість гнівається на ближнього, той ще не пізнав, що праведно Бог керує сотворіннями» (і книги «Добротолубіє». 2009. Т. I.). І по-третє. Тим часам були особливо притамані події, які придушували багато людського та про які пише Тарас Шевченко (в дужках добавлю, що й сьогодні цих явищ не бракує. Ми завжди в зачарованому колі):

Напевне видумали свято
Патріції-аристократи
І мудрий кесарів сенат.
Вони, бач, кесаря хвалили
На всі лади, що аж остило
Самим їм дурня вихвалять,
То, заразом щоб доконать
Вони на раді й присудили,
Щоб просто кесаря назвать
Самим Юпітером, та й годі.
І написали воєводам
По всьому царству: так і так,
Що кесар — Бог. Що більш од Бога!
І майстрові дали кувать
Із бронзи кесаря. До того
Так, нотабене, додали,
Що бронзовий той кесар буде
І милувать. Сердешні люде,
Неначе в ірій, потягли
У Рим на прощу. Приплила
Із Сіракуз і та небога

Благала кесаря і Бога.
І чи одна вона? Мій Боже!
Прийшло їх тисячі в сльозах,
Прийшли здалека.
Горе з вами!
Кого благувати ви прийшли?
Кому ви сльози принесли?
Кому ви принесли з сльозами
Свою надію? Горе з вами,
Раби незрячі! Кого?
Кого благуєте, благуї,
Раби незрячі, сліпі!
Чи ж кат помилує кого?
Молітьс'я Богові одному,
Молітьс'я правді на землі,
А більше на землі нікому
Не поклонітьс'я. Все брехня –
Попи й царі...

Якщо Микита Хрущов говорив, що культ особистості був лише при Сталіні і щодо Сталіна, то мій тривалий життєвий шлях дозволяє стверджувати, що культ особистості був, є і буде; культ особистості на різних рівнях: розпочинаючи від першої керівної особи в країні до «господаря» в сім'ї. І, якщо одна людина, протягом життя всі свої розумові здібності використовує для адаптації (пристосування) до запитів «Юпітера» («Юпітерів» багато), то в неї доля: «то поднесет его высоко, то в бездну бросит без стыда». Доля постійного страху, постійного неспокою, постійної незадоволеності, постійного «що ж воно буде»... Життя такої людини — постійне страхіття, кошмар. Сумно, що це доля більшості людей планети.

І тут же мій лікарський припис такій людині:

1. Щоденні двохгодинні прогулянки на свіжому повітрі з думами лише про красу природи.

2. Визначне посилення творчої праці, творчих пошуків, удосконалення, згідно із заповідями Божими, свого життя. Під словами «творча праця» я маю на увазі не лише наукові дослідження, а й, насамперед, доведення оволодіння своїм фахом до цілковитої майстрості, що можливо при щоденній увазі своїй професії.

Я, майже повністю згідний з Чарльзом Дарвіним, який пише: «Главным моим наслаждением и единственным занятием в течение всей жизни была научная работа, и возбуждение, вызываемое ею, позволяет мне на время забывать или совсем устраняет мое постоянное плохое самочувствие». Щодо себе, то я хотів би підтвердити думку Ч. Дарвіна таким. У мене, як і в усіх, не завжди життя було «в шоколаді». І ось, щойно чорні хмари збиралися на обрії, я біг за свій робочий стіл та творив, творив, творив... Я збуджувався, піднесення охоплювало мене, і чорна хмарка ввижалася мені малесенькою-премалесенькою, ледве помітною і швидко зникала. Я сам дивуюся, як мені вдалося написати та видати за 10 років (2001–2011) двадцять книг спогадів та роздумів, десять книг медичного напрямку (чотири з них — без співавторства), шість маленьких брошур... Невже в цьому винні лише чорні хмарки? Ні. Ще й на додаток до цього неабияке задоволення від самого процесу творчої праці та надії, що мої думки, викладені в цих книгах, принесуть насагу іншим та будуть корисні людям.

3. Пам'ятай і про байку Езопа:

КОШКА И МЫШИ

В одном доме было много мышей. Кошка, узнав об этом, явилась туда и стала их ловить и пожирать одну за другою. Мыши, чтобы не погибнуть вконец, попрятались по норам, и кошка не могла до них добраться. Тогда она решила выманить их хитростью. Для этого она ухватила за гвоздь, повисла и притворилась мертвой. Но выглянула одна из мышей, увидела ее и сказала: «Нет, любезная, хоть и вовсе мешком обернись, а я к тебе не подойду».

Басня показывает, что разумные люди, испытав чье-нибудь коварство, не дают больше ввести себя в обман.

Радити не важко, втілять в життя поради, яких дуже й дуже багато, не легко. Хоча Борис Пастернак вважає, що «жить не засоряясь впредь... — не большая хитрость».

Любить иных — тяжелый крест,
И ты прекрасна без извилин,
А прелести твоей секрет
Разгадке жизни равносильен.
Весною слышен шорох снов
И шелест новостей и истин.

Ты из семьи таких основ.
Твой смысл, как воздух, бескорыстен.
Легко проснуться и прозреть,
Словесный сор из сердца вытрясть
И жить, не засоряясь впредь.
Все это — не большая хитрость.

Сміття, яке постійно перед нашими очами, сморід, який спотворює наш нюх, неймовірні звуки нашої промисловості та музичних «досягнень», які дратують наш слух, продукти харчування, які «прикрашені» різноманітними штучними чинниками, псують наш смак — все це «з нами». І це ще не все. Слово (ЗМІ) і дія людини, з якою ми спілкуємося, нерідко наші звилини мозку поступово випрямляють. Супротив цьому, супротив досягненням цивілізації з негативним впливом один — щоденна праця, натхненна праця, творча праця. Лише вона, праця, є джерелом піднесення та запалення на добро. І я дивуюся тим, хто всі надії на щасливе майбутнє покладає на державу. Адже:

Держава, що це?

Питання пульсує в голові, ніби похмільний синдром вже тринадцять років незалежності. Пішов чотирнадцятий. Питання спазматичне, риторичне і сумне, бо відповідь хоч за Платоном, хоч за Нероном, хоч за Марксом, хоч за Макіавеллі, хоч за Кантом, хоч за Сковородою, хоч за Ніцше, хоч за Донцовим, хоч за Тойнбі, хоч за Шпенгером, хоч за батьком Махном, хоч за Сартром, хоч за Кучмою, хоч за Распутіним, хоч за Путінім, хоч за ким хоч — відповідь однозначно негативна.

Держава — це щось неприродне, потворне, штучне, створене тим, хто захопив владу ще в печері, щоб утримувати своїх підлеглих у покорі.

Нині вже майже ніхто не пам'ятає, що таке ярмо. Тому, що нема вже волів. І чумакам не треба їх запрягати, щоб їхати в Крим по сіль.

Так ось, ярмо і є ідеальною метафорою для держави, якщо її громадяни воли.

Демократична держава — це взагалі подвійний блеф.

По-перше, сама по собі держава означає геть не щось урочисте і високе для її громадян, а лише ярмо. По-друге, демократія — то взагалі недолугий жарт лінгвістів. Демос — це, як відомо з Греції, народ, а кратія — то влада, знов-таки, як у греків. Влада народу — це нонсенс. Народ ніколи і ніде у світі не володарював. Народ завжди був об'єктом володарювання.

*Тому, коли кажуть слово «демократія», його кажуть, щоб приспати нашу свідомість, а потім її обібрати до нитки. Забрати все: **землю**, гроші, майно, свободу, розум, надію, віру, любов. Оце і є демократія... (із книги Юрка Ілленка «Доповідна Апостолові Петру». Книга 3).*

До наведеного можна додати: «Во время насильственного правления народ бывает стадом, в котором пастухи и собаки столь же многочисленны, как и овцы» (Латте¹).

Таке визначення демократичної держави більш до снаги, ніж інші. А Леся Українка словами Антея, героя драматичного твору «Оргія», додала про нашу роль в державі:

АНТЕЙ

Що ж, ліпше нам самим те все стоптати,
щоб ворогам не завдавати праці?
Се жрець краси так думає й говорить?
Лишилося одно — так і вчинити.
Ти не продався, — гірше! Ти віддався
у руки ворогу, як мертва глина,
з якої кожне виліпить, що хоче.
Та хто ж тобі натхне вогонь живий,
коли з творця ти творивом зробився?
Іди служи своєму Меценату,
забудь краси великі заповіді,
забудь нескортий образ Прометей,
борця проти Богів, забудь і муки
Лаокоона, страдника за правду,
не згадуй героїні Антігони,
ні месниці Електри. Викинь з думки
Елладу, що, мов Андромеда скута,
покинута потворі на поталу,
з нудьгою жде Персея-оборонця.
Ти не Персей, бо ти закам'янів
перед обличчям римської Медузи.
Ти вже не тямиш вищої краси,
Краси змагання, хоч і без надії

Наведені думки про державу, про роль людини в державі навівають сум та жаль, викликають скутість організму... І, незважаючи на все це, людині

необхідно залишатися ЛЮДИНОЮ. У цьому їй допомагає Л ю б о в до ближнього та Господа Бога, адже amor vincit omnia (любов усе перемагає); Н а д і я на справедливість, істину, правдивість. Але однієї надії замало. Необхідно постійно діяти, пам'ятаючи, що audentes fortuna iuvat (сміливим допомагає доля. Вергілій); В і р а в переможну ходу правди, у перемогу добра над злом, у перемогу світла над темрявою... Але cave mentiaris (стережись брехуна).

Усе це так. Але кожний читач згодиться з тим, що «Справи важливіші від слів». Саллюстій. (Res plus valent quam verba). Які ж справи неодмінні для справжньої людини?

1. Щоденна праця. Праця з насолодою. Результативна праця.

Лиш храм збудуй, а люди в нього прийдуть.
Не бий на сполох в невідлтий звін.

Ліна Костенко

2. Щоденне спілкування з природою. Пізнання природи. Уміння почути природу.

Забыв и рошу, и свободу,
Невольный чижик надо мной
Зерно клюет и брызжет воду,
И песнью тешится живой.

А. Пушкин

І ще. Третє. Людині дуже важливо вміти слухати себе. Це вміння притаманне невеликій частині людності (мені також, на жаль, недостатньо притаманне). Наведу два приклади.

Перший. Молодий, таке враження, що талановитий, доктор економічних наук, професор, Олександр Кендюхов написав у «ДТ» (24. 12. 2011) чудову статтю «ЛЮДИ — ТІНІ», до якої навів епіграф: «**Мудрому та амбіційному народу України присвячується**». Навіть із назви статті, текст якої наведу нижче, видно, що, за автором, народ України не такий уже й мудрий та амбіційний. Але почути самого себе кожному з нас дуже важко.

ЛЮДИ-ТІНІ

Мудрому та амбіційному
народу України присвячується.

Майже рік тому, у першому випуску тижневика «Дзеркало тижня. Україна», я опублікував свою статтю «Суспільство споживання як

національна трагедія України», на яку отримав сотні відгуків на свій e-mail і в коментарях на сайті DT.UA. Багато з тих, хто не здатен побачити очевидне, запитували мене: діагноз поставлено правильно, але що робити? І я обіцяв відповісти. Відтоді минув рівно рік. Для когось забагато, для когось, навпаки, замало, але для України, вважаю, достатньо. Примарна надія на те, що моя стаття зможе розбудити свідомість заглибленого у світ ілюзій українця, не виправдалася.

Моя відповідь проста й очевидна: щоб жити інакше, треба навчитися мислити інакше. Але в останньому й полягає головна проблема українського суспільства.

2011-й закінчується. Цього року Україні виповнилося двадцять років. Двадцять років незалежності. Двадцять років пошуку. Двадцять років безвиході. Я чітко пам'ятаю 1991 рік, коли наша країна здобула незалежність, а я став студентом-першокурсником. Нам, студентам, як і всьому населенню, з екранів телевізорів тоді розповідали про те, що в нас наймогутніша промислова база, найкращі у світі чорноземи, унікальне географічне положення, величезний науковий потенціал, мудрий та амбіційний народ, — міне якихось двадцять років, і ми з таким багатством запросто житимемо не гірше, ніж у Франції. Тоді дуже любили порівнювати Україну з Францією.

Минуло двадцять років... За цей час голодуючий двадцять років тому Китай став одним зі світових економічних лідерів, убога Індія продемонструвала віртуозність не просто в модернізації, а в зміні структури виробничої бази національної економіки, ставши одним зі світових лідерів на ринках біотехнологій та програмного забезпечення. А Україна досі ще намагається вийти на рівень виробництва 1991 року, тобто повернутися бодай на стартові позиції. І так само, як і двадцять років тому, але вже іншим двадцятирічним студентам з екранів телевізорів розповідають про те, що в нас усе та сама могутня промислова база, найкращі у світі чорноземи, унікальне географічне положення, величезний науковий потенціал, мудрий та амбіційний народ, і — міне всього якихось двадцять років...

Я беруся стверджувати, що мудрий та амбіційний український народ страждає на гостре послаблення особистості, що унеможливорює будь-який соціально-економічний прорив, і жити, «як у Франції», йому не світить.

Спочатку в перші роки незалежності суспільству було презентовано половинчасту концепцію свободи — свободи від чогось, від якогось ярма. І що? Звільнилася наша людина від ярма, і що далі? А далі свободою почали вважати безвідповідальність, поки нове ярмо не стане єдиним завоюванням.

За двадцять років у свідомості простого українця, внаслідок стрімкого послаблення його особистості, ним же самим був повністю знищений головний інстинкт свободи — відповідальність за майбутнє.

Послаблення особистості різко знижує і нівелює новаторський потенціал суспільства. Воно стає інерційним і керується не прагненням до творчої самореалізації, а різного роду стереотипами, називаючи прогресом вічне ходіння по колу. Ланцюгом стереотипів наше суспільство міцно прикуте до минулого. І хоч би як далеко сягали його цілі, хоч би як швидко хотілося йому бігти, цей ланцюг завжди «біжить» разом з ним, поки не закінчується його довжина.

У результаті послаблення особистості людина стає боязкою і нерішучою. Послаблення особистості призводить до спотворення всіх форм суспільного життя, коли неправда називається правдою, відсутність справедливості — правосуддям, неспроможність критично мислити — мудрістю, а рабська свідомість — амбіційністю.

Послаблення особистості перетворило українців майже поспіль на людей-тіней: ніхто не наслідуються проявити свою особистість, але кожен носить маску освіченої людини, або політика, який переймається благом народу, або вченого, або благородного бізнесмена, або справедливого судді. При цьому все суспільство знає, що за цими масками ховається часто пряма протилежність, але само надягає маску презирливо-зарозумілої байдужості. Усі демонструють відданість справедливості, чесність, відкритість, безкорисливість, любов, доброту, релігійність. А на ділі вся дійсність пронизана неправдою, заздрістю, підлістю, зрадництвом, і юрби християн поклоняються золотому тельцю.

Якщо зірвати маски, то відкриється злиденність і духовна убогість сучасної людини, а на місці демонстрованої простим українцем презирливої байдужості до нинішнього стану речей ми побачимо невір'я в себе, заздрісність, неспівчуття і тваринну покірність.

У результаті послаблення особистості суспільство стає брехливим, а несправедливість — головним фактичним принципом його існування, бо лише правдива людина має безумовну рішучість бути справедливою. Країна переповнена людьми, які «служать істині», але чомусь досягнення справедливості трапляється вкрай рідко. Чи не тому, що в суспільстві, яке страждає на послаблення особистості, несправедливість творить суд і не милість виносить вирок? Навпаки, найжахливіші страждання випадають на долю людей, які прагнуть справедливості.

У результаті послаблення особистості єдине, в чому дійсно досягає успіхів кожен член суспільства, — мистецтво прикидатися. Найвищої вершини досягає воно в політиці. Тут обман, лицемірство, лестощі, брехня, зрадництво, розігрування комедій перед іншими і перед собою є головними правилами і законами. Оскільки політик хоче утриматися на вершині суспільної піраміди, він за природного для сучасного суспільства стану речей користується своїм інтелектом насамперед для того, щоб прикидатися. В таких умовах міфічне моральне зобов'язання бути правдивим трансформується у фактичне моральне зобов'язання брехати відповідно до усталеної умовності, тобто брехати стадно і в одному обов'язковому для всіх стилі. Дивно й незрозуміло, яким чином у народу, який безпосередньо породив таку соціальну систему, може виникати надія на щире прагнення цієї системи до істини і справедливості?

Десятки років наші політики завдяки нашому «мудрому та амбіційному» народу постійно міняються місцями, називаючи себе то владою, то опозицією. У міру здрібніння простого українця відбувається свого роду здрібніння створеної ним самим і влади, і опозиції. Перша не бачить свого призначення в контексті героїчної історії, тобто не прагне бути її сторінками, а друга вироджується в річ у собі, опозиція заради опозиції, перефразовуючи Чехова — опозиція у футлярі. Політика великих карликів. Усі наші політичні партії та державний устрій — наслідок послаблення особистості, наслідок занепаду.

Результат послаблення особистості — деградація і девальвація історичного почуття народу. Справді амбіційний народ, як показує історія, завжди народжував лідера, який обирав своєю метою щастя цього народу. Здебільшого такого лідера цікавила не якась нагорода або багатство, а слава — почесне місце в храмі історії. Український народ поки що народжує переважно тих, хто проходить повз історію, а ілюзія поваги до своїх вождів тримається не на повазі за заслуги, а на страху бути покараним за неповагу. Послаблення особистості простого українця призводить до того, що в результаті його вождями стають знавці великого майбутнього без здатності до цього великого. Результат — ті, хто не стає сторінками історії, перетворюються на пил на її сторінках.

Разюча повільність розвитку України, частий рух назад і тупцювання на місці — усе це наслідок того, що послаблення особистості українця відбулося дуже успішно і стало передаватися у спадок.

Страждаючи на гостре послаблення особистості, українці стають рабами чужих слів, чужих думок і примітивних бажань. На зміну амбіційному народу початку 90-х минулого століття, який відстояв незалежність своєї країни, прийшли люди-тіні, амбіції яких — у ревінні на стадіонах, танцях на «майдансах» і в нескінченних кастингах на всілякі шоу «із зірками». Таку амбіційність я називаю «великанством» пігмеїв. На зміну героїчному мисленню перших років незалежності приходять «амбіційність і мудрість» пристосовницького, нівелюючого, посереднього, боягузливого способу мислення.

В умовах послаблення особистості відбувається переродження інституту влади як влади народу. Зрештою це переродження призводить до ситуації, коли влада від народу, що страждає на недуг послаблення особистості, починає сприймати себе як влада над народом і навіть усупереч народу, тобто здійснюється психологічний розкол між народом і створеною ним владою. Відбувається виродження демократії у псевдodemократичну форму правління. У такій ситуації влада дивиться на народ уже не як на мету, а як на засіб. Не держава виступає слугою людини, а людина — слугою держави. Відповідно, народ у своїй душі починає сприймати владу як щось йому вороже, а велемовність влади про турботу про просту людину — як суцільне лицемірство. Відбувається імітація лояльності: влада робить вигляд, що захищає інтереси народу, а народ робить вигляд, що вірить владі. В таких умовах імітаційної форми набувають усі сфери суспільного життя: демократичні вибори, законотворчість, правосуддя, освіта, охорона здоров'я, наука, релігія тощо.

Корабель Україна вже не один десяток років повільно занурюється у світ ілюзій. У таких умовах представники капітанського містка змушені зміцнювати й підтримувати цю вигадану реальність, не давати розгойдувати корабель, інакше він може перекинутися до того, як потоне сам по собі, і великі керманічі не встигнуть пострибати у шлюпки і врятувати свої скрині із золотом.

В умовах прогресування імітаційних форм громадського життя повільне колективне самогубство у свідомості більшості набуває характеру стабільності. У суспільстві імітаційної релігійності стає фактичним гріхом казати правду, а брехня, навпаки, сприймається як благо заради спокою.

Послаблення особистості призводить до того, що «мудрий і амбіційний» народ відводить погляд і мовчить, коли за гріхи винувають

приносять у жертву невинуватих; коли майбутнє його дітей — дешева робоча сила; коли його убогість і бідність — запорука багатства його кумирів.

Світова історія не знає прикладів, коли подібне послаблення особистості, втрата народом інстинкту відповідальності за майбутнє своєї країни не закінчувалися б для цього народу великою трагедією.

Суспільство, що страждає на послаблення особистості, створює цілком парадоксальну керуючу ним систему, іменовану державою. Намір створити державу, яку поважають і люблять її співгромадяни, чомусь завжди призводить до прямо протилежного результату — держави, яка в душах людей, котрі її створили, породжує страх і ненависть. Суспільство покірного лицемірства замість бога любові завжди створює кровожерливого монстра і час від часу зі змішаним почуттям сорому і страху приносить йому людські жертви.

Суспільство, яке страждає на послаблення особистості, інстинктивно створює абсолютно й надмірно зарегламентовану і забюрократизовану соціально-правову систему, що унеможливує непорушення якихось із незліченних законів. Така система є надійною перешкодою для появи сильних особистостей, здатних кинути виклик наявному стану речей. Усі без винятку, починаючи від жебрака і закінчуючи олігархом, від малих дітей до вершителей долі країни, від обвинувачуваних до суддів, повинні почуватися злочинцями. Саме через створення правової системи, яка перетворює всіх без винятку членів суспільства на злочинців, соціум, що страждає на послаблення особистості, реалізує принцип рівності. Рівність усіх громадян-злочинців перед законом. Якийсь час така система може функціонувати досить стабільно, якщо під стабільністю розуміти повільне самознищення.

У суспільстві, що страждає на послаблення особистості, люди живуть тільки сьогоднішнім днем, живуть страшенно квапливо, життям — копією мільйонів таких самих життів, знімаючи із себе будь-яку особисту відповідальність перед майбутнім. Таке життя вони називають «правильним». Правильні люди роблять правильні вчинки. Саме правильні українці створили в Україні правильну систему освіти, після якої більшість правильних випускників цієї системи стикаються з проблемою марності здобутих правильних знань для реального життя. Правильні люди створили правильну систему правосуддя, яка працює за правилами, але проти справедливості. Правильні люди створили правильну економіку, в якій головне правило: «Якщо не їси ти — отже, їдять тебе!». Правильні люди

створили правильну державу, яка завжди чинить правильно у виборі шляхів розвитку власної країни, але маршрут руху часто нагадує правильне коло. Правильні люди створили правильну правову систему, яка всіх їх перетворила на порушників своїх же правил. Вони створили й правильну мораль: палко любити ближнього свого у серці своєму і спокійно обминати його, коли він помирає на узбіччі.

Як наслідок — правильне суспільство настільки втрачає здатність до об'єктивної оцінки явищ, що інстинктивно обирає як краще все те, що розкладається, прискорює наближення кінця. По суті, правильні люди створили правила життя, які ведуть до знищення самого життя, — правильну систему повільного колективного самогубства.

Щоб жити інакше, треба навчитися мислити інакше.

Шлях до нового життя йде через свідомість людей, через голови сплячих і зацькованих, серед яких, як показує історія, знову й знову прокидаються неправильні одиниці, які рухають «правильне» людство вперед. Простий українець повинен мати волю і час від часу користуватися її силою, щоб розбивати й руйнувати стереотипи своєї свідомості, змінювати реальність навколо себе заради можливості жити далі.

Тому інтереси загального добробуту вимагають широкого посіву здатності критично мислити та генерування в людей волі до переоцінки цінностей, до великих перетворень у своїй свідомості.

«Мудрий і амбіційний» народ для того, щоб зробити крок уперед, спочатку повинен зізнатися собі у власній посередності, слабкодухості, боягузтві, наївності й дурості. Тільки визнавши та зрозумівши свої недоліки, він зможе стати по-справжньому мудрим, а коли він стане дійсно мудрим, тоді й амбіції його будуть вагомими, досягнення — великими, а історія — славетною.

Для України найбільше випробування незалежності — вміння зберегти себе. Горю України в тому, що вона перетворюється на країну, яку зневажає власний народ, який не розуміє, що насправді він зневажає сам себе. І вихід тут може бути тільки один — змусити себе розбудити первісний інстинкт свободи: відповідальність за майбутнє.

Як це не сумно, але до кожного з нас завітав, невідомо коли,

ДЕМОН (1831)

По голубому небу пролетал
Однажды Демон. С злобою немой
Он в беспредельность грустный взор кидал,
И вспоминая перед ним толпой
Теснились. Это небо, где творец
Внимал его хвалам и наконец
Проклятьям, эти звезды... все кругом
Прекрасно в блеске вечно-молодом;
Как было в тот святой, великий час,
Когда от мрака отделился свет,
И, ангел радостный, он в первый раз
Взглянул на будущность. И сколько лет,
И сколько тысяч лет с тех пор прошло!
И он уже не тот. Его чело
Померкло... он один... один...
Враг счастья и порока властелин.
Изгнанник, для чего тоскуешь ты
О том, что невозвратно? — но пускай!
Не воскресив душевной чистоты,
Ты не найдешь потерянный свой рай!
Напрасно обращен преступный взор
На небеса: их свет — тебе укор.
Будь горд. Старайся мстить, живи, губя.
Но что ж? — и зло не радует тебя?
И часто, очень часто людям он
Завидовал. У них надежда есть
На искупленье, на могильный сон.
Все их несчастья легче перенести
Одной палящей капли адских мук.
И вечность (это слово, этот звук,
Который значит все) им не страшна.
Нет! вечность для рабов не создана!
Так мыслил Демон. Медленно крылом,
Спускаясь на землю, рассекал
Он воздух. Все цвело в краю земном.

Весенний день краснея догорал.
Растения и волны, ветерком
Колеблемы, негреющим лучом
Казались зажжены. Туман сырой
Ревниво подымался над землей.

И только крест пустынный, наконец,
Стоящий на горе, едва в дали
Блестел. И гаснет! Звездный свой венец
Надела ночь. В молчании текли
Светила неба в этот мирный час,
Но в их молчанье есть понятный глас,
О будущем пророчествует он.
Вот встала и луна. Повсюду сон.

Свети! свети прекрасная луна!
Природа любит шар твой золотой,
В его сиянье нежится она,
Одетая полупрозрачной мглой.
Но человека любишь ты дразнить
Несбыточной мечтой. Как не грустить,
Когда на нас ты льешь свой бледный свет, -
Ты памятник всего, чего уж нет!

М. Ю. Лермонтов

Другий приклад. Щойно (2010) з'явилося третє, виправлене та доповнене, видання:

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ
НЕУПЕРЕДЖЕНИЙ ПОГЛЯД ЗНАНИХ ВЧЕНИХ
З ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМ. В. Н. КАРАЗІНА
В.В. ПЕТРОВСЬКОГО, Л. О. РАДЧЕНКА, В. І. СЕМЕНЕНКА

Є в тексті цієї книги і таке речення: «А до весни 1950 р. радянська влада на території Західної України існувала лише у великих містах, у селах же вдень було двовладдя, вночі — всевладдя СБ ОУН» (стор. 481). Яким необхідно бути оптимістом, щоб уявити собі, навіть у глибокому сні, що Йосип Віссаріонович може допустити двовладдя вдень, а всевладдя СБ ОУН вночі на території Західної України. Я в 1948 році закінчив Сумську фельдшерсько-акушерську школу і був направлений завідувачем фельдшерсько-акушерським пунктом в село Вербівці Буданівського району (тепер частка Тербовлянського району) Тернопільської області. В цей же

район зі мною приїхали на такі ж посади в інші села ще два наших випускники, в тому числі і мій друг Федір Коробейник. В ці роки на територію Західної України було направлено тисячі і тисячі випускників середніх спеціальних і вищих навчальних медичних та педагогічних закладів Східної України. Вперше населення цього регіону отримувало безоплатну (!) медичну допомогу. У мене склалося враження, що за всі роки моєї медичної діяльності, в селі Вербівці мене найбільше любили. Я був паном доктором (не фельдшером), а віталися зі мною так же як із священиком. Люди не могли повірити, що «заштрик» (укол) їм роблять безкоштовно. У селі функціонувала сільрада, медики та вчителі своєчасно отримували заробітну плату, функціонувала школа, медичний пункт, влада слідувала за своєчасною сплатою податку... І вдень, і вночі функціонувала єдина влада — радянська. Боротьба в цей час була між УПА та радянською владою, але вона не була гучною. Медики були найбільш поважними людьми серед населення, де сповідувалися різні ідейні цінності.

Отже авторам «Історії України» я можу сказати, як собі, так й кожній людині: не кажи — ніколи-ніколи. Не кажи, що ти неупереджений. Упередження оволодіває людиною незалежно від власної волі. «Якщо до неопалимої купини, що була на землі, Мойсей не міг наблизитись, поки не скинув взуття свого (Вих. 3,5), то чому ти, бажаючи бачити того, хто понад усякі чуття і помисли, і стати Його співбесідником, не відкинеш від себе усякого пристрасного помислу?» (із книги «Добротолюбіє». 2009, т. 2).

Отже, людина розвивається, росте, удосконалюється... Але не може увібрати в себе всю дотепність та красоту природи... Не може тому, що є лише незначною часткою неосяжної по своїй складності природи.

Даль дороги запилює очі,
За верстою долаю версту.
Поможи мені витворить, Отче,
Із ускладненості простоту.
Усі сльози людські — непідйомні,
Донести б хоч свою — хоч куди.
І чужість шляхи невідновні,
Як те щастя, що — не для біди.
І... бувають дерева й травини,
І... як відсвіт, що тане в імлі,
Незначною
здається

людина
в доростанні своїм
до землі.

Олександр Куликов

І який можна зробити з моїх тривалих міркувань висновок для себе, для кожного з нас?

Не жалкуй, що не міг, наче блискавка, блиснути в пітьмі;
маєш огонь, то гори, хоч би в домашній ватрі.

Іван Франко

Мій вигляд ще не свідчить, що я в достатній мірі усвідомив слова Івана Франка: «то гори, хоч би в домашній ватрі». Цілеспрямований та мрійливий погляд вдаль ще бажає охопити Всесвіт... Я, в даному випадку, навіть заздрю собі, адже цей мій портрет заспокійливий та упокорений.

Хоча «Зависть свойственна человеку от природы: тем не менее, это — порок и вместе несчастье. Нам надлежит поэтому считать ее врагом нашего счастья и стараться уничтожить ее как злого демона. К этому клонит Сенека, прекрасно замечая («О гневе», 111, 30): «будем наслаждаться своим уделом, не прибегая к сравнениям, — никогда не будет счастлив тот, кого мучит вид большего счастья», затем еще (Письмо 15): «когда тебе придет в голову, сколько людей идет впереди тебя, — подумай, сколько их следует сзади»;

итак, мы должны чаще брать в расчет тех, кому приходится хуже нашего, нежели тех, которые, по-видимому, пользуются лучшим жребием. Даже когда нас постигнут настоящие бедствия, наиболее действительным, хотя из одного источника с завистью вытекающим утешением является для нас вид еще больших, чем наши, страданий, а затем общение с людьми, находящихся в одинаковом с нами положении, с сотоварищами по несчастью.

Это — об активной стороне зависти. Касательно ее пассивной стороны надо помнить, что никакая ненависть не бывает столь непримиримой, как зависть: вот почему мы не должны бы неустанно и ревностно стремиться к ее возбуждению, — напротив, мы лучше бы сделали, если бы отказались от этого удовольствия, как и от некоторых иных, из-за опасных последствий. — Есть три аристократии: 1) аристократия рождения и ранга, 2) денежная аристократия, 3) аристократия умственная. Последняя, собственно говоря, самая почетная, да она и признается такой, — для этого только нужно время, ведь сказал же Фридрих Великий: «выдающиеся умы стоят наравне с государством», — слова эти, именно, были обращены к гофмаршалу, шокированному тем, что в то время, как министры и генералы ели за маршальским столом, Вольтеру было указано место за столом, где сидели лишь царствующие особы и принцы. Каждую из этих аристократий окружает толпа ее завистников, которые питают тайную злобу против всякого ее члена и, если им не приходится его бояться, стараются на разные лады дать ему понять: «ты несколько не лучше нас!» Но как раз эти усилия и выдают убеждения в противном. Метод же, какому должны следовать те, кому завидуют, состоит в том, чтобы держать вдали всех принадлежащих к этой толпе и возможно более избегать всякого с ними соприкосновения, постоянно отделяя себя от них широкою пропастью; а где это нельзя, там надо в высшей степени хладнокровно относиться к их усилиям, которые обречены на неудачу в самом своем источнике: и мы видим, что такой образ действий общепринят. Напротив, члены одной аристократии по большей части прекрасно и без зависти уживаются с членами двух остальных: ибо каждый преимуществу другой аристократии противопоставляет собственное...» (Артур Шопенгауэр. Из книги «Избранные произведения». М.: 1993).

Сам собі заздрю... А може краще так: моє минуле діє заспокійливо та упокоюючи. І що дивно — йому (минулому) немає кінця.

Зимою і літом я часто буваю на набережній нашого (Тернопільського) чудового озера. Нашої візитної картки. У цей час у людському суспільстві все

буянить, усе кричить, лайки не зупиняються ані на мить. А мій стан у згоді з красою природи: розважливий, задоволений неокресленим простором, безмежжям синього неба, сонячним віддзеркаленням пухнастого снігу та виблиску прозорого льодяного поля.

У цей час душа співає та говорить сама собі:

Пурпуром сонечко сходить,
Пурпуром криється в морі;
Так будь і ти все спокійний –
В щасті і в горі.

Іван Франко

Два Івана. Онук Іван (сьогодні йому 25 років) та дідусь на Театральному майдані біля ялинки (Тернопіль). Холодно, але як гарно!

Морозець охоплює тебе всебічно, збуджує всі нервові клітини, примушує урівноважити подих, глянути на все оточуюче блиском сучасного цифрового фотоапарата і здивуватись: невже навкруги мене, та й у цілому світі, є потреба в «гризні», сварці, нелюбові... Або в обмані самого себе:

Кипел, сиял уж в полном блеске бал;
Тут было все, что называют светом;
Не я ему название это дал,
Хоть смысл глубокий есть в название этом;
Своих друзей я тут бы не узнал;
Улыбки, лица лгали так искусно,
Что даже мне чуть-чуть не стало грустно.
Прислушаться хотел я — но едва
Ловил мой слух летучие слова,
Отрывки безыменных чувств и мнений —
Эпиграфы неведомых творений!..

М. Ю. Лермонтов (из поэмы «Сказки для детей»)

То була зима, тепер — травень.

Травень... У Кисловодську... Я на найвищій точці (близько 1000 м над рівнем моря) цього чудового всесвітньо відомого курорту. У цьому випадку я є відпочивальником.

Вдалині: «за горами гори, хмарами повіті...», а в душі в цей час — неосяжність Всесвіту, неосяжність думок, спогади семирічного піку моєї творчої діяльності в цьому краю та слова Михайла Лермонтова:

Приветствую тебя, Кавказ седой!
Твоим горам я путник не чужой:
Они меня в младенчестве носили
И к небесам пустыни приучили.

И долго мне мечталось с этих пор
Все небо юга да утесы гор.
Прекрасен ты, суровый край свободы,
И вы, престолы вечные природы,
Когда, как дым синяя, облака
Под вечер к вам летят издалека,
Над вами выются, шепчутся как тени,
Как над главой огромных приведений
Колелемые перья, — и луна
По синим сводам странствует она.

Пори року змінюються з неймовірною швидкістю. Це вже липень останнього року існування Радянського Союзу. Я поруч із туристичним теплоходом, який прямує з Києва до Одеси. Назву його не пам'ятаю. На фото лише видно, що теплохід вітає останній з'їзд Комуністичної партії СРСР.

Одна з наймогутніших імперій — СРСР і КПРС — помирали тихо і малопомітно. Відомо, що «Похорони — єдиний світський захід, на який можна прийти без запрошення» (Едмон Ротшильд). Партійна номенклатура, майже, в повному складі, на похорони своєї годівниці не прийшла. І, таке враження, діяла, як і Марк Твен: « Я відмовився приймати участь в похоронах, але відіслав дуже ввічливого листа, в якому схвалив цю подію».

Годівниця, перед своєю смертю, дозволила партноменклатурі те, що забороняла всі роки свого існування: будувати власні хати та дачі, їздити за кордон та дешево купувати долари, автомобілі, нерухомість тощо. Одним словом, Михайло Сергійович Горбачов та його побратим по капіталістичних реформах, секретар КПРС Яковлев дозволили відповідальним партійним та радянським працівникам покуштувати капіталістичного пирога, не позбавляючи їх привілеїв комунізму (для обмеженого кола обмежених людей). І на цьому фоні забути, хто вони і чому та кому віддано служили. Цікаво, що їхні дії повторили і новітні революціонери. Усі тернопільські «вожді» кінця 90-х років минулого століття, збагатившись, як шурі, втекли з корабля. Ох! Ця закономірність!

ЗНАЙОМЕ...

То ли птицы летят перелетные,

То ли крысы бегут с корабля.

З сучасного шлягера

День світає у ризах пасхальних,
Дзвони срібно пливуть в небовись...

Відгорни свої думи обвальні –
І возрадуєсь: Христос народивсь!

Не зважай на гундосі волення
Козачків на базарнім кону.
Нам не вперше уперто воляче
Українську тягти борозну.

Патріоти, меткі до хвороби,
Вже й з Вітчизни стрижуть, як з овець, —
Нам же, вічним її хліборобам,
З гризунами ставати на герць.

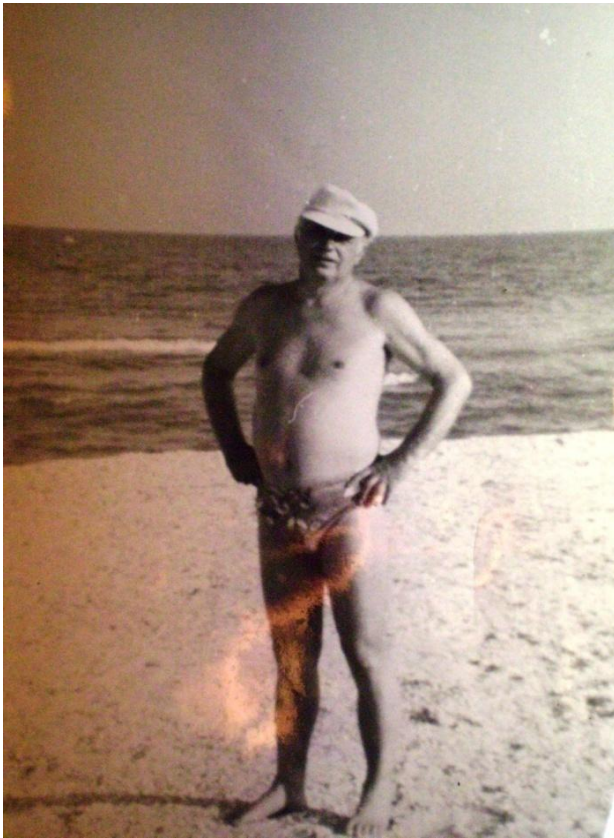
Враз, мов плівку стару перемотано,
Вдарить в пам'ять знайоме здаля:

«То ли птицы летят перелетные,
То ли крысы бегут с корабля».
І почуєш: чи в сінях, чи в кошику
Щось шелесне і стихне за мить.
То запівніч в квартирі сколошкано
Раптом смачно в кутку захрумтить.

З" Сміян І. С. Ми співаємо про

Час урешті дістатись нам правди,
Хто ж сьогодні наш дім заселя –
Чи то птиці із райського саду,
Чи щурі, що втекли з корабля?

Борис Олійник

У Запоріжжі я залишив теплохід з метою погостити пару днів у свого друга, ректора Запорізького медичного інституту (тепер університет), академіка Анатолія Дмитровича Візира, доки повернеться теплохід. Мене гостинно зустріли та «з корабля на бал» доставили в Кирилівку на березі Азовського моря (база відпочинку медичного інституту). І на цій фотографії я в усій своїй красі — після відвідування моря.

На цій фотографії біля моря, Азовського моря, у центрі (другий зліва) Анатолій Дмитрович та я (третій зліва). Мабудь, я великий егоїст, адже мені вважається, що я найбільше задоволений. Задоволений нечуваною щирістю гостинності, оздоровчим впливом солоної води моря, теплими, яскравими та привітними промінчиками сонця...

Вже сонечко в море сіда;
У тихому морі темніє;
Прозора, глибока вода,
Немов оксамит, зеленіє.
На хвилях зелених тремтять
Червонії іскри блискучі
І ясним вогнем миготять,
Мов блискавками з темної тучі.
А де корабель наш пробіг,
Дорога там довга й широка
Біліє, як мармур, як сніг,
І ледве примітно для ока.
Рожевіє пінистий край;
То іскра заблисне, то згасне...
Ось промінь останній!.. Прощай,
Веселеє сонечко ясне!

Леся Українка

Але не лише ласкаве, тепле та привітне море мені запам'яталися. Запам'яталась щира, душевна гостинність. Гостинність, яка можлива лише відносно близьких людей. І сьогодні я можу продекламувати декілька строчок Івана Олексійовича Буніна:

...Какая странная отрада
Былое попирает ногой!
Какая сладость все, что прежде
Ценил так мало, вспоминать!
Какая боль и грусть — в надежде
Еще одну весну узнать!

А це вже тепер... Цього року виповниться десять років, як покинув нас Анатолій Дмитрович, десять років...

Хай його передчасно не стало,
Хай він спить, як співець у труні,
Та не вмерли його ще пісні,
Бо пісні його серце співало.
Коли стихнуть всі зойки і крики
В сутеренах, на площах, хрестах,

Ви почуєте серце велике,
Що співало в кривавих сльозах.

*Олександр Олесь
(написав у рік народження
Анатолія Візира, 1929 року).*

Ось коротко про мого друга із книги «Академія медичних наук України» (2007).

ВІЗИР АНАТОЛІЙ ДМИТРОВИЧ (31. 07. 1929 — 19. 12. 2002)

Академік Академії медичних наук України (з1993 р. за спеціальністю терапія), академік НАН України (1992 р.), доктор медичних наук, професор, заслужений працівник вищої школи, лауреат премії АМН України, завідувач кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб (1966-2002 рр.), ректор Запорізького державного медичного університету (1974-2002 рр.).

Відомий в Україні та за її межами вчений-терапевт, фундаментальні та науково-практичні розробки якого були присвячені визначенню ролі нейрогуморальних механізмів у розвитку серцево-судинних захворювань, вивченню взаємозв'язку і активності функціонування всіх ланок симпатико-адреналової, ренін-ангіотензин-альдостеронової та калікреїн-кінінової систем, нейропептидів і плазмових простогландинів при різних варіантах гіпертонічної хвороби, цереброішемічної гіпертензії, ішемічної хвороби серця, порушень серцевого ритму, серцево-судинній і легенево-серцевій недостатності. Велика частина наукових досліджень була присвячена клінічним випробування нових лікарських засобів і, перш за все, таких препаратів, які складають першу лінію серцево-судинних захворювань.

Автор понад 300 наукових праць, у т.ч. 6 монографій, 3 авторських свідоцтв і одного патенту. Заснував Запорізьку наукову терапевтичну і кардіологічну школи, підготував 6 докторів та 24 кандидати наук.

Був членом Президії АМНУ, членом комісії з присудження Державних премій, членом правління наукових товариств терапевтів та кардіологів України, членом редколегій 5 провідних медичних журналів.

Нагороджений орденами: «Жовтневої революції», «Трудового Червоного прапора»; «Знак пошани», відзнакою Президента «За заслуги» III ст., відзнакою Президента «За заслуги» II ст. та 4 медалями.

Я завжди пам'ятав і пам'ятаю свого друга, Анатолія Дмитровича Візира, з яким доля вперше звела мене в осінні дні 1976 року, в Одесі. Анатолій Дмитрович — голова комісії Міністерства охорони здоров'я України з комплексної перевірки Одеського медичного інституту, а я — його заступник. Проживали ми в готелі на березі Чорного моря майже два тижні. Усі вечори проводили в театрах, а потім — у тривалих бесідах та дискусіях. З'ясувалося, що я добре знав батька А. Д. Він (батько А. Д.) був головним терапевтом курорту Трускавець у той час, коли я очолював дитячий санаторій «Джерело».

Ми неодноразово спілкувались з ним (А. Д.) на фахові теми. Це мабуть, один зі стимуляторів, який сприяв нашому зближенню. З'ясувалося також, що ми закінчували один і той же вуз — Харківський. Більше того, навіть жили в одному гуртожитку по вулиці Островського, 14, але не знали один одного. І таке буває.

Закінчувався термін роботи нашої комісії. Мені цікаво було, як А. Д. вчинить із моїми численними критичними зауваження щодо роботи ректорату, вченої Ради та парткому в Одеському медичному інституті. Прочитавши мою довідку, він з усмішкою лише сказав: «Ну, Ваню, ти «даєш». У подальшому, у присутності всіх членів комісії та ректорату, Анатолій Дмитрович заявив одеському ректору, що пропонує ознайомитися із загальною довідкою та внести такі зміни, які той сам бажає. Ректор відповів: ніяких змін ми не будемо вносити. Його відповідь змусила мене поважати цього чоловіка назавжди.

Друга зустріч з Анатолієм Дмитровичем у мене відбулася через 2-3 роки в Запоріжжі, на республіканській нараді проректорів, після якої А. Д. запросив мене (тоді проректора з навчальної роботи) та мого колегу з Одеси на екскурсію по Хортиці, де ми знайомилися з історичними пам'ятками та пили пиво й їли рибу, юшку, тараньку та інше. До речі, ми й проживали на Хортиці. Отже, з усіх проректорів А. Д. виділив двох — мене й одесита Дмитра Бабова. У дужках зауважу, що коли ми з Бабовим за деякий час стали ректорами, то на нарадах у Москві завжди втрьох вечорами відвідували московські театри. Іншими словами, дружба мала початок і продовження. А сьогодні ці спогади мляють мою душу:

Сквозь пласт оттаявшего наста
Пробился хвощ.
Весенний лес, еще не частый,

Угрюм и тощ.
Одни сигналы электрички
Усиленное с непривычки
Разносятся в молчаньи рош.
Чего — то жаль.
С деревьев капит.
И видно вдаль
Сквозь них верст на пять.
Их не заластишь.
Ряды стволов
Открыты настежь.
Без лишних слов.
С железных стрех
Лесных сторожек
Съезжает снег
К краям дорожек.

Борис Пастернак

У подальшому наші відносини набули сталого характеру. Підчас службових відряджень ми, як правило, проживали в одному номері готелю. У нас було досить часу, щоб обмінятися думками про наше життя-буття: фахове (терапія, педіатрія, удосконалення навчального та наукового процесу у вузах), побутового (сім'я, відпочинок...) та щодо особистого сприйняття загальноосвітніх, загальнокультурних цінностей того часу. Не знаю чому, але ми ніколи не говорили про політику. Дивно!

Мене особливо вразило надзвичайно чутливе відношення його до мамі. Анатолій Дмитрович кожного вечора телефонував мамі. Кожного! Його голос з повільного, розважливого змінювався на радісний, посміхнений, привабливий...

Будучи його гостем, я відвідував разом з Анатолієм могилу його мамі. Сум і журбу випромінювала кожна клітина його тіла, а душа відзеркалювала таке:..

Нет сил ни петь и ни рыдать,
Минуты горькие бывают,
Готов все чувства изливать,
И звуки сами набегают.

Сергей Есенин

Пройшло багато років, як він покинув нас, а я й сьогодні продовжую з ним розмовляти:

Он был мой друг. Уж нет таких друзей...
Мир сердцу твоему, мой милый Саша! (Толя — І. С.)
Пусть спит оно в земле чужих (своих — І. С.) полей,
Не тронута никем, как дружба наша
В немом кладбище памяти моей.
Ты умер, как и многие, без шума,
Но с твердостью. Таинственная дума
Еще блуждала на челе твоём,
Когда глаза сомкнулись вечным сном;
И то, что ты сказал перед кончиной,
Из слушавших не понял ни единый.
И было ль то привет стране родной,
Название ли оставленного друга,
Или тоска по жизни молодой,
Иль просто крик последнего недуга —
Как разгадать? Что может в час такой
Наполнить сердце, жившее так много
И так недолго с смутною тревогой?
Один лишь друг умел тебя понять
И ныне может, должен рассказать
Твои мечты, дела и приключения —
Глупцам в забаву, мудрым в поученья.

М. Ю. Лермонтов

І свої спогади про Анатолія Дмитровича я закінчу найбільш чутливим, найбільш трепетним його почуттям до матері:

МАТЕРІ

Першої миті життя схиляються над нами обличчя матерів. У тривозі й любові, в замилюванні й надії, вдивляються матері в своїх дітей, сподіваючись і прагнучи щастя для них. Усім своїм життям і працею, прикладом і вихованням, утверджують в нас кращі риси людяності і добра. Закривають грудьми, навіть ціною власного існування, від усього лихого. Та не можуть матері захистити своїх дітей од війни, коли вона палить рідну землю, одривають від серця юних синів і посилають захищати Вітчизну. Тому війни найперше спрямовані проти матерів. І немає нічого поетичнішого

й справедливішого, як ото над полеглими схилить своє лице Мати-Вітчизна — уособлення всіх матерів рідної землі.

Матері. Все життя дивляться вони нам услід, вирядивши в люди. Так і стоять на початку всіх наших доріг, навіть, коли їх не стає. Стоять і дивляться. І бажають нам добра і щастя. Сподіваються від своїх дітей найвищих духовних злетів, бо й в останню хвилину думають про те, щоб діти їхні жили гідно серед людей і творили добро на землі. Вони мудро й терпеливо зносять те, що їх витісняють з синівських і доччиних сердець обранці і обраниці. Аби тільки щасливо жилося їхнім дітям (О. Сизоненко).

Життя неймовірно різноманітне та багатокольорове. Немає таких фарб, щоб його можна було змалювати в достатньому обсязі. Особливо, якщо врахувати думку Артура Шопенгауера: «Ибо отдаленность, уменьшая предметы для глаза, увеличивает их для мысли» та Сенеки — «Пам'ятай, що дні неповторні і що кожний день — нове життя». Ось і сьогодні — щойно закінчився лютий цього року (2012), дійсно лютий (температура у нас перевищувала мінус 30 градусів)...

А вже

Ночь ли, день ли — все ликует,
Все кругом звенит весною.
Даже сны зеленым эхом
Проплывают предо мной.

Только сказочней и звонче
Распевают птицы в чаще,
Да еще фиалки пахнут
И томительней и слаще.

И на ярко-красных розах
Золотые ореолы,
Будто нимбы ангелочков
На картинах старой школы.

Да и сам я, обернувшись
Словьем во славу мая
Из чарующих мелодий
Розам песнь любви слагаю, -

До поры, пока не прогнан
Этот сон зарею алой,
Иль другой — в саду гремющий
Соловиной песней шалой.

Генрих Гейне

І нижче навожу фото, яке відображає вплив змісту вірша Генріха Гейне на нас: мою сестричку Любу (зліва від мене), дружину Ліду (справа) та мене на весняних урочистостях.

*А нам хоч би що. Нам добре, сонечко сприймається як Божа благодать,
весняні квіточки з нами й у нас, навколишня атмосфера людської любові
переповнює і нас. Ми самі з собою, і таке враження, що ми перемогли... себе.*

«Поистине, победа над собой человека, живущего в постоянном
самоограничении, смиряющего себя, лучше, чем победа над другими
людьми» (Будда). Ми, близькі родичі, щасливі піщинки світу цього:

Когда песчинка мыслит о Вселенной,
Она в себя Вселенную вмещает,
И больше Космоса становится песчинка.
Таков закон.

Валентин Сидоров

І все-таки,

ЯК НЕ ТРЕБА СУДИТИ ПРО ТЕ, ЯКА ТВОЯ ДОЛЯ, ПОКИ ТИ ЖИВИЙ

Але завжди людині чекати

Слід на останній свій день: щасливим назвать когось годі,

Поки не вмере і не зів'ється над тілом вогонь похоронний.

Овідій, Метаморфози, III, 135.

Навіть дітям відома розповідь Креза: Крез, узятий у бран Кіром і засуджений на смерть, перед стратою гукнув: «О Солоне, Солоне!». Про це переказано Кірові; той запраг дізнатися, що це означає. Крез пояснив, що на своїй шкурі спізнав правдивість перестороги, почуті колись від Солона: хоч би як усміхалась комусь фортуна, не можна назвати його щасливим, поки не сплине останній день його життя, бо непевність і мінливість людських справ такі великі, що досить якогось легкого повороту, і все обертається навпаки. Ось чому і Агесилай вельми ухильно відповів на чиєсь твердження про те, що цар перський щасливець, бо змолоду став на велике царство: «У такому віці і Пріам не був нещасливим». Македонські королі, наступники Олександра, поробилися в Римі столярами та писарями, сицилійські тирани — бакалярами у Коринті. Володар половини світу і ватаг над стількома військами благав ласки у нікчемної старшини царя Єгипту; ось чого коштувало великому Помпееві продовження життя на кілька місяців! А за наших отців хіба не сконав за ґратами в замку Лош, і що найгірше, проживши там цілих десять років, Людовіко Сфорца, десятий дук Міланський, колись пострах цілої Італії? А хіба не загинула від рук ката найгожіша королева, вдова по найбільшому державцю у християнщині? І можна множити тисячі таких прикладів. Сказати б, точнісінько, як бурям та хвищам нестерпна пиха і пишнота наших палаців, так само і та нагорі якісь духи заздрять сильним світу сього:

Так от прихована сила якась розбиває достоту

Людське надбання, і потоптом ходить по лікторським прутті,

Топіріці ватагів на забаву собі обертає.

Лукрецій, Про природу речей, V, 1233.

Здається, ніби іноді фортуна чігає на останній день нашого життя, аби появити нам усю свою потугу і в одну хвилю змести те все, що будувала довгі роки, і це змушує нас вигукнути, мов той Лаберій:

Ліпше до цього дня мені не дожити.

Отож нам слід прислухатися до доброї поради Солонової. А що то був філософ (у чийсь очах ласка чи неласка фортуни не вирішують питання щастя чи нещастя, а високе становище чи потуга це щось випадкове і малоцікаве), то я вважаю, щоб він дивився далі і хотів сказати своєю сентенцією, що годі визнати людину за щасливу (бо щастя залежить від спокою і погідності зацного духа та від гарту і певності здатної панувати над собою душі), поки не побачимо, як вона розіграє останній і, поза всяким сумнівом, найважчий акт судженої їй комедії. У решті всьому може бути певна маска. Наші гарні філософські розправи не що інше, як завчена наука, а всякі гризоти часто-густо, не допікаючи нас до живого, дозволяють нам зберігати спокій на обличчі. Але у своїй останній ролі, коли ти сам на сам і чотири ока зі смертю, нічого вже прикидатися, доводиться говорити по щирості й показати, що там у тебе ховається на дні гарнця.

Тільки тоді з дна душі в неї визирне слово правдиве,
Не мошкара вже, а справжнє лице тоді вигляє, сутність.

Лукрецій, Про природу речей, III, 57.

Ось чому на цій останній межі, ніби на пробному камені, ми остаточно переконуємося чого досягли у житті. Це день випробування, судний день решти наших днів. Цей день, зазначає хтось із старожитніх, є мірою всіх моїх минулих літ. Хай смерть підсумує плоди моїх трудів, тоді ми побачимо, звідки йшли мої слова — з уст чи з серця.

Я бачив багатьох, які своєю смертю злучили добру чи погану славу цілому своєму життю. Сципій, Помпеїв тесть, мужньо померши, виправив лиху думку про себе. Епамініонд на запитання, кого з трьох синів він ставить найвище, Хабрія, Іфікрата чи себе, відповів так: «Треба побачити, як ми вмиратимемо, перш ніж судити про це». І справді, багато б уйнялося честі йому самому, якби оцінювали його без огляду на велич та пишноту його скону.

Людина гадає, а Бог рядить. За моєї пам'яті три найогидніші особи, яких я знав у всій мерзоті їхнього життя, три безчільні паскудники вмерли пристойною, ба просто-таки взірцевою смертю.

Бувають смерті зацні й щасливі. Одному моєму добре знайомому смерть перетнула нитку життя у мить його найбільшого успіху, кладучи йому такий гарний крес, що, як на мене, його амбітні й сміливі наміри не могли увінчатися чимось вищим, ніж те, що приніс їхній крах. Він дійшов, не

ступивши ні кроку, туди, куди поривався, ба навіть домігся цього з більшою величчю і славою, ніж сам того сподівався і праг. Своєю загибеллю він зажив собі більше честі й могуті, ніж це малювалося в його мріях.

Підсумовуючи чиесь життя, я завжди дивлюсь, яка була його кончина; а сам я безугавно і ненастанно дбаю про те, щоб моє власне життя сплило добре, себто спокійно і тихо (Монтень. «Проби», т. I).

Ми слухаємо і говоримо, читаємо і пишемо, працюємо і відпочиваємо... То як же прожити життя «спокійно і тихо», як пише Мішель Монтень (1533–1592) — видатний французький письменник і філософ-гуманіст. Це лише його бажання, але не його життя, яке було постійно в дії, в активній дії творчої праці, праці, якою ми захоплюємося й через багато століть. Жодне життя не відрізняється сталістю. Про це говорить Сергій Сатін у своєму вірші:

УСЛОВИЯ ЗАДАЧИ

«Вот пункт, известный всем как **А**.

Уже который год

В неделю раз экспресс туда

Из пункта **В** идет.

И в пункте **С**, где только лес

Да ветра вой в трубу,

Встречает он другой экспресс,

Из **А**, идущий в **В**.

— Привет!

— Привет!

— Я в **В**.

— Я в **А**.

— Какая жизнь?

— Пока живой...

И снова только темнота,

Да лес, да ветра вой.

Вот вся задача. Что мне в ней,

Коли совпал ответ!

Но почему ж тогда в моей

Душе покоя нет?

Душа тревогой смущена.

Душе не по себе,

Ей тоже хочется из **А**
Взять и уехать в **В**.
Наверно, в **В** другой народ,
Деревья и дома,
И знают там наперечет
Все недостатки **А**:
Везде, куда не глянь, цветы;
Любой прохожий — друг;
И королевы красоты -
Все женщины вокруг.
Сплошь благодарная судьбе
Гуляет там толпа.
Но отчего ж тогда из **В**
Она так рвется в **А**?
И уверяет, будто в **А**
В отличие от **В**
Другие улицы, дома
И галки на трубе?
Что там, куда не глянь, цветы;
Любой прохожий — друг;
И королевы красоты —
Все женщины вокруг?
... Увы! Не сходится ответ
С приведенным в конце.
Вздыхаю — и беру билет
До **С**».

На жаль, а, можливо, навпаки, ми кожну днину, кожну добу... змінюємо квиток на потяг! Нам лише вважається, що ми топчемося на одному місці. Не буває життя без зміни його руху. Сталість — це смерть!

Зверніть увагу, як я рухався в різні напрями на вищенаведених сторінках. А в цю секунду я вже в Полтаві:

Вельмишановний Іван Семенович!

Щиро вітаю Вас, Вашу сім'ю і колектив кафедри педіатрії з Новим Роком та Різдвом Христовим, бажаю міцного здоров'я, наснаги в роботі, здійснення всіх Ваших бажань!

Прийміть також самі найкращі побажання з днем Вашого народження (10. 01).

Отримав Вашу нову книгу «Кожен з нас на ниві життя — жнець». Книга мені дуже сподобалась, як і всі попередні видання. Бажаю Вам в подальшому писати такі книжки.

Висилаю Вам навчальний посібник «Кардиология детского и подросткового возраста» (Полтава, 2012).

До побачення.

Цілую, міцно обнімаю.

Р. S. Часто ми з проф. А. П. Гасюком згадуємо, як ми з ним в м. Тернополі святкували Ваш ювілей та подарували картину Вашої хати на Сумщині.

3І -2012 р. підпис

Вельмишатовский Иван Сергеевич!

Щиро вітання Вас, брату, сім'ї: кмітлив
настрій, радісність з новими Родина та Родина
Кристини, Галини! щирої злагоди, щастя
в роботі, здійснення всіх Ваших бажань!
Присиліть також свої найкращі побажання,
з душею Вашого надродження (всередині).

Отримав вашу нову книгу "Космос з нас
на нові космічні аспекти..."

Книга мені дуже сподобалась, як і всі попередні видання.

Бахсаиго Вол; в нидерландскому писателю Так,
хитрости.

высисає наш національний поєбник
"Корисного, дієсного і перспективного виховання"
(Київ, 2012р).

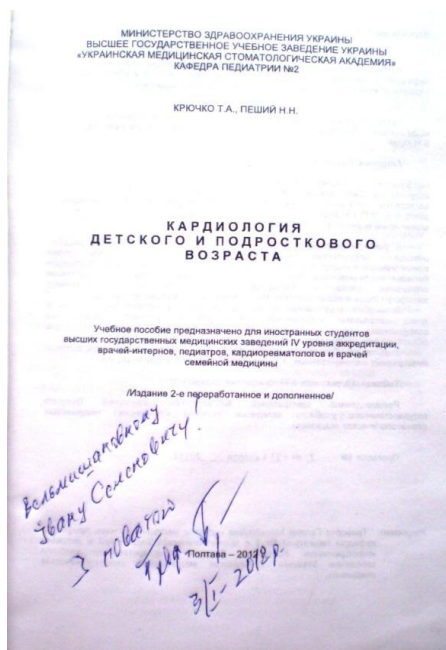
до победных.

Умуду, кива брива тав

Р. С. Ростю ми з прид. П. Терещенка згадуємо як
ли з мач. О. К. Терещенко святували Васи-
лейдан та порозували картинку Василя Кости
на Сучасній.

8/5-2012,

Це ж рух! Та ще який! Микола Миколайович надсилає мені не лише теплі побажання, а й свій творчий доробок. Стара гвардія педіатрів у дії. Немає такого року, щоб Микола Пеший не підготував до друку однієї або двох книг. Це важливий показник для вченого-педагога, так як свідчить, що:

1. Учитель постійно перебуває у творчому процесі.
2. Його учні мають можливість спостерігати за своїм старшим колегою та його поглядати на обраний фах.
3. Життя вченого-педагога завжди вирізняється вираженою динамікою численних параметрів процесів життєствердження.

Далеко не всім вдається досягти вершин в своїй діяльності, але наміри такі необхідно мати:

Все в мире покроется пылью забвенья,
Лишь двое не знают ни смерти, ни тленья:
Лишь дело героя да речь мудреца
Проходят столетья, не зная конца.

Фирдоуси

Ви, Миколо Миколайовичу, у своєму листі згадуєте, як на моє 70-ліття, разом з нашим випускником професором Гасюком, подарували від імені ректорату вашого вузу художній твір — хату, в якій я народився. Я не лише про це завжди пам'ятаю, а й кожний день бачу цю картину, яка висить на видному місці залу мого «маєтку». І квапитися нам уже нема куди:

Не торопитесь уходить!
Постойте у открытой двери!
Нельзя же с легкостью забыть
Тех, кто вас любит, кто вам верит!

Не торопитесь отвергать,
Когда вам душу открывают.
Достаньте мудрости печать,
Сумейте просто промолчать!

Вы ведь умеете, я знаю.
Не торопитесь разлюбить,
Все чувства сразу отвергая, -
Тепла вам может не хватить,
Чтоб отчужденья лед растаял.

Не торопитесь успевать,
Найдите миг остановиться!
А вдруг получится узнать

И там, где ждали, появится...
Не торопитесь все забыть,
От вздорной мысли отмахнуться...
Как нелегко все возвратить!
Как нелегко назад вернуться!

Игорь Федосеев

А квапитися тепер (щойно закінчилися Різдвяні Свята) — гріх. Адже

РІЗДВО ХРИСТОВЕ — ЦЕ ЗВ'ЯЗОК УСІХ ПОКОЛІНЬ

За своє життя Новий рік я зустрічала багато разів: у тому числі і під час ночних чергувань, працюючи лікарем-педіатром, але найчастіше в родинному колі. Найбільше мені запам'ятався Новий рік з мого дитинства. Росла я в селі на Черкащині, і тоді на новорічні свята не робили такі різноманітні подарунки, як нині, проте батьки завжди хотіли підготувати дітям якийсь сюрприз. От після вітальних слів батько зі словами: «А тепер,

дівчатка,- подивимось, який подарунок вам приготував Дід Мороз!» — відчиняв двері на веранду і ми побачили картонний ящик морозива у шоколаді і ящик дефіцитних на той час ароматних мандаринів. І той «мандариновий» сюрприз залишився в моїй пам'яті на все життя.

Нині, коли Новий рік став для нас родинним святом, згадуючи своє дитинство, обов'язково намагаємось здивувати хай недорогими, приємними сюрпризами одне одного, зокрема молодшу донечку, якій 9 років і яка ще пише листи Діду Морозу. Хоча зазвичай ми зустрічаємо наступний рік своєю сім'єю, інколи святкувати до нас приходять друзі, родичі.

В особливій шані в нас Різдво Христове: воно — як зв'язок усіх поколінь. Тож на Святвечір із першою зіркою за родинним столом мають бути бабуся і дідусь, батьки та онуки. Обов'язково на покуті — Дідух, якого роблю сама. З молитвою і шанобливими словами до наших старших членів родини, з куті та узвару починаємо свято. І вже традиційно читаємо вірша, автора якого не пригадую, але він усім припав до душі.

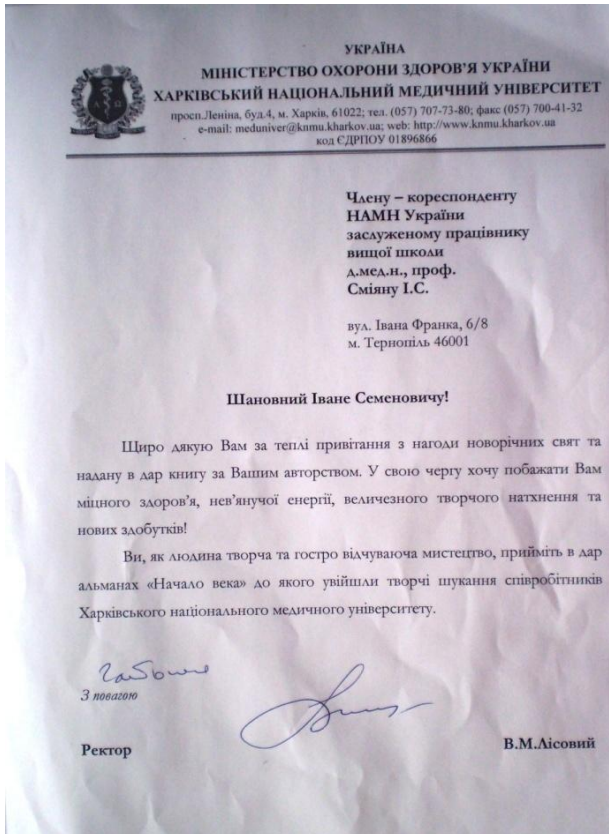
Святвечір знов рідню усю зібрав:
Старі й малі — зійшлися покоління.
Парує на столі дванадцять страв,
Куті макітра в запашному сіні.
І Дідух — невмирущий дух богів,
На покуті стоїть під образами.
За вікном лунає вітру спів,
А завтра коляда піде дворами.
Отак повелося між віків,
І буде так, допоки в Україні
Удосвіта гурти колядників
Здоров'я набажають всій родині.
А я молю у Бога про одне,
Полинувши у світ вечірніх чарів,
Щоб древо роду, сильнее і міцне,
Не поточили клятї шашлі чварів.
Щоб ми співали часто при столі,
Не тільки на Великдень чи в Іллю.
Нехай попри турботи і жалі,
Криниця наша — пісня — не міліє.
Хай недруги підступні навесні
Від злоби й люті крешуть, ми — єдині.

Шануймо Бога, не цураймося рідні,
Не рвімо бездумно власну пуповину.

Лідія Діденко (начальник Управління охорони здоров'я та курортів
Вінницької облдержадміністрації. «Ваше здоров'я», 6. 01. 2012).

Лідія Діденко... Так гарно може написати лише педіатр. Будемо вчитися
один в одного.

Правду сказати, гарного багато, дуже багато навкруги нас... У тому
числі і зміст цього листа:

Шановний Іване Семеновичу!

Щиро дякую Вам за теплі привітання з нагоди новорічних свят та
надану в дар книгу за Вашим авторством. У свою чергу хочу побажати Вам

міцного здоров'я, нев'янучої енергії, величезного творчого натхнення та нових здобутків!

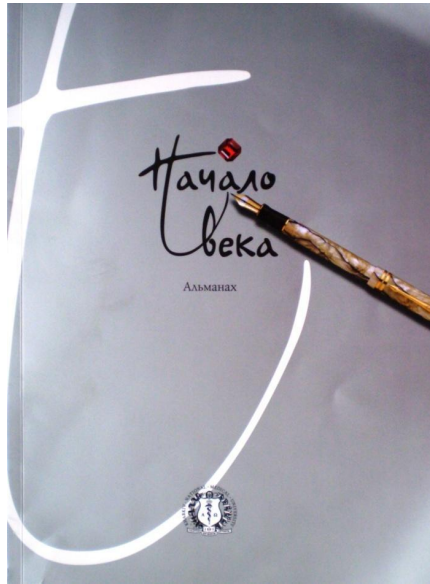
Ви, як людина творча та гостро відчуючи мистецтво, прийміть в дар альманах «Начало века», до якого увійшли творчі шукання співробітників Харківського національного медичного університету.

З глибокою повагою

Ректор

підпис

В. М. Лісовий

Я не перестаю дивуватися необмеженому діапазону людської творчості. Свідком цього є й наданий мені в дар альманах «Начало века» (Харків. 2011). В передньому слові до нього ректор цього славетного вузу, Володимир Миколайович Лісовий, написав таке:

Если я попрошу вас, дорогие читатели, вспомнить известные вам виды искусства, вы, не задумываясь, назовете музыку, живопись, художественную литературу... И вам в голову не придет причислить к искусству медицину.

Конечно, медицина — это наука, но, согласитесь, близкая к искусству. Настоящий медик — виртуоз, маэстро, творец. Не случайно говорят о единстве художественных и научных творческих закономерностей.

Воспитанники и сотрудники старейшего медицинского вуза Украины — Харьковского национального медицинского университета — подтверждают эту истину. Они достигли вершин не только в своей профессии, но и в искусстве, доказав, что тот, кто смотрит на мир глазами художника, способен на глубокие научные обобщения, неожиданные открытия. Отдавая дань уважения этим людям, мы начинаем выпуск серии изданий, в которых будут представлены лучшие образцы их творчества.

Еще Гете говорил, что талантливые люди способны испытывать редкие впечатления. Желаем вам, дорогие коллеги, творцы, ярчайших редких впечатлений, новых замыслов, успехов, творческого долголетия!

А вам, дорогие читатели — наслаждения от прикосновения к таинствам творчества!

С уважением...

Цей альманах — не лише згусток творчого зльоту молодих (студентів) і не зовсім молодих співробітників Харківського університету, а й історія цього вузу.

Ну як мені, випускнику цього вузу, не порадіти ще й ще раз за всесвітньо відомого вченого, який проводив практичні заняття в нашій групі та чудово читав лекції, Арона Утевського (1904-1988), який писав такі зворушливі вірші:

ЖИЗНЬ

Ботинки шнуровать совсем не просто,
Для детства увлекательный урок —
То вдруг из пальцев выскользнет шнурок,
То дырочкам шнурок вдруг не по росту.
В потоке дней плывут неслышно годы:
«Что нежно — сделаю! Куда хочу — лечу!
Тебе любое дело по плечу
И не страшны любые непогоды.
Уже до старости, до седины дорос ты.
Давно не детская, а целый мир твой дом.
Но скажешь вдруг, нагнувшись с трудом:
«Ботинки шнуровать совсем непросто!»

Разом зі мною на педіатричному факультеті навчався Всеволод Коломенський, якого любили всі студенти за його товариську красу, повагу до співрозмовника, відвертість, любов до обраного фаху, а головне — за

надзвичайні здібності співака. Не було жодного концерту нашого вузу, на якому Всеволод не вражав би своєю піснею аудиторію. Він міг просто потішити і своїх товаришів на їх прохання. У подальшому він навіть був помітним артистом опери (за сумісництвом). Від педіатрії Всеволод Коломенський не відривався ні на мить. Був аспірантом, асистентом кафедри педіатрії, доцентом, завідувачим кафедри. Зрозуміло, він доктор медичних наук, професор. У сім'ї він також був великим педіатром — у нього п'ятеро чи шестеро дітей. Знай наших!

Ось чому вірш професора-уролога Едуарда Арнольдї в подарованому альманаху мене приємно вразив:

ПРОФЕССОРУ-ПЕДИАТРУ ВСЕВОЛОДУ КОЛОМЕНСКОМУ

Коломенский в себе собрал
Ценнейших качеств — кучу!
И я бы даже не сказал,
Чем он владеет лучше,
Уменьем врачевания,
Иль оперного пения,
А может воспитания
Младого поколения?
Ну, а в науке отчего
Его успех огромен столь?
Все дело в имени его:
Он ВСЕ-
ВОЛОД
КОЛОМЕНСКИЙ.

У нас з Всеволодом Миколайовичем Коломенським один і той же Учитель — член-кореспондент АМН СРСР, заслужений діяч науки, професор, доктор медичних наук Володимир Олександрович Белоусов. Ми з Всеволодом із одного «гнізда». А тому я хотів би навести слова сина нашого Учителя, заслуженого діяча науки України, професора, доктора медичних наук Юрія Володимировича Белоусова про Всеволода:

«Всеволод Николаевич Коломенский, пожалуй, любимый ученик В. А., был и остается настоящим другом семьи Белоусовых. Выходец из врачебной семьи — отец Всеволода Николаевича — заслуженный врач Украины, брат и сестра — врачи, Всеволод Николаевич с детства испытал на себе благотворное влияние незаурядной личности своего отца, а главное — впитал

глубокую порядочность, обязательность, отзывчивость. Эти его качества способствовали тому, что Всеволод Николаевич стал блестящим педиатром, настоящим детским врачом, которого любят и не боятся дети. Доброта, благотворная аура, которая сопровождает этого человека, распространяется не только на его маленьких пациентов: громадное количество людей, общавшихся с Всеволодом Николаевичем, помнят, что первым его устремлением в контакте с любым человеком является желание помочь. Причем, инициатива всегда исходит от Всеволода Николаевича. Узнав, что собеседник в чем-то испытывает затруднение, Всеволод Николаевич тут же принимает энергичные действия, которые почти всегда заканчиваются реальным решением вопроса. Зная это качество Всеволода Николаевича, некоторые, как я подозреваю, злоупотребляют его добротой. При этом Всеволод Николаевич никогда ничего не забывает, он твердо помнит свои обещания и иногда сам напоминает просившему, что его просьба выполнена.

В течение многих лет Всеволод Николаевич возглавлял кафедру пропедевтики детских болезней Харьковского медицинского института, воспитав тысячи будущих врачей. Он любит своих воспитанников, и они платят ему искренней благодарностью. Когда его преемница по заведованию кафедрой Ольга Ивановна Бескаравайная внезапно тяжело заболела и умерла, Всеволод Николаевич вновь взвалил на себя нелегкий труд заведования кафедрой и выполняет эту функцию с достоинством.

Однако достоинства Всеволода Николаевича не ограничиваются душевными качествами и подлинным профессионализмом. Он много лет увлекается сольным пением, имеет прекрасный голос и является не только постоянным участником множества концертов в медицинской среде, но и дает сольные концерты, которые сопровождаются большим успехом. Песни и романсы в его исполнении доставляют подлинное наслаждение. Я неоднократно слышал мнение специалистов о том, что Всеволод Николаевич вполне мог бы выступать на профессиональной сцене.

Именно Всеволод Николаевич стал инициатором и основным исполнителем в нелегком деле увековечивания памяти Владимира Александровича. Для установления мемориальной доски, кроме желания и средств, потребовалось большое количество разрешений и согласований, которые Всеволод Николаевич взял на себя. Он же отыскал архитектора и художника, которые выполнили эту работу, пригласил на открытие представителей общественных организаций, профессоров, врачей, знавших Владимира Александровича, словом, сделал все, чтобы открытие

меморіальної доски його учителю превратилось в настоящеє событие для медичинської громадськості міста. Дай Бог всім таких учеників!

На 70-літньому ювілеї Всеволода Николаевича я пригадав подобавшися мені полупустильне Фазиля Искандера: «К 70 годам (у Искандера — к 50) некоторые честные люди начинают нервничать: «А стоило ли?» Хочется взбодрить их криком: «Держитесь, братцы, уже не так много осталось!»».

Мені дуже хочеться вважати, що Всеволоду Николаевичу осталось еще много, а сомневаться стоило ли жить, он не может по определению (із книги Ю.В. Белоусова «Субъективно о бренном». Харків, 2005).

Альманах «Начало века» свідчить і про те, що випускники Харківського національного університету розкидані по всіх світах. Ось невеликий вірш Віктора Череватенка, випускника педіатричного факультету Харківського медичного вузу, народженого на Чернігівщині і працюючого педіатром в Белгороді (Росія), члена спілки письменників Росії:

Щось уже важко нове починати,
Щось дуже страшно старе забувати.
Кого мені кликати, кого мені звати?
Став вже ставочок під лід замерзати.
Закуталась хата в сухий очерет
Зима завітала на місяць вперед.
Гуляє і свище в саду заметіль,
А я заблудився не вийду відтілі.
Сховався під стріху дурний горобець:
Невже замерзати, невже це кінець?
Дівчисько, піднявши благий комірець,
Хука в долоньки і кришить хлібець.
Як же я радий рукам і губам.
— Дуренький, не бійся, тебе не віддам
Нікому-нікому, ну де ж ти літав?
А я просльозився і піснею став.

Немає потреби напружувати мізки, щоб помітити «журбу і радість» по своїй Батьківщині тих українців, що проживають за межами України. І це природно!

Так як і те, що українців в Україні турбує теперішнє і майбутнє своєї держави, що впливає із вірша завідувачки кафедри філософії (доктор наук,

професор) Харківського національного медичного університету Алли Алексієнко:

УКРАЇНО, НЕНЬКО МОЯ!

Схилюсь перед тобою на коліна
І помолюся Господу за тебе.
Земля моя, кохана Україна,
Така знесилена лежиш під синім небом.
Чому твоє обличчя так змарніло,
Чому тебе вже сили покидають?
Любов моя, страждальна Україна,
За що так твою душу зневажають?
Чом не блищать твої веселі очі,
Чому пісні чарівні не лунають,
Невже тебе убили опівночі
І шлях до серця швидко закидають?
Завжди усіх ти вабила красою,
І щира посмішка світилась на обличчі.
Завжди всі миловалися тобою,
Раділи, що тобі усе так личить.
Кохана моя земле українська,
Я вірю, що відродиш свою гідність,
Розкриєш свою силу велетенську,
І присягатимуть тобі усі на вірність.

Бачите, пане ректоре, Володимире Миколайовичу, як ви своїм подарунком та листом збурили мене, збурили спогадами про Alma mater, про студентські роки та про добро, яке відлунює наш з вами вуз. Його, добро, відлунює і студент 3-го медичного факультету ХНМУ, який народився на Полтавщині, Андрій Вергелес:

МОЯ ЗЕМЛЯ

У чисім полі дикий кінь
Гуляє на роздоллі,
Копитом б'є, щипа полин,
Він радується волі.
Люблю і я гулять в степу
На рідній Україні.

Приємний запах чебрецю
Я згадую донині.
Мені близький тут кожний птах,
Що свище на калині.
Тут рідна матінка мене
Любить цей край навчала,
В дорогу щастя повело
Й мені допомагала.
Тут разом з батьком колоски,
Коли роса, косили.
Джерельну воду ми пили,
Коли вже бракувало сили.
Прекрасна рідная земля,
Тебе я не забуду,
Що на Вкраїні виріс я,
Вік пам'ятати буду.

Тепло та радість огортають, коли читаєш такі зворушливі строчки молодої людини. Дійсно «Ще не вмерла Україна...» та й не умре з такими людьми.

Зміст альманаху «Начало века» знову і знову сприяє поверненню до змісту слів Сенеки: «Всі турбуються не про те, чи правильно живуть, а про те, чи довго житимуть; між іншим, жити правильно — це всім доступно, жити довго — нікому».

І знову Харків.

Вельмишановний Іване Семеновичу!

Від всього серця вітаємо Вас з Новим роком,

Різдвяними святами та Днем народження!

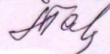
*Бажаємо Вам міцного здоров'я, творчого натхнення, любові та гармонії
у Вашому житті. Нехай здійсняться всі Ваші мрії та задуми!*

*Щиро дякуємо за Ваші безцінні твори – скарбницю мудрості,
життєвого досвіду, любові до людей.*

З повагою, професор Пархоменко Л.К.

та колектив кафедри підліткової медицини ХМАПО.

30.12.2011.

Вельмишановний Іване Семеновичу!

Від всього серця вітаю Вас з Новим роком,

Різдвяними святами та Днем народження!

Бажаю Вам міцного здоров'я, творчого натхнення, любові та гармонії у Вашому житті, нехай здійсняться всі Ваші мрії і задуми!

Щиро дякую за Ваші безцінні твори — скарбницю мудрості, життєвого досвіду, любові до людей.

З повагою, професор Пархоменко Л. К. та колектив
кафедри підліткової медицини ХМАПО

30. 12. 2011 р.

Підпис

Людмила Костянтинівна своєю жіночністю, людяністю, досконалою професійною майстерністю завжди приваблювала до себе всіх тих, з ким їй доводилося спілкуватися. У це коло потрапив і я, коли Людмила Костянтинівна була головою державної екзаменаційної комісії у нашому вузі та під час Міжнародного конгресу в Барселоні, де ми з нею та іншими вченими представляли делегацію від України. Щойно я вжив слово «жіночність» щодо Людмили Костянтинівни. Так, жіночність приваблює всіх чоловіків, так, жіночність приваблює весь світ, так, навкруги жіночності крутяться й вертаються всі події. У мене завжди було уявлення про жінок і чоловіків дещо дивне: я вважав, що жінки бувають красивими («жіночними»)

і не дуже красивими, а чоловіки — всі однакові та мало цікаві (фізично). А ось деякі думки Ілька Лемко про жінок:

Якість і атрибутність жінок має більш питому вагу, вона кричить і випирає назовні...

* * *

Жінка набагато життєвіша від чоловіка. У найбідніших країнах, де тривалість життя катастрофічно низька і у найрозвинутіших країнах, де вона надзвичайно висока, все одно залишається сталий розрив у роках життя чоловіка і жінки. Остання живе на 6-8 років більше від чоловіків. Жінка незрівнянно більш життєва, вона дарує життя і вигодовує життя. Незважаючи на величезну завантаженість цією важливою місією, вона ж настільки повноправна у соціально-трудої сфері, як і чоловік. Менструації не впливають на її суспільну діяльність, а вагітність часто буває цілющим чинником, вона зцілює багато хвороб.

* * *

Жінка більш виражена атрибутивна і більш цікава для філософського і психологічного дослідження, аніж чоловік. В усіх працях про чоловіка і жінку сімдесят відсотків матеріалів — про жінку.

Що дивує світ, що дивує нас? Що доставляє найвищу насолоду людині? Краса. Краса проявів природи! І найбільше — краса жінки:

КРАСАВИЦА

Все в ней гармония, все диво,
Все выше мира и страстей;
Она покоится стыдливо
В красе торжественной своей;
Она кругом себя взирает:
Ей нет соперниц, нет подруг;
Красавиц наших бледный круг
В ее сиянье исчезает.
Куда бы ты ни поспешал,
Хоть на любовное свиданье,
Какое б сердце ни питал
Ты сокровенное мечтанье, —
Но, встретясь с ней, смущенный, ты
Вдруг становишься невольной,

Благоговєя богомольно
Перед святыней красоти.

А. С. Пушкин

Мабуть, вищенаведене є обґрунтуванням того, що спілкування з жінками є значно приємнішою подією, аніж спілкування з чоловіками. Мабуть (я в цьому не вагаюся), моє спілкування (як правило) з жінками протягом мого тривалого життя було запорукою піднесення, у тому числі й творчого зростання. Як тут не процитувати Олександра Олеся?

Ах, скільки струн в душі дзвенить!
Ах, скільки срібних мрій літає!
В які слова людські їх влить?!
Ні, слів людських для їх немає...
Вони ж так прагнуть в слові жить...
Так часом весь в огні горить,
Стражда закоханий до краю
І слів не зна, в які б він влить
Зумів любов свою без краю...
«Вона» ж чекає... і мовчить...

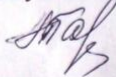
І наступний лист Людмили Костянтинівни:

Дорогий Іване Семеновичу!

Я з вдячністю згадую роки нашої співпраці при проведенні державних іспитів. Але спогади про той останній рік, коли оперували мого чоловіка, дуже важкі для мене...
Мабуть тому, мені важко було згадувати про Тернопіль і написати Вам листа. Але час загоїв рани і я почуваю себе винною, що не подякувала Вам за Вашу підтримку у важкий для мене час. Велика Вам подяка і вдячність за Вашу пам'ять про мене, за Ваші книжки, які несуть "...разумное, доброе, вечное..."

Обіймаю Вас міцно і щиро бажаю Вам доброго здоров'я на багато років!

Ваша Людмила Костянтинівна.

Дорогий Іване Семеновичу!

Я з вдячністю згадую роки нашої співпраці при проведенні державних іспитів. Але спогади про той останній рік, коли оперували мого чоловіка, дуже важкі для мене...

Мабуть, тому мені важко було згадувати про Тернопіль і написати Вам листа. Але час загоїв рани і я почуваюся винною, що не подякувала Вам за Вашу підтримку у важкий для мене час. Велика Вам подяка і вдячність за Вашу пам'ять про мене, за Ваші книжки, які несуть «...разумное, доброе, вечное...»

Обіймаю Вас міцно і щиро бажаю Вам доброго здоров'я на багато років!

Ваша Людмила Костянтинівна

Спілкування людини з людиною — це вияв розумного в людині. Спілкування чоловіка з жінкою — це ще й взаємне піднесення. І все це приваблює філософські роздуми Генріха Гейне про жінку:

...Трудно описать, с каким весельем, наивностью и грацией низвергается Ильза с причудливых скал, которые она встречает на своем пути, как вода ее — тут пенится и бурно перекипает через край, там вырывается из трещин в камнях, словно из переполненных до отказа кувшинов, изгибаясь прозрачно-чистой дугой, а внизу снова начинает прыгать по камешкам, точно резвая девушка. Да, правду говорит предание, Ильза — это принцесса, которая улыбаясь и расцветая бежит с горы. Как блещет на ней в свете солнца белопенная одежда! Как развеваются по ветру серебристые ленты на ее груди! Как сверкают и искрятся ее алмазы! Высокие буки стоят и смотрят, точно строгие отцы, улыбаясь украдкой причудам прелестного ребенка; белые березы, как тетушки, тихонько покачиваются, любясь и вместе с тем страшась ее слишком смелых прижков; гордый дуб, поглядывает на нее, как дядюшка ворчун, которому придется расплачиваться за все это; птички в воздухе радостно поют ей хвалу, прибрежные цветы нежно лепечут: «Возьми и нас с собой, возьми и нас с собой, милая сестрица!» Но веселая девушка неудержимо прыгает дальше и дальше и вдруг захватывает в плен мечтающего поэта, и на меня льется цветочный дождь звенящих лучей и лучистых звуков, и я теряю голову от этого великолепия и слышу только сладостный, как флейта, голос:

Зовусь я принцессой Ильзой.
Здесь, в Ильзейштейне, мой дом.
Приди ко мне? и блаженство
С тобой мы обретем.
Чело твое окроплю я
Прозрачной моей волной.
Все муки разом забудешь
Ты, страждующий и больной.
Меж рук моих пенно-белых,
На белой груди моей
Ты будешь лежать и грезить
О сказках прошлых дней.
Тебя заласкать мне, путник,
Занежить тебя позволю,

Как был мной занежен Генрих,
Покойный, увы! король.
Но мертвый пребудет мертвым,
И только живой живет.
Я молода и прекрасна,
И радость в сердце поет.
Звнящему сердцу вторит
Мой замок из хрусталя.
Танцуют в нем рыцари, дамы,
Танцует свита моя.
Шелками плещутся шлейфы,
И шпоры бряцают в лад,
Играют гномы на скрипках,
В рога и трубы трубят.
В объятьях нежных затихни,
Как Генрих король затих.
Ему я зажала уши,
Чтоб труб не слышал моих (перевод Л. Руст).

І знову Харків.

Вельмишановний Іване Семеновичу!

Прийміть найщиріші вітання з нагоди Нового 2012 року та Різдва Христового!

Нехай ці святкові новорічні дні принесуть у Ваше серце і Ваш дім радість і добробут, удачу і нові звершення, здоров'я, впевненість і надію.

Хай рік прийдешній буде щедрим і багатішим на щасливі миттєвості, приємні несподіванки, очікування перемоги!

Веселих свят і гарного настрою в колі близьких друзів!

Злагоди, миру, всіляких гараздів у Новому році!

З повагою, Ваш

Директор ДУ «Інститут терапії імені Л.Т. Малої НАМН України»

Підпис

О. Я. Бабак

Вельмишановний

Іване Семеновичу !

Прийміть найщиріші вітання
з нагоди Нового 2012 року
та Різдва Христового!

Нехай ці святкові поворічні дні
принесуть у Ваше серце
і Ваш дім радість і добробут,
удачу і нові звершення,
здоров'я, впевненість і надію.

Хай рік прийдешній буде щедрим
і багатішим на щасливі
миттєвості, присмії
несподіванки, очікування
перемоги!

Веселих свят і гарного настрою
в колі близьких і друзів!

Злагоди, миру, всьляких гараздів
у Новому році!

З повагою, Ваш
Директор ДУ «Інститут терапії
імені Л.Т.Малої НАМН України»

О.Я.Бабак О.Я.Бабак

Сам собі дивуєшся, з одного боку, а з іншого — радієш тому, що з віком нерідко спостерігається й позитивна динаміка в сприйнятті життя. Так, коли я отримував вітальних листівок, листів та телефонних теплих слів з приводу свят сотні, а в мене було мало часу заглиблюватися в їх зміст, то я знайомився з їх сутністю поверхнево, не задумуючись. Сьогодні, коли такі вітання стали значно рідшими, а в мене сила-силенна вільного часу, я читаю листівки та листи повільно, іноді декілька разів, й роблю висновки:

1. Немає подібних двох привітань. Я навіть здивувався. Раніше мені вважалося, що вони однакові.

2. Усі привітальні слова ємні, доброзичливі, надихаючі, обнадійливі.

3. І я констатую: а) в кожній людині значно більше добра, аніж зла; б) кожна людина від народження — творець; в) добрі слова на адресу людини похилого віку (маю на увазі, насамперед, себе), особливо на листі паперу, дозволяють забути слова Олександра Пушкіна:

Страшен хлад подземна свода,
Вход в него для всех открыт,
Из него же нет исхода...
Всяк сойдет — и там забыт.

Професор Бабак Олег Якович активно продовжує удосконалювати наукові досягнення свого Вчителя, академіка Любові Трохимівни Малої, яка навчала мене в студентські роки терапії, і з якою я пізніше неодноразово спілкувався за різних життєвих ситуацій. Вона мене вважала «своїм», так як дозволяла собі ділитися зі мною різноманітними подіями із свого власного життя.

Я слухав Олега Яковича на сесії НАМН України і переконався, що він достойний продовжувати справу Любові Трохимівни, що він постійно в науковому пошуку, що його досягнення помітні не лише в Україні, а й за кордоном...

Вже минуло 55 років, як я закінчив Харківський національний медичний університет. 55 років! Я не запитую: багато це чи мало? Дуже багато! Аж не віриться. Усе більше й більше віддаляється від мене мій вуз. А тому для мене важлива й

ДАЛЬ

Все далі й далі даленіє даль,
Огорнута у споминів вуаль.
Колись вона веселкою сіяла,
тепер її вигодує печаль.
Колись вона цвіла, неначе мак,
моїм тривогам подавала знак.
Тепер, моїми зморена літами,
спить у пилюці сивій, як чумак.
Зійшли у невідь і мої воли.
Відклекотали в небесах орли.

Бодай би слід мій врізався косою
у пропади цупкої ковили.

А я ж за даллю гнався цілий вік,
і досвід полиновий душу пік,
бо все, що у душі духмяно зріло,
змивав нещадно часу перетік.

Все далі даль манила, як мана.
Щасливий буде той, кому вона
себе колись дозволить наздогнати
і світ замежний осягти сповна.

Леонід Горlach

Цьогоріч зима чудова. Білосніжний покров навкруги мене, мій садок і той має дивний візерунок — пушистий сніжок накопичився на кожній гілці. Я з великим задоволенням відгортаю від снігу доріжки, кожний мій крок викликає приємне хрустіння снігу, а сухе та охолоджене повітря оздоровче діє на мої дихальні шляхи, мозок, серце... Такої зими давно в нас не було — ось уже більше місяця нас ні на один день не покидає морозна зима. Єдине, що викликає смуток та жаль зими сьогодення — це майже повна відсутність пташок на подвір'ї. Інколи прилітає шпак та ласує червоними плодами калини, також рідко навідується сорока або ворона. У дитинстві взимку наше подвір'я було «живим» — безліч горобців, синичок, снігурів... шукали чогось поїсти. Сьогодні зима: морозна, снігова, сонячна, без вітру, повна приємної тиші... Але ж сьогодні будемо думати лише про приємне, надихаюче, омолоджуюче, таке, як у Сергія Єсеніна:

ПОРОША

Еду. Тихо. Слышны звоны
Под копытом на снегу,
Только серые вороны
Расшумелись на лугу.

Заколдован невидимкой,
Дремет лес под сказку сна,
Словно белою косынкой
Подвязалася сосна.

Понагнулась, как старушка,
Оперлася на клюку,

А над самою верхушкой
Долбит дятел на суку.
Скачет конь, простору много,
Валит снег и стелет шаль.
Бесконечная дорога
Убегает лентой вдаль.

Ніяк не можу відірватися від цього чудового та історично визначного міста — Харкова. Ну як не навести листа, який можна прирівняти до найвищої урядової нагороди:

СЕКРЕТАР
РАДИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Шановний Іване Семеновичу!

Прийміть найщиріші вітання з нагоди Вашого Дня народження.

Бажаю Вам щастя та добробуту у родинній оселі, натхнення та піднесеного настрою.

За роки своєї роботи Ви здобули заслужений авторитет і повагу колег, зробили вагомий внесок у розвиток вітчизняної медичної науки.

Переконана, що Ваш високий професіоналізм, досвід і глибокі знання завжди слугуватимуть на благо України.

Нехай доля збагачує Вас невичерпною енергією, а наступні роки принесуть якнайбільше світлих і радісних днів.

З повагою

Р.БОГАТИРЬОВА

СЕКРЕТАР РАДИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Шановний Іване Семеновичу!

Прийміть найщиріші вітання з нагоди Вашого Дня народження.

Бажаю Вам щастя та добробуту у родинній оселі, натхнення та піднесеного настрою.

За роки своєї роботи Ви здобули заслужений авторитет і повагу колег, зробили вагомий внесок у розвиток вітчизняної медичної науки.

Переконана, що Ваш високий професіоналізм, досвід і глибокі знання завжди слугуватимуть на благо України.

Нехай доля збагачує Вас невичерпною енергією, а наступні роки принесуть якнайбільше світлих і радісних днів.

З повагою

підпис

Р. Богатирьова

Цього листа надіслала мені випускниця Харківського національного медичного університету член-кореспондент НАМН України, доктор медичних наук, професор Раїса Василівна Богатирьова, яка на час відправки цього щирого та доброзичливого листа була Секретарем Ради Національної Безпеки і Оборони України. Це найбільш висока державна посада, яку очолював коли-небудь вихованець Харківського медичного вузу! Отже, це одне з див мого вузу. І це незважаючи на те, що «Чим більше ми пізнаємо незмінні закони природи, тим все більше неймовірними виявляються для нас дива» (Чарльз Дарвін). Це по-перше.

По-друге. Раїса Василівна, виходець із простої сім'ї, досягла адміністративних та професійних висот самостійно, завдяки своєму таланту та неабиякої настирливості в праці. Вона пам'ятала, що «Т р у д, как вечная доля человечества, бесконечно разнообразен в своих условиях, в своих формах, в своих комбинациях, это море бездонное» (Н. Михайловский). По-третє. Я на 20 років раніше закінчив цей вуз, але мені приємно, що більшість наших вихователів були спільними, які говорили, що *Amat Victoria* *superat* (перемога любить старання). По-четверте. Мене тішить те, що мені довелося спілкуватись та працювати з Раїсою Василівною, коли вона була заступником міністра охорони здоров'я, а я ректором. Коли ще активна творчість не покидала мене. А тепер

ДАЛЕКАЯ ВЕСЕЛАЯ ПЕСНЯ

Далеко-далеко от меня
Кто-то весело песню поет.
И хотел бы повторить ей я,
Да разбитая грудь не дает.
Тщетно рвется душа до нее,
Ищет звуков подобных в груди,
Потому что вся сила моя
Истошилась еще впереди.
Слишком рано я начал летать
За мечтой идеала земли,
Рано начал на счастье роптать
Разбираясь в прожитой дали.
Рано пылкой душою своей
Я искал себе мрачного дня
И теперь не могу вторить ей,
Потому что нет сил у меня.

Сергей Есенин

По-п'яте. Лист до мене Раїса Василівна надіслала напередодні Різдва Христового, коли наші пристрасті вгамовуються, а душу охоплює спокій, коли настає

СВЯТ-ВЕЧІР

На свята зима багата —
Радість Богу, людям мило.
І зоря — провісник свята —
Україні сповістила
Про народження Дитини,
Яка з Вірою й Любов'ю
До Творця знайшла стежину
Нам, зросивши її кров'ю.
Світлом тішиться хатина,
Місяць небо заорав,
Білосніжна скатертина
Прийняла дванадцять страв.
Помолилася родина,
Уклонилося куті...

Під столом — копичка сіна,
А дідух на — покуті.
Принесе у кожну хату
Співи, жарти, сміх Вертеп.
Заспівають і Карпати
Ті пісні, що знає степ.
Подарунки й сніг онуки
Діду й бабі нанесуть,
Поцілують їх у руки:
Нехай Бог продовжить путь.
Рознесуть Новину дзвони,
Що родився Божий син,
І у церкві до ікони
Підійде християнин.

Валерій Дідух (доцент нашого вузу)

У лютому цього року (2012) прем'єр-міністр Микола Азаров, коли відрекомендувався на засіданні уряду щойно призначеного віце-прем'єра по гуманітарному напрямку та одночасно й міністра охорони здоров'я Богатирьову Раїсу Василівну, підкреслив, що він радий появи в уряді такої чарівної жінки, та ще й усміхнувся при цьому, що для нього не характерно. Переконаний, що цього разу Микола Азаров був щирим. Раїса Василівна володіє неабиякою привабливістю та вираженою жіночністю. Академік Любомир Пиріг (він мій одноліток), який нерідко критично ставиться до керівників МОЗ України, на сесії НАМН України (грудень 2011), дивлячись на Раїсу Василівну, сказав, приязно посміхаючись, що ця красива жінка... Так що і старикам приємно дивитись на чарівність жінки та говорити їм приємні речі. Адже «К р а с о т а — тоже добродетель, красивая женщина не может иметь недостатков» (Фр. Шиллер). Не знаю, може це про нас, чоловіків, які дивляться на привабливу жінку та думають, писав Іван Франко:

Твої очі, як те море
Супокійне, світляне:
Серця мого давнє горе,
Мов пилинка в них тоне.

Твої очі, мов криниця
Чиста на перловім дні,
А надія мов зірниця,
З них поблискує мені.

І все-таки я думаю, що Раїса Василівна успішно працювала з усіма президентами України (Л. Кучма, В. Ющенко, В. Янукович) не лише завдяки своїй фізичній привабливості, а й завдяки гнучкому розуму та розумінню тактичних і стратегічних цілей держави.

Життя — це диво-дивне для кожного з нас:

О, сколько нам открытий чудных
Готовят просвещения дух,
И опыт, сын ошибок трудных,
И гений, парадоксов друг,
И случай, бог изобретатель...

О. Пушкін

В 2007 році минуло 50 років, як я закінчив Харківський медичний вуз. І гріх було б не з'явитися на урочистостях, присвячених цій даті. Але, на жаль, з педіатричного факультету були лише два випускника того 1957 року: я (з шостої студентської групи) та Зіна Закордонець (з четвертої). Мабуть, багато не знало про ці урочистості, або й не змогли приїхати. Але багатьох уже й не стало на цьому білому світі. Так, із п'ятих професорів, завідувачів кафедр, випускників цього курсу, лише, найстарший серед них ще живе (це я) та Аза (з четвертої групи). Для моїх однокурсників, які ще радіють життєвим витівкам, та тим, які вже відійшли від нас у Царство Небесне, нижче прозвучить Івана Франка життєстверджувальна:

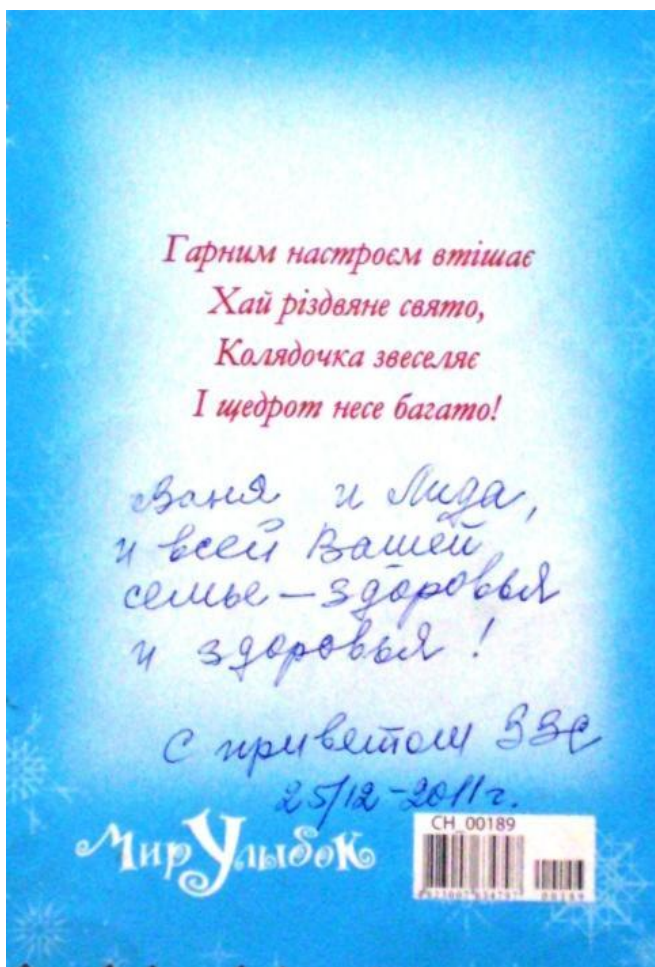
ПРИТЧА ПРО СМЕРТЬ

Асока, цар премудрий, милосердний —
Були колись такі царі на світі —
З цілим двором раз їхав через місто
І вздрів аскетів двох — худих, блідих,
В одежах із кори та бур'яну.
Швиденько зсів з коня могучий цар,
І підійшов до них, і поклонився
Їм до землі, і цілував їх ноги,
Благаючи благословенства в них.
Не любо се було його дворянам.
«Занадто цар унижує себе
Перед неробами та жебраками!»
Та не посмів ніхто цареві в очі
Сказати се. А був там царський брат,

То сей почав цареві докоряти.
Мовчав Асока, не сказав ні слова,
І вечером у двір вони вернули.
А був у краю звичай старосвітський:
Коли кого на смерть засудить цар,
То перед дім його шле трубача;
І перед чийм домом сей затрубить,
Тому на завтра треба смерті ждати.
То цар Асока ще в той самий вечір
Шле трубача з смертельною трубою
Перед свого брата дім. Заграла
Труба зловіща. Похололо в серці
У брата царського. Хоч він не чув
Ніякої провини за собою,
Та знав, що царська є незмінна воля.
Всю ніч не спав нещасний, все тремтів,
Ридав, зітхав, робив порядок дома.
А рано у невольницькій одежі,
Присипавши волосся пилом, шнур
На шию засиливши, він пішов
У царський двір і став перед царем.
«Се що такого? — запитав Асока,
Ніби дивуючись. — Чого ти, брате,
Ідеш в такій невольничій подобі?»
«Ти, певно, ліпше знаєш се, мій царю!
Я знаю тільки те, що вчора з ночі
Труба смертельна перед моїм домом
Заголосила. Я готов на смерть».
Та радісно обняв його Асока.
«Ну, бачиш, брате, як ти налякався,
Хоч знаєш, що твій цар є враз твій брат
І що ні в чому ти не винуватий.
А вчора сам ти докоряв мені,
Коли корився я перед старцями!
Адже ж вони такі ж післанці смерті,
Післанці всемогучого царя,
Що нам не брат, не сват і не рідня
І в кожній хвили може нас покликать

На суд свій строгий. Сі його посланці
Грізніші, ніж моя труба смертельна.
Оттим-то я корився перед ними
На знак, що розумію їх призив,
Прости мені тривогу сеї ночі,
Та уважай на ті смертельні труби,
Які Господь раз в раз нам посиляє,
Щоб не застав нас сонних, неготових
Його призив могучий. Будь здоров!»

Так ось, Зіна Закордонець надіслала мені листівку та листа...

Гарним настроєм втішає
Хай різдвяне свято,
Колядочка звеселяє
Щедрот несе багато!

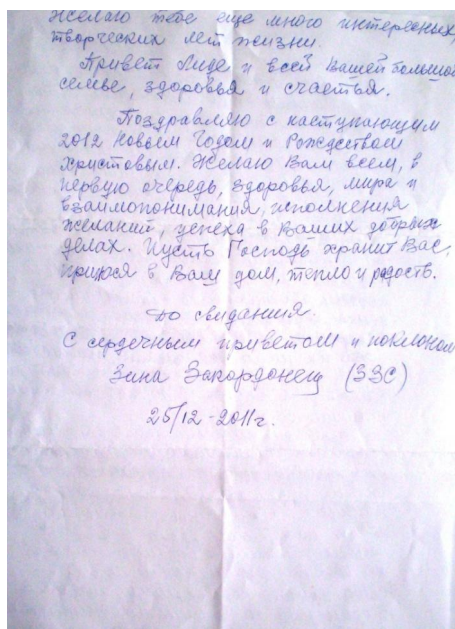
Ваня и Лидя, и всей Вашей семье — здоровья и здоровья!
С приветом ЗЗС. 25\ 12 — 2011 г.

А це вже її лист:

Добрый день
уважаемый Иван Семёнович!

Ко дню знаний поспела вь твоя
книжка "Маленький человек и мир".
Очень тебе благодарна, прочитала
на одном дыхании. Но срочно ушла
за границу (аге в Москву!) на годовую
сестры, затем само забавно
и потяну книгу с тобой опоздала.
Будет извинять. Книжку еще и еще.
Восхищаюсь широтой твоих знаний,
оригинальностью и глубоко, глубоко
исследовать за переводской и многою к
поэзии. Вытирывать стихи вь дн-
денки, Фрунзе, Жуков, Шевченко,
П. Тютчева, Лили Косицкого до Кави Бонч-
— это их надо все знать, пролетать
через себя и превести к месту по
теку. А подозреваю, что ты и сам
пишешь стихи?

Твоей изначальной путь, от охотничьего
парника с Сущицы до зимнего,
не забывайся академический —
яркий пример для молодых, начи-
нающих свой путь в поэзии.
Еще раз благодарю тебя, что
какая была и возможность
не забыть вь книжкем и книжках —
— свою просто сокровищницу, которая
в один ряд со своими личными
книжками и друзьями. И я по тебе
своего доброго. Спасибо Вадим!

Добрый день,
уважаемый Иван Семенович!

Ко Дню Знаний получила от тебя книгу «Минули наші неспокійні літа». Очень тебе благодарна. Прочитала на одном дыхании. Но срочно уехала за границу (аж в Москву!) на годовщину смерти сестры, затем сама заболела и поэтому пишу с таким опозданием. Надеюсь извинишь. Читаю еще и еще. Восхищаюсь широтой твоих знаний, философскому мышлению, умению следить за периодикой и любовью к поэзии. Цитировать стихи от Авиценны, Пушкина, Некрасова, Шевченка, Л. Украинки, Лины Костенко до Нади Борщ — это их надо же знать, пропустить через себя и привести к месту по тексту. Я подозреваю, что ты и сам пишешь стихи?! (Лише в далекому дитинстві таке було — І. С.).

Твой жизненный путь от скромного паренька с Сумщины до умудренного не зазнавшегося академика — яркий пример для молодых, начинающих свой путь в жизни.

Еще раз благодарю тебя, что нашел время и возможность не обойти вниманием свою простую сокурсницу, поставив в один ряд со своими

именитыми коллегами и друзьями. Я по-студенчески говорю: «Спасибо, Ваня!».

Желаю тебе еще много интересных творческих лет жизни.

Привет Лиде и всей Вашей большой семье здоровья, счастья.

Поздравляю с наступающим 2012 Годом и Рождеством Христовым. Желаю Вам всем, в первую очередь, здоровья, мира и взаимопонимания, исполнения желаний, успеха в Ваших добрых делах. Пусть Господь хранит Вас, принося в Ваш дом тепло и радость.

До свидания. С сердечным приветом и поклоном Зина Загордонец (ЗЗС).

25/12 — 2011 г.

Зіну я добре пам'ятаю, адже ми були в паралельних групах. Скрамна, симпатична, працелюбна студенточка. Хіба я тоді міг уявити, що вона зможе понад сорок років керувати великим колективом медичного училища? Змогла. Поістину *fortunam suam quisque parat* (свою долю кожний знаходить сам).

Мені приємно, що однокурсниця, Зіна, написала в мою адресу багато теплих слів. Але одночасно я й усвідомлюю, що кожному з нас притаманна

«Велич і мізерія. Оскільки мізерію висновують з величі, а велич з мізерії, одні тим більш висновували мізерію, що за доказ її взяли велич, інші ж тим потужніше висновували велич, що ці висновки впливали з самої мізерії. Все, що одні спромоглися сказати на доведення величі, правило другим лише аргументом на користь мізерії, бо куди мізерніший той, хто більш звисока падає; перші ж <так само чинили > всупереч другим. Так крутилися ті й ті нібито в нескінченному колі; адже певним є те, що люди, мірою наявного у них світла «знань», знаходять у людини <як такий> і велич і мізерію. Словом, людина знає, що вона мізерна. Отже, вона мізерною скоро такою є, але ж і велика, скоро знає про це...» (Блез Паскаль).

Суперечності! Суперечності основа нашого буття! Це навіть помітив американський президент Авраам Лінкольн: «Мій життєвий досвід переконав мене, що люди, які не мають недоліків, мають дуже мало достоїнств». Питання, питання, питання... Вічні та без чіткої відповіді:

Хто винуватий? (О. Герцен);

Що робити? (М. Чернишевський);

В чому моя віра? (Лев Толстой);

Коли ж прийде сьогочасний день? (М. Добролюбов);

З ким бути? (І.Сміян);

Що краще: народжуватися чи ні? (І. Сміян — по Софоклу)...

І що ж? Все має початок і кінець:

Талого снігу платочки сивенькії,
дощик дрібненький, холодний вітрець,
проліски в рідкій травиці тоненькії,
се була провесна, щастя вінець?

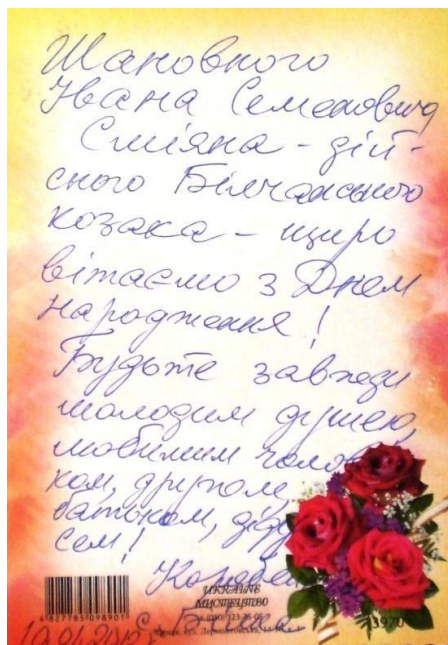
Небо глибокеє, сонце ласкавеє,
пурпур і золото на листі в гаю,
пізніх троянд процвітання яскравеє
осінь віщує — чи то ж і мою?

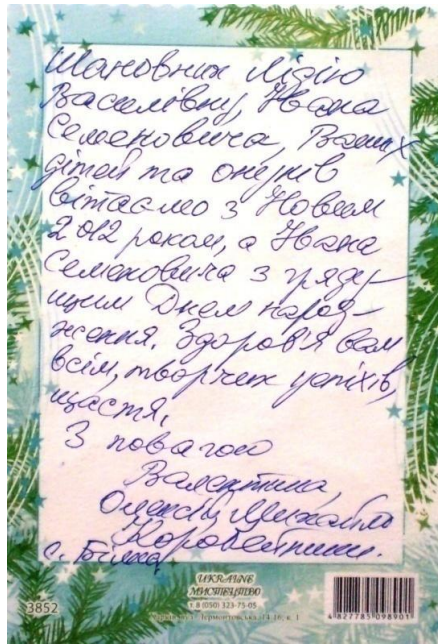
Що ж, хай надходить! мене навіть радує
душного літа завчасний кінець;
провесни тільки нехай не нагадує
дощик дрібненький, холодний вітрець!

Леся Українка

І найважливіше: Зіна повернула на якийсь час нашу студентську, Харківської пори, юність. А що таке «Ю н о с т ь? Вздыхающая волна. Позади ветер, впереди скалы» (В. Вордсворт).

А від Харкова до мого села Білка рукою подати, всього 120 км. От я з ним і з'єднуюсь.

Шановних Лідію Василівну, Івана Семеновича, Ваших дітей та онуків вітаємо з Новим 2012 роком, а Івана Семеновича з грядущим Днем народження. Здоров'я вам всім, творчих успіхів, щастя.

З повагою Валентина, Олексій, Михайло Коробейники, с. Білка

Шановного Івана Семеновича Сміяна — дійсного Білчанського козака — щиро вітаємо з Днем народження!

Будьте завжди молодим душею, любимим чоловіком, другом, батьком, дідушем!

Коробейники.

10. 01. 2012 р.

І що ж? Дуже приємно отримати вісточку зі свого рідного села, а разом з тим і відчуття радісного босоногого дитинства. А з ним і можливість подивитись на подальший тривалий життєвий шлях та задуматись над тим чи був

З БОГОМ...

Чому є чорт за влади Бога,
Чом Бог не знищив Сатану, -
Не знаю. Та є дві дороги,
А треба вибрати одну.
Вибрав Бога. Тьми не треба.
Хоч я не ангел між людьми,
Та повню душу Світлом Неба –
Й на душу менше в Князя Тьми...

Василь Василяшко

А це вже лист, як завжди, достатньо інформативний...

Вельмишановний Іване Семеновичу!

Вітаю Вас з Днем народження! Щиро бажаю, щоб Ви ще довгі роки радували своїх близьких, колег і нас, земляків, своїми книгами. Бо в них і Ваша любов до людей, і Ваша невтомна праця, і Ваше козацьке здоров'я, і любов Ваших друзів, хто надихає Вас на життєву звитягу, на подвиг.

Одним духом прочитав Ваш твір «Кожен з нас на ниві життя — жнець». Зразу відчувається, що книгу писала талановита та мудра людина на весні, а видавала влітку. Віє теплом, пахощами весняних квітів і додає радості в житті. Спасибі Вам, Іване Семеновичу, за все.

Я навіть до альбому повернувся, зустрівся з Володимиром Олексійовичем Яременком, щось там скорегували. Потім зустрілися з видавцем Андрієм Федоровичем Парамоновим, домовилися про редагування і друк.

Справа в тім, що тільки особистих фото зібралось більше 500, та ще сотня фото — вулиці та околиці сіл. Ви ж знаєте, що тим, хто все це збирав, шкода викинути кожену деталь. Тому поклалися на видавця. Матеріали у нього, в Харкові. Грошей 10 тисяч виділила сільська рада рішенням сесії 30 грудня 2011 року, 2 тисячі фонд «Відродження», дешифру ми з дружиною з пенсії, щось сільрада одержить від підприємців. То ж, коли ця робота зроблена, все подальше провадження передав Пономаренку С. Ш. — голові і Яременку В. О.

А сам продовжую шукати матеріали по історії Білки. Після Нового року роздрукую матеріали під умовною назвою «Репресовані і реабілітовані білчани», а потім в архівах добавлю документами і фотографіями.

Маса нового для нас матеріалу по історії села в «Ревізських сказках слободи Білки» та в «Древностях слободы Белка ХУІІ-ХУІІІ ст.». Якщо писав, то повторює, що в «Списке козаков Сумского и Ахтырских полков 1681 года», які були направлені в Київ і їм «довелось быть на ево Великого Государя службе в Киеве с думным дворянином и воеводою Кириллом Осиповичем Хлоповым, Боровенского уезда, села Белки», сімнадцятим значиться Клим Сміян (Российский Государственный Архив Древних Актов, ф 22, оп. 40, единица хранения 19). Це сама рання згадка козака Сміяна в нашому селі.

Ці книги із десятка інших надрукувало видавництво «Харьковской частный музей городской усадьбы», яким опікується Парамонов А.Ф.

В Білці, на полях і на соснах ліг сніг — скрізь чисто. Здається, що 3 грудня завершили збирати кукурудзу. Сусіди ріжуть свиней, і нам шашлику перепадає. А ми поволі готуємося до весни, дружина переписується з розкрученими садівниками і огородниками, купує у них продуктивне насіння. Ото буде диво на огороді!

На цьому бажаю Вам, Іване Семеновичу, Лідіє Василівно, вашим любими дітям і онукам всього найкращого!

З повагою, Олексій Коробейник, Валентина Михайлівна.

С. Білка

3. 01. 2012 р.

Р. С. Книги Л. Л. Яценко і в бібліотеку передав. Спасибі.

[illegible]

мило вирава, то, Карася
 самі каштанові мушкетери
 урядові, дімні міхується Тар-
 шков А.Ф.
 В. Близі, на полях і на охонах
 міг сніг - сиріво мого, збасто-
 ся, що З. Грудні завершили збира-
 ти кукурудзу. Сьогодні ретирні свави-
 і наші іменами переказав. А ці
 новини готуються до весни, друкують
 переписується з розкритими садоч-
 ками і охороняються, куди у нас
 продуктивне насіння, Ото буде добро
 на городі!
 На цьому, бачимо вам, Нова
 Селенівку, місто Васильово, всім
 людям згодом і вкрайнього пуб-
 ліциста!
 З повагою Олексій
 Карася
 Васильово
 Михайлівка,
 С. Глинка 25. грудня 1976
 20.12.1976

Як гарно, що такі люди, як Олексій Васильович є. Це вони все своє життя займаються дослідницькими пошуками, не вимагаючи вчених ступенів та звань. Це вони надихають на творчість себе та оточуюче середовище, це вони здатні побачити сонячне проміння крізь грізні хмари, це вони не здатні завмирати ані на мить...

Замріть, філософи й поети,
 ти, душе, теж завмири, коли
 дебілізація планети
 в дев'ятку вкочує голи.
 І ти завмири, народе сірий,
 забитий в блуд і горілки.
 Летять бездомно в смерклий ірій
 твої змарновані віки.

Леонід Горлач

Завдяки Олексію Васильовичу я, якби в одному селі, своєму селі, зі своїми земляками перебуваю. Я бачу, що золотиста кукурудза збирається на ланах на початку грудня, що сніг своїм м'яким покривом накрив ліси, сади,

поля, подвір'я, що селянська праця не зупиняється й на мить, лише її темпи змінюються... Ще далеко до весни, а вже активно готуються до неї... Готують насіння! Який глибокий зміст в слові насіння! А головний зміст — початок нового кола життя! І на фоні системної та плідної праці сільському трудівнику нелегко зрозуміти наше інтелігентне волення:

До краю наші душі зубожіли —
Рубаєм корінь рідного народу...
Аби самим собою більш не бути,
Ця масова жадова до лакейства.
Двомовні. Ми давно уже дволикі:
Двоїться нам і совість і душа.

К. Михайлюк (із книги «Сповідь»)

Я багато наводжу листів Олексія Васильовича Коробейника, мабуть, тому, що вони сповнені оптимізму, життєстверджуючого начала, несуть жагу життя... І немає жодного листа, де б Олексій Васильович не писав про щоденну свою та односельчан сільську працю та тісне спілкування з природою. І мимоволі в мене складається враження, що постійний благодатний труд селянина обумовлює його совість, совісність... «С о в е с т ь! С о в е с т ь! Божественный инстинкт, бессмертный и божественный голос; верный руководитель существа невежественного и ограниченного, равно разумного и свободного; непогрешимый судья добра и зла, делающий человека подобно Богу! Без тебя не чувствую в себе ничего, что возвышало бы меня над животным» (Ж.-Ж. Руссо). З цього я могу зробити висновок, що «С о в е с т ь — нравственный наставник сердца, направляющий к хорошим поступкам, хорошим мыслям, хорошей вере, хорошей жизни. Только под ее господством может вполне развиться благородный и прямой характер» (С. Смайлс).

Давайте кожен із нас шукати совість не в іншого, а в себе! І це буде початком раю на землі.

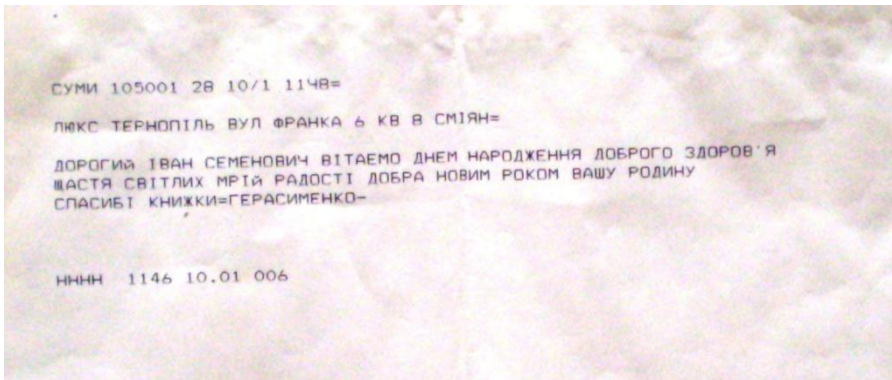
СОВІСТЬ

Зачатий з Божої задуми
У непорочнім лоні Діви,
Він розбудив у мертвих душах
Жагу життя як дивне Диво.
І вклав не тільки хліб нам в руки,
А й в серце — піднебесну тугу,

Але за все те — він на муку
Нам Совість визначив у слуги.
І ми б жили безжурно й легко
Під вихрили зірок попсових,
І вже не раз би влізли в пекло,
Аби нас не спиняла Совість.

Борис Олійник

Крокуємо вперед. Від села Білки до районного міста Тростянець, де проживають моя наймолодша сестра (їй 86 років), сім'я сина, середульшої моєї сестри Даші, Петра і сім'я сина, найстаршої сестри Анастасії, Федора. У всі свята вони мене вітають за допомогою телефону, а в цей рік Федір надіслав кольорову телеграму:

Дорогий Іван Семенович вітаємо днем народження доброго здоров'я щастя світлих мрій радості добра новим роком вашу родину спасибі книжки Герасименки 10. 01.

А Надія, донька моєї сестри Анастасії, надіслала аж дві листівки із Смоленська (Росія)

Дорогие наши любимые дядя Ванечка, тетя Лидочка!

Пусть Вас окружает тепло и нежность,

пусть сбываются сокровенные мечты!

Удачи, процветания, вдохновения!

Вам и семье Светочки и Сашули! Целуем.

Дорогие, любимые, дядя Ваня, тетя Лидочка, Светочка, Ванечка, Викулька!

Поздравляем Вас с Новым 2012 годом, Рождеством Христовым и Днем Рождения, дядя Ваня, Вас!!! Пусть крепкое здоровье, Успех, Удача, Счастье, Радость, Прекрасное настроение сопутствует Вам всегда и во всем на радость нам. Спасибо Вам за то, что Вы есть. Будьте здоровы и счастливы. Целуем Надя, Люба и зять.

Р. S. Сейчас получила Вашу 21 книгу в XXI веке и нет слов выразить благодарность. Низкий поклон Вам. Очень Вас Любим. Радуетесь. Целуем. Храни Вас Господь!!!

Пам'ять про численну мою родину завжди зі мною. І вона (пам'ять) підтверджує, що «Як зеленіючи листки на рясному дереві — одні відпадають, а інші зростають, так і рід від плоті і крові — один помирає, а другий

народжується» (Біблія). Але пам'ять про хутір Лолів, про нашу садибу, де збиралася наша велика родина, ніколи не зникне з моєї з моєї уяви, незважаючи на те, що він пройшов таку ж долю, як і

ХУТІР ВИШНЕВИЙ

Там, за порогами, в степах,
де землі щедрі і розлогі,
сидять лелеки на стовпах
і ріллі дихають вологі,
там, що не впало — проросло
шляхи — як рокіт на бандурі,
там як зривались чорні бурі —
чорнозем тоннами несло, -
Вишневий Хутір... Ні душі.
А де ж ті вишні, де ті вишні?
І де ті сни давнеколишні?
Нема вже й стежки до соші.
Якийсь зальотний самосій —
і той аж сизий, аж смушевий.
Лише у пам'яті твоїй
той Хутір все іще Вишневий.
Цвітуть іще ті вишніаки,
за обрій стелиться пшениця,
і йде у школу навпрошки
маленький хлопчик пішаниця.
А Дике Поле, Дике Поле! -
по груди коням деревій.
А мати свій городець поле, -
все ще у пам'яті твоїй.

А мати поле, мати поле.
Земля тужавіє, тверда.
Згорів город і жито кволе,
І в річці висохла вода.
Все обступили солонці.
Рілля вродила камінцями.
Стоять порожні криниці,
береться сіль до самих цямрин.
Земля — як панцир черепах,
лежить, не змита і грозою.
Вишневий Хутір у степах
немов пропечений сльозою.
А ваша хата ще стоїть,
забиті нахрест ваші вікна.
Землі хоч тисячу століть -
вона не втішиться, не звикне,
що кінь в степу не заїрже,
що вже нема верби тієї,
як мертвий хутір стереже
могили матері твоєї...

Ліна Костенко

Я не знаю, чи зникне коли-небудь планета Земля (передумови для цього є), а ось держава Україна, як видно з цього вірша (та й мого хутора Лолова), поступово, але впевнено зникає. І в цьому винен кожен із нас, громадян України, але першість належить «ударнику комуністического труда» Леоніду Макаровичу Кравчуку (перший Президент України), який активно

чи пасивно (не знаю) сприяв фізичному знищенню сільськогосподарських об'єднань, промислових підприємств, культури, освіти, медицини, науки...

Так гарно починав!
Громада вдячним ладом
просила:
Не соромся стати нам
на плечі,
Щоб далі бачити.
Та не забудь, до речі,
І нам звістить:
що ж там за небоспадом?
На плечах встоявши,
Затим на шиях всівся,
Забувши, хто й по що
Підняв його до висі.
Вони ж і досі,
як покірні вівці,
Від нього ждуть згори
на добрі вісті.

Борис Олійник

Залишимо сумне, бо далі Суми. Це всього 45 км від мого села. Там мешкає мій давній друг, ще з студентських років, Микола Михайлович Пшеничний, заслужений лікар України та організатор охорони здоров'я, від якого я в кінці грудня 2011 року отримав листа:

Суми - грудень 2011

Шановні і любі наші
Ваня, Ліда та вся рідня Ваша!

Прийміть наші щирі і сердечні вітання
з Новим - 2012 роком, Різдовом та з
Днем народження Івана!

Щастя і радості Вам!

Давенько спілкувались, а тому зібралась низка новин.
Під час зустрічі з Любою в диспансері -
виявилось, що вона майже не змінилась
зовнішньою, а інтелект, думки висновки, як і раніше
живі, логічні - дай Боже їй бодрості і настрою.

Ми з Мотесю працюємо.
А взагалі цікаві речі в житті - Іван до 20-річчя
видав свою 20-книгу, Мотя виступив в міській
пресі, а Микола - спортрежисер - то він є робота.

Ваня в Сумській гімназії - кінтативно і, до речі, дуже
вдало адресовано театр для дітей - фото № 2,
що він іспробує в свої твоєї пошті; на місці зустріч
ної радості і щирі Сумської державного театру (8.11.2011)
почувалися неспокійні жваві - фото № 3.

А взагалі - в житті з'являється нові ілюзії, але
стало їх надто спільно: багато архітектур і асист,
архітектори членами в Спільноті, різні асоціації і т.д.

Ожиді, друзі, іспити - та їх є дві особливості, які
можливо урочисто, особисто сестри
Ваня - 20 років - відзначає, але насправді і це - 21 рік твоєї
спільноті жваві, Мотя, що книга.

Одним словом, чистіше і щиріше.

м. Суми — грудень 2011

Шановні і любі наші Ваня, Ліда та вся рідня Ваша!

Прийміть наші щирі і сердечні вітання з Новим 2012 роком, Різдовом та
Днем народження Івана!

Щастя і радості Вам!

Давенько спілкувались, а тому зібралась низка новин.

Під час зустрічі з Любою (моя сестра, їй 86-й рік — І. С.) в к/диспансері
— виявилось що вона майже не змінилась зовнішньою, а інтелект, думки,
висновки, як і раніше живі, логічні — дай Боже їй бодрості і настрою.

Ми з Мотесю (дружина Миколи — І. С.) працюємо.

А взагалі цікаві речі в житті — Іван до 20-річчя (Коля мав на увазі —
незалежність України) видав свою 20-книгу (спогадів та роздумів — І. С.),

Мотя виступила в місцевій пресі, а Микола — спостереженець — то всім є робота.

Ваня, в Сумській дійсності — капітально і, до речі, дуже вдало відремонтовано театр для дітей, що вже існував в дні твоєї юності:

На місці зруйнованої полкової церкви Сумського гусарського полку (1932 р.) поставлено пам'ятний знак.

А взагалі — в центрі з'явилися нові будови, але стиль їх надто сучасний: багато арматури і скла, архітектури нема — «як в Сінгапурі», тільки економіка не та.

Отакі, друзі, будні — та в них є свої особливості, які позитивно вражають, складають сенс буття.

Ваня — «20-річчя» відбулося, але настало і буде 21 століття — тобто синхронно чекаємо відповідно книгу.

Обнімаємо. Цілуємо. Ваші Пшеничні.

З 1951 року ми разом з Пшеничними. Я не знаю такого року, щоб ми безпосередньо чи письмово, чи по телефону не спілкувались. І як ви, читачу, бачити з листів, наше спілкування є не лише корисним, а й приязним та надихаючим до життя. Наше спілкування є одним із напрямків удосконалення нашого народу. Адже, «Сравнивают народ с растением, говорят о крепости корней, о глубине почвы. Забывают, что и растение, для того чтобы приносить цветы и плоды, должно не только держаться корнями в почве, но и подниматься над почвой, должно быть открыто для внешних чужих влияний, для росы и дождя, для свободного ветра и солнечных лучей» (Владимир Соловьев). І якщо ми вже заговорили про народ, в доброму сенсі цього слова, то варто навести й слова Євгена Євтушенка:

Народ — кто сам себе не врет.
Народ — кто враг народной лени.
Лишь тот, кто мыслит, — тот народ,
все остальные — население.

Але можна подивитись на народ й трохи глибше. Що таке народ? Це спільнота ближніх. А *«Хто є нашим ближнім?»*

Нашим ближнім є кожна людина, не лише приятель, але і ворог.

Як маємо любити наших ближніх?

Наших ближніх маємо любити, як себе самих.

Чому маємо любити наших ближніх, як себе самих?

Ближніх маємо любити як самих себе, бо:

а) кожна людина має безсмертну душу, що її Господь Бог так само цінить, як і нашу власну душу;

б) всі люди походять від Адама й Еви, отже всі є собі братами;

в) всі душі відкупив Божий Син Своєю смертю на хресті;

г) так приказав Ісус Христос.

Яка повинна бути любов ближнього?

Любов ближнього повинна бути щира, діяльна і загальна.

Коли любов ближнього є щира?

Наша любов ближнього є щира, коли бажаємо ближньому добра, як самим собі.

Коли любов ближнього є діяльна?

Наша любов ближнього є діяльна, коли ділом помагаємо ближньому, скільки можемо.

Коли любов ближнього є загальна?

Наша любов ближнього є загальна, коли любимо кожну людину, чи вона нам приятель чи неприятель.

Чим виявляємо любов ближнього?

Любов ближнього виявляємо тим, що творимо діла милосердя для його душі і тіла» (із книги «Катехизм християнської віри». Рим. 1967).

Може й в неповному об'ємі, але Мотя, дружина Миколи, мама трьох їх діток та бабуся 5 онуків, все своє життя творила добро для близьких. А це її коротке інтерв'ю:

НАЙГОЛОВНІША МОЯ НАГОРОДА — ЦЕ МОЇ ДІТИ

Матрона Антонівна Пшенична вже 55 років у медицині. Спочатку працювала дитячим лікарем у Свеській дільничній лікарні, потім у Ямпільській ЦРЛ, а згодом педіатром в обласній клінічній лікарні. Коли відкрилася обласна дитяча лікарня, стала завідувачем її нефрологічного відділення. Своєю найбільшою заслугою вважає те, що підготувала гідну собі заміну, проте її досвід та знання настільки значимі і важливі, що Матрона Антонівна і досі працює в обласній дитячій клінічній лікарні, хоч тепер просто лікарем нефрологічного відділення. Пам'ятає майже кожного свого маленького пацієнта. Їх Матрона ПШЕНИЧНА лагідно називає — «мої діти».

— За 20 років Незалежності України багато що змінилося і у моєму професійному житті, і житті лікувального закладу, де я працюю — Сумській обласній дитячій клінічній лікарні. За цей час у нашому відділенні збільшилася кількість ліжкомісць, змінилися і методи, і підходи діагностики та лікування різних нефрологічних патологій у маленьких пацієнтів.

Відкрилось онкогематологічне відділення, відділення інтенсивної терапії та реанімації новонароджених дітей, була створена виїзна бригада з невідкладної допомоги, яка здійснює виїзди в усі лікувальні заклади області — у будь-який час дня і ночі, аби надати медичну допомогу та консультації хворим, а при потребі транспортувати їх у наш заклад. Значним і суттєвим є створення кафедри «Педіатрії», працівники якої щодень допомагають нам у діагностиці та лікуванні маленьких пацієнтів.

Але найголовніше те, що, як і медична галузь України та області, наш заклад поповнюється новими талановитими обличчями — молодими лікарями, кожен з них — кваліфікований фахівець.

— Для всіх нас День Незалежності України — це наше національне свято. І в цей день вітаю усіх медичних працівників та жителів області з 20-річчям нашої держави і бажаю, передусім, міцного здоров'я, благополуччя та сімейного добробуту, а нашим маленьким громадянам ще й безтурботного дитинства та щасливого майбутнього. Дуже хотілося б, щоб при реформуванні охорони здоров'я області було створено чітку і надійну систему профілактики дитячої захворюваності, ранньої діагностики та методів фізичного та психічного виховання здорової дитини... (із газети «Сумщина» 20 серпня 2011).

Я лише додам побажання: щоб в наслідок реформ діти більше пустували та грались, навіть в церкві...

ДІТИ В ЦЕРКВІ

Сидять малята обіч з матерями
і крутяться, мов дзиги, пустуни.
Ім, нерозважним, може, й не до тям,
Що в Божім Храмі граються вони.
Доводять легко матерів до гніву,
бо ж тут не місце пустошам і грі!
А я дивлюсь на Пречисту Діву,
Що усміхнулась ніжно дитворі.

Петро Тимочко

Мій син, Олександр, назавжди оселився на моїй малій батьківщині, у м. Суми. Я пишу назавжди тому, що коли йому запропонували завідування кафедрою педіатрії в одному із чудових міст України — Вінниці — Олександр вирішив залишитися поблизу регіону останнього спочинку своїх бабусі і дідуся (моїх мами і тата) та своїх тіток (моїх сестер) — одним словом, свого кореня. Він часто відвідує їх та веде розмову з ними. А щодо мене, то

Всю ніч вони, далекі, снилися,
Всю ніч усмішками цвіли,
І очі квітами дивились,
Хоч роси-сльози з них текли.
І серцю солодко було без краю,
Тремтіло, мліло, билось знов,
Немов до нього хтось із раю
З дарунком Господа прийшов.

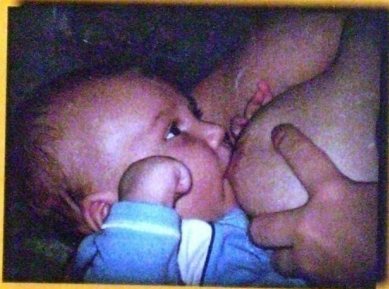
Олександр Олесь

Усе це робить життя Олександра та його сім'ї більш змістовним, більш духовним, більш мальовничим та цілеспрямованим.

Завідуючи кафедрою педіатрії медичного інституту Сумського державного університету, Олександр, доктор медичних наук, професор, спрямовує своє життєве русло в напрямку покращення здоров'я малюків. Про це свідчать численні його наукові праці (понад 300), в тому числі, монографії, підручники, посібники. Ось нижче я наводжу фото лише 4 виданих книг за останні 5 років, ініціатором-організатором та співавтором, яких він є.

Сміян О.І., Леженко Г.О., Ємець О.М.
Бинда Т.П., Січненко П.І., Романюк О.К.

РАЦІОНАЛЬНЕ ХАРЧУВАННЯ
ДІТЕЙ ДО РОКУ -
ЗАПОРУКА ЗДОРОВ'Я НАЦІЇ

Суми, 2007

**НАПИСАННЯ ІСТОРІЇ ХВОРОБИ
ДІТЕЙ З ПЕДІАТРІЇ ТА
ДИТЯЧИХ ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ**

Навчально-методичний посібник

За редакцією професора О. П. Волосовця
та професора С. О. Крамарьова

В.Г. Майданник, О.І. Сміян, Т.П. Бинда

**Гостра пневмонія у дітей:
Клінічні варіанти перебігу,
діагностика та лікування**

Львів - 2009

Сміян О.І., Крамарен С.О., Бинда Т.П.

**СХЕМИ НАПИСАННЯ
ІСТОРІЙ ХВОРОБ ДІТЕЙ
З ІНФЕКЦІЙНОЮ ПАТОЛОГІЄЮ**

Родова послідовність, творча неустанна праця, спрямована на оздоровлення дитинства, постійні зусилля щодо вдосконалення своєї духовності дозволяють йому бачити

ПРОБЛЕСК СВЕТА

В чуть расчистившиеся прорывы
Солнца луч улыбнется земле,
Листья ивы средь дымки дождливой
Вспыхнуть живописью на стекле.

Я вижу за зеленью моклой
Мирозданья тайник изнутри,
Как в цветные церковные стекла
Смотрят свечи, святые, цари.

Из глубин сокровенных природы
Разольется поток голосов.
Я слышу летящий под своды
Гул и плеск дискантов и басов.

О живая загадка вселенной,
Я великую службу твою,
Потрясенный и с дрожью священной,
Сам не свой, весь в слезах отстою.

Борис Пастернак

І пішли, поїхали, вперед! До світлої мети! Київ. Град. Який завжди, в різні історичні часи, дуже високо цінувався. І завдяки чудовій природі, і завдяки величчю людей!

Високоповажний Іване Семеновичу!

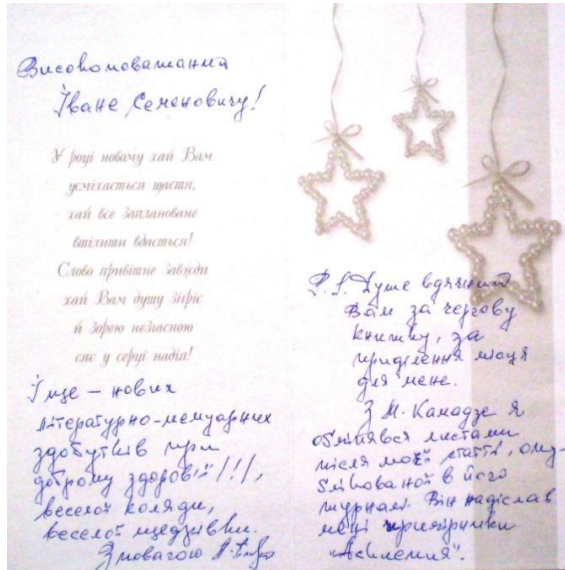
У році новому хай Вам
усміхнеться щастя,
хай все заплановане
втїлити вдасться!
Слово привітне завжди
Хай Вам душу зігріє
й зорею незгасною
сяє у серці надія!

Іще — нових літературно-мемуарних здобутків при доброму здоров'ї (!), веселої коляди, веселої щедрівки.

З повагою підпис

P.S. Дуже Вам вдячний за чергову книжку, за приділення місця для мене.

З М. Каладзе я обмінявся листами після моєї статті, опублікованої в його журналі. Він надіслав мені примірники «Асклепія».

Ці теплі слова надіслав мені напередодні Нового 2012 року та Різдва Христового Любомир Антонович Пиріг, академік, відомий вчений та громадський діяч. Він майже мій одноліток (1931 р. н.). Його працелюбство і життєва жага не має меж. Його життя може бути дороговказом для багатьох майбутніх лікарів. Чому? Тому що, Любомир Антонович, глибоко усвідомлює те, що «Господь Бог сотворив людину, щоб вона, живучи на цьому світі, користувалася Його добрими та пізнавала Бога, в Нього вірила, Його любила, Його прославляла і виконувала Його святу волю, та своїм дочасним життям заслуговувала собі право на вічне, щасливе життя в небесному царстві» (із книги «Катехизм християнської віри». Рим. 1967).

Все своє тривале життя ми з Любомиром Антоновичем присвятили оздоровленню людства. Фізичного. А тепер — ще й психічного. І в цьому нам допомагають

ДОСВІТНІ ОГНІ

Ніч темна людей всіх потомлених скрила
Під чорні, широкії крила.
Погасли вечірні огні;
Усі спочивають у сні.
Всіх владарка ніч покорила.
Хто спить, хто не спить, — покорись темній силі.
Щасливий, хто сні має милі!
Від мене сон милий тіка...
Навколо темнота тяжка,
Навколо все спить, як в могилі.
Привиддя лихі мені душу гнітили,
Повстати ж не мала я сили...
Зненацька проміння ясне
Од сну пробудило мене, —
Досвітні огні засвітили!
Досвітні огні, переможні, урочі,
Прорізали темряву ночі,
Ще сонячні промені сплять, —
Досвітні огні вже горять.
То світять їх люди робочі.
Вставай, хто живий, в кого думка повстала!
Година для праці настала!
Не бійся досвітньої мли, —
Досвітній огонь запали,
Коли ще зоря не заграла.

Леся Українка

Досвітні огні допомагають нам творити, відчувати, бачити... Одним словом, робити наше немолоде життя змістовним! Отже, *vivere memento!* (пам'ятай про життя!).

Про те, що більшість із нас пам'ятають про життя, свідчить і листівка заслуженого лікаря України, доцента нашого вузу, Василя Дмитровича Пришляка, також мого однолітка:

Шановний Іване Семеновичу!

Щиро вітаємо Вас

*- відому в Україні людину,
- висококваліфікованого лікаря,
- науковця, педагога, письменника,
- володаря таланту знаходити в усьому радість,
втішатися життям, максимально економно
використовувати найдорожче – час!*

Уклінно дякуємо Вам за Ваші мудрі книги!

*Вітаємо всю родину Сміянів з Новим Роком,
Різдвом Христовим та Вашим Днем Народження!*

*А ще бажаємо Вам здоров'я, радості,
творчого натхнення на многії і благії літа !*

З Новим 2012 роком !

Христос народився!

Сім'я Пришляків.

Шановний Іване Семеновичу!

Щиро вітаємо Вас

**- відому в Україні людину,
- висококваліфікованого лікаря,
- науковця, педагога, письменника,
- володаря таланту знаходити в усьому радість,
втішатися життям, максимально економно використовувати найдорожче —
час!**

Уклінно дякуємо Вам за Ваші мудрі книги!

**Вітаємо всю родину Сміянів з Новим Роком, Різдвом Христовим та Вашим
Днем Народження!**

**А ще бажаємо Вам здоров'я, радості,
творчого натхнення на многії і благії літа!**

З новим 2012 роком!

Христос народився!

Багато десятиліть ми, разом з Василем Дмитровичем, працювали в одному вузі, дихали одним повітрям різних епох, удосконалювались на нелегких життєвих дорогах, вчили інших і навчалися самі, спілкувались з дітьми, онуками, а він (В.Д.) — уже й з правнуками... Все шукали долю свою.

Ти долю шукаєш, єдиний мій друже,
Ти рвешся щосили найти...
Розумний ти, певно, і думами дужий,
Вони в тебе, брате, святі!..
Ти думаєш: щастя де-небудь далеко
Й до житні святої дійти
Здається для тебе, що дуже нелегко...
Їх легко, мій друже, найти...
Вони біля тебе — ти тільки не бачиш,
Оглянься кругом, обернись
І вгледити ти долю веселу, без плачу,
Що перше не бачив колись...
З'єднай своє серце і думу глибоку,
Й одмову ти знайдеш в других,
І щирі поради, як море глибоку,
І згоду у думках твоїх...
З'єднай своє серце і думу, мій друже,
В з'єднанні і доля твоя.
Вона недалеко, вона не у думках,
У думках є доля своя.

Олександр Олесь

Початок кожного року — це саяво великих свят для кожної людини. А в цьому році (2012) природа особливо була щедрою та привабливою: білий-пребілий сніг збуджував теплі почуття сприйняття оточуючого, яскраві сонячні промінчики викликали в кожного із нас натхнення та заспокійливе усвідомлення нашого буття, а церковні дзвони лагідно сповіщали про те, що

Во Вифлеємі зоря сіяє,
Там грають, грають,
Грають янголи на щиросрібній бандурі. (2)

Пречиста Діва Сина рождає,
Там грають, грають,
Грають царіє на щирозлотій бандурі. (2)

Сина вродила, в яслях вложила,
Там грають, грають,
Грають пастирі на мідяній бандурі. (2)

Сина вродила, Йсусом назвала,
Там грають, грають,
Грають кобзарі на ясеновій бандурі. (2)

Йсусе дорогий, та це ж народ Твій,
Дай Боже, Боже,
Щастя, свободу, долю народу дай, Боже. (2)

Все це навіває й на нас бажання творити добро своєму ближньому,
бажання додати світла до життєвій проявів природи:

Шановний Іване Семеновичу!

Христос Хрещається!

Хай Господь завжди береже Вас та Вашу родину. А освячена вода
Йордану очищає наші надії та помисли.

Щиро О. Волосовець. 19. 01. 2012 (SMS-повідомлення).

Таким чином, Олександр Петрович, член-кореспондент НАМА України, професор, доктор медичних наук, завідувач кафедри педіатрії Київського медичного університету, керівник всіх наших медичних навчальних закладів в державі, висловив свою душевну потребу в духовній підтримці не лише до мене та моїх близьких, а й до людності, взагалі. Адже потреба в людині у цьому є, на відзнаку від мавпи, яка охороняє себе від занепащення по-іншому: «...Я сказав: «Если бы обезьяны умели говорить», — хотя на самом деле далеко не уверен, что они говорить не могут. Сенегальские негры упорно настаивают на том, будто обезьяны совсем такие же люди, как мы, только умнее, потому что они воздерживаются от разговоров, чтобы их не признали за людей и не заставили работать; забавные обезьяны проделки — просто-напросто хитрость, с помощью которой они хотят добиться того, чтобы земные владыки признали их негодными для эксплуатации, какой подвергаемся мы, прочие люди.

Подобный отказ от всякой суетности мог бы внушить мне самое высокое представление об этих людях, сохранивших молчаливое инкогнито и даже, возможно, потешающихся над нашим скудоумием. Они охраняют свободу в своих лесах и никогда не выходят из первобытного состояния. Поистине, они вправе были бы утверждать, что человек — выродившаяся обезьяна» (Гейне Генрих. Из произведения «Мемуары»).

Донька, Світ [Лана], крім усних побажань, також надіслала SMS-повідомлення:

На річці Йордані
Мати Сина купає,
Гріх і біль наш змиває.
Освятив Йордан воду
На щастя, на здоров'я, на роду.
Цілий світ звеселився,
Христос охрестився.

Цей день мого дитинства запам'ятався тріскучими морозами, санками, ковзанами, лижами та неабиякими зметами і кучугурами снігу. І лечу з крутої гірки, а потім поринаю з головою в пушистий та сріблястий сніг... Мені не боляче, мене огортає радість, а сміх та крик душі моєї висловлює необмежену радість спілкування з природою. Хіба в цей час в мою голову могли надходити «дурні» думки про низьку якість харчування (голодування), про те, що одні чоботи на всю численну сім'ю, про те, що я не лише не коштував, а навіть не бачив цукерок, печива, пряників... Ось яка сила природи! Ось чому бути часткою природи — є найбільша гордість людини! Ось чому не треба намагатися перемогти природу! *Natura est semper invicta* (природа завжди непереможна. Цицерон). Урівноважений стан людини можливий лише за глибоке усвідомлення нею того, що вона (людина) не царь, а тим більше, не бог, над нею (природою), а є лише піщинкою її складного організму. Живого організму! І в додаток до цього:

Каждый день что-то новое в мире вершит небосвод,
Перед чем отступает людской остроумный расчет.
Пусть наш разум, как солнце златое, сверкает с высот,
Он загадкам судьбы разрешения вовек не найдет.

Ас-Самарканди (XII в.)

А загадки долі на кожному кроці. Наприклад, хіба я думав двадцять років назад, що в мене на десятиріччя складуться дружні відносини з

професором Віктором Андрійовичем Тумановим, який в той час був моїм начальником в МОЗ України. Ось уже 15 років, як я не ректор, а ми з Віктором Андрійовичем продовжуємо дружнє спілкування, про що свідчить і цей лист:

Вельмишановний Іване Семеновичу!

Щиросердечно вітаю Вас з Новим 2012 роком, Різдвом Христовим і Новим роком Вашого життя! За східним календарем 2012 рік — рік Дракона. Але нас цим не злякаєш, бо ми з Вами оптимісти.

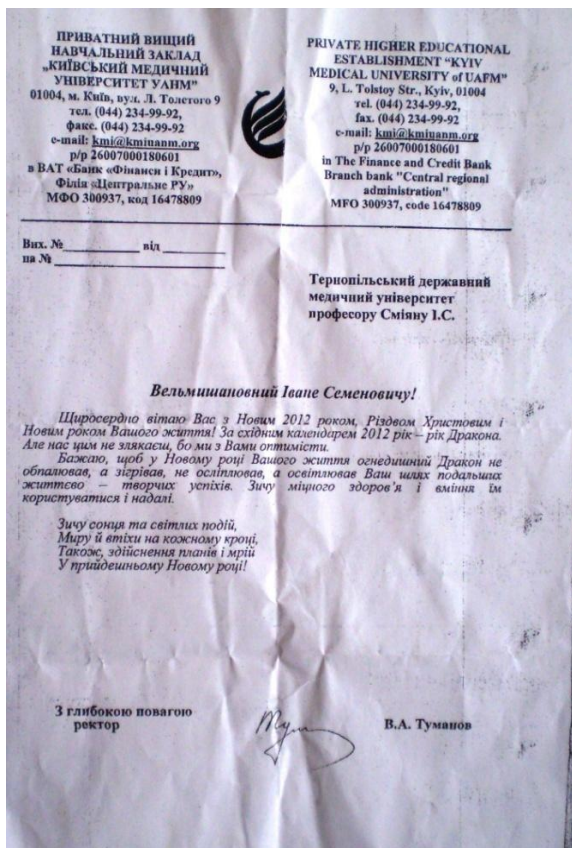
Бажаю, щоб у Новому році Вашого життя огнедишний Дракон не обпальював, а зігрівав, не осліплював, а освітлював Ваш шлях подальших життєво-творчих успіхів. Зичу міцного здоров'я і вміння їм користуватися і надалі.

Зичу сонця та світлих подій,
Миру й втіхи на кожному кроці,
Також здійснення планів і мрій
У прийдешньому Новому році!

З глибокою повагою,
ректор

підпис

В. А. Туманов

Тривалі та дружні наші відносини з Віктором Андрійовичем є яскравим підтвердженням тези про невмирущий рушій життя — добро. А воно (добро) викликає радість, а «Радость, делая человека все чувствительнее к каждому биению жизни, укрепляет тело» (Иван Петрович Павлов).

Минуло багато років від дня народження нашої дружби, а вона «Дружба, что бессмертна: хоть это бледный цветок, но он никогда не вянет» (Г. Сенкевич). Дружба...

ДРУЖБА (ПРИТЧА)

Два друга шли дорогою и зашли в лес. Несколько дней тому назад была здесь страшная буря, которая повыворотила с корнями много самых старых дубов. Между вывороченными дубами стояли два дуба, один около другого, совершенно невредимые, и странно было видеть, что буря сильнее дубы повалила, а эти остались на месте.

— Подойдем ближе и посмотрим на них — сказал один из друзей.

Приблизились к дубам и увидели, что они так сильно сплелись между собою корнями, что никакая буря не могла бы повалить их

— Вот видишь, — сказал другой, — как крепко стоит приязнь и дружество. Одинокого человека легко свалит злая доля, но, кто имеет верного друга, тот всегда устоит против нея.

И они обнялись, поцеловались и пообещали друг другу быть вечно друзьями, и затем пошли веселыми и счастливыми домой (Из журн. «Церковно-приходская школа», ч. III, декабрь 1889 г., Киев, 83-84).

Отже, з математичної точки зору, — «Дружба є рівність» (Піфогор). І не лише. Тому що

ДОРОГ НАМ ПЕРЕД ИКОНОЙ...

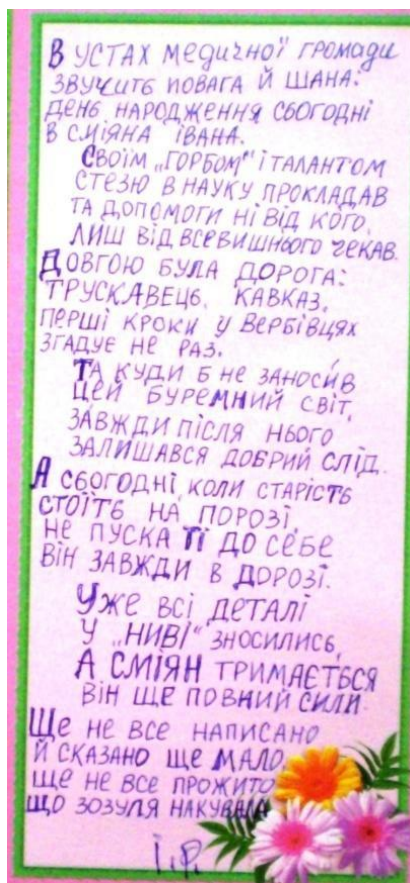
Дорог нам перед иконой
В светлой ризе золотой
Этот яркий воск, возженный
Чьей — неведомо рукой.
Знаем мы, свеча пылает,
Клир торжественно поет, —
Чье-то горе утихает,
Кто-то слезы тихо льет.
Светлый ангел упованья
Пролетает над толпой...
Этих свеч знаменованье
Чуем трепетной душой...

А. Майков

Кажуть, що багато друзів не буває... Як на мене, то ця філософська категорія, яка не має свого певного визначення і сприймається кожним по-своєму, індивідуально. І не лише індивідуально, а й в залежності від стану здоров'я, сімейного стану і особливо від віку. Вік похилий, який я маю

(пішов впевнено дев'ятий десяток), як і в дитинстві, схильний до ідеалізації людських відносин, до панування добра... Я запитую свою онучку, Вікусю, їй вісім років: чи є в тебе друзі в школі? Вона розпочинає перераховувати, а потім робить паузу та продовжує: у мене в класі всі друзі.

Ось такі відчуття і в мене. Вони мені (відчуття) подобаються, а тому я їх не лише підтримую, а й живлю. Ось вчитайтесь в цей вірш, який склав Ігорь Радчук, лікар ортопед-травматолог обласної дитячої клінічної лікарні, яка й мені біля 40-х років була життєвим пристанищем:

В устах медичної громади
Звучить повага й шана:

День народження сьогодні
В Сміяна Івана.
Своїм «горбом» і талантом
Стезю в науку прокладав
Та допомоги ні від кого,
Лиш від Всевишнього чекав.
Довгою була дорога:
Трускавець, Кавказ,
Перші кроки у Вербівцях
Згадує не раз.
Та куди б не заносив
Цей буремний світ,
Завжди після нього
Залишався добрий слід.
А сьогодні, коли старість
Стоїть на порозі,
Не пуска її до себе,
Він завжди в дорозі.
Уже всі деталі
У «Ниві» зносились,
А Сміян тримається
Він ще повний сили.
Ще не все написано
Й сказано ще мало,
Ще не все прожито,
Що зозуля накувала.

І. Р.

Отакий щирий та проникливий вірш продекламував мені та моїм близьким Ігор Петрович, який прийшов до моєї хати 10. 01. 2012 року разом з Миколою Орлом (завідувач дитячим патоморфологічним відділенням), а потім ще й проспівали колядку. З якого боку ви, читачу, не підходили б, пояснюючи такий високоблагочинний вчинок цих «хлопців» — іншого слова, аніж дружба, ви не знайдете. Моя мовчазна подяка їм не мала меж. По-справжньому такі відчуття можна оцінити лише людині, яка вже переступила поріг свого 80-річчя.

І Ігор Петрович, і Микола Миколайович — це люди, які не знають спочинку, які постійно в праці, які своєю працею нагороджують оточуючих й себе. Це «Ті, що подвижницьким трудом очистилися від усякої скверни тіла й духа, стали вмістилищем безсмертної природи дарувань Духа. Досягнувши цього, вони сповнюються доброго світла, котре наповнює їх тишею в мирі серця, вони промовляють добрі слова, і премудрість Бога витікає з їх уст зі знанням божественних і людських речей, і їхнє слово виразно говорить про глибини Духа. «На тих то нема закону» (Гл. 5, 23), — бо вони з'єдналися тільки з Богом і змінилися доброю зміною» (із книги «Добролюбіє». 2009, т. II).

Крім того, я б сказав і про земне: і Ігор Радчук, і Микола Орел мають

ПРАВО НА ЩАСТЯ

Гей, без надії, що ми варті?
Хоча морозить давній страх,
Та є ще мед у нашій кварти
І добра сила у руках.
Ще друзів віднайдемо всюди,
Щоб розділить душі тепло...
Давай повірем в те, що буде,
І не забудем, що було.

Приспів:
Благословімо хлібом, благословім дорогу,
Яку пройти ще треба до істини усім,
І Боже мудре слово візьмемо у підмогу,
І мужність, просто мужність на серце покладім.

Сльоза нам, браття, не допоможе —
Збагнімо істину просту:
Той пересилить, переможе,
Хто має віру і мету.
Нам вибирать дано не часто,
Давайте виберемо ми
Для себе право мати щастя,
Лишатись між людей людьми.

Приспів

Вадим Крищенко (музика О. Гавриша).

У мене склалося враження, що і Ігор Петрович, і Микола Миколайович пам'ятають про поради Дейла Карнегі:

«...Завтра, перш ніж ви звернетесь до когось з проханням загасити полум'я, купити у вас банку очищувальної рідини «Альта» чи пожертвувати п'ятдесят доларів на Червоний Хрест, зупиніться, заплющте очі й уявіть, що все це робите не ви, а хтось інший. Запитайте себе: «А чому йому забаглося це зробити?» Щоправда, це забере час, але ви здобудете друзів і досягнете більших успіхів, причому з меншими витратами нервів.

— Краще я дві години ходитиму тротуарами попід вікнами кабінету ділового партнера, з яким у мене зустріч, — говорив декан Гарвардської школи бізнесу Донхем, — аніж я зроблю бодай один крок до його кабінету, не маючи абсолютно чіткого уявлення про те, що я повинен йому сказати, і що він, виходячи з моїх знань про його інтереси, може мені відповісти...

Отже, якщо ви хочете впливати на вчинки інших людей так, щоб не викликати в них невдоволення чи почуття образи, дотримуйтесь восьмого правила: *Навчіться бачити явища та події очима іншої людини*.

І, насамкінець, як один, так і другий (Ігор Петрович та Микола Миколайович) «Нездатний до партійності. Хто багато думає, той не годиться на члена партії: своєю думкою він легко пробиває партійні межі» (Ф. Ніцше).

А тому їх турбує сьогоднішня

З НАШОГО СПОРТУ

Знову сюрпризи у нас! Знову центри нові!

Скільки центрів самих розвелося!

Подивіться, на лисій моїй голові

Піднімається вгору волосся.

Ще Полтавець не впав, ще гримить Горбанюк,

Сагайдачний ще жінку міняє,

Як правдивий козак, на тютюн, на чубук,

А вже «слава» десь знову лунає.

Це зійшовся народ з усіх різних країв

І соборну будує нарешті.

Та яку? Трудову! Без ніяких панів!

(Ту, що вже будував в Будапешті).

Підписали папір... Неподільна земля.

Повно ладу в соборній, порядку.

Ради скрізь, благодать! Споконвічний суддя
Прибиває законну печатку.
Слава Богу, що люде державні знайшлись!
Більш не будем в ганьбі та зневазі.
Ех! Спокійно тепер заживем, як колись,
І соборно загинемо... в Празі.

Олександр Олесь

Ох, цей мій земляк, Олександр Олесь! Його гумор значно легший, хоч і більш стратегічний по змісту, ніж Езопа

ВЕРБЛЮД

Басня относится к государству, в котором властвуют недостойные и неразумные вместо достойных и разумных.

Верблюд переходил реку с быстрым течением, и когда он начал испражняться, то быстрое течение вынесло его навоз ему перед глазами. Сказал верблюд: «Что это значит? что было сзади, то вдруг оказалось спереди!»

Під час цих відвідин Микола Миколайович запросив мене на своє 60-річчя, на що я прореагував таким привітанням:

Benedictio Domini sit vobiscum
(Хай буде з Вами благословення Боже).

А що таке 60 років життя в нас час? Захід сонця чи його зеніт? Якщо дивитися з точки зору Бориса Патона, президента Національної Академії Наук України, голови численних урядових комісій, активного учасника різноманітних форумів в Україні і за кордоном, якому ще позавчора виповнилося 90 років, то можна сказати, що Орел Микола Миколайович заслужений лікар України, замісник начальника Тернопільського патологоанатомічного бюро, завідувач відділенням дитячої патології, в свої 60 років, лише на підході до своїх основних життєвих здобутків.

Його

Душа в росі тривожних сліз,
Душа тріпоче у чеканні
Незнаних бур, незнаних гріз,
Душа не диха в запитанні,
І так напевно, тихо скрізь.

І що назустріч їй іде?
Я знаю: грім пошле удари,
Але вгорі крізь чорні хмари
Сміється сонце золоте,
І рій надій нових гуде!

Олександр Олесь

Мене дивує всебічна діяльність Миколи Миколайовича, який знаходить час і для кропіткої праці, і для творчого спілкування з друзями, колегами, і для пізнання чудового навколишнього світу, і...

Це й про нього: «Красна голова, що прикрашена вінцем багатоцінним, індійськими каменями і блискучими перлами. Та несказанно красніша душа, збагачена Божим знанням і просвітлена світлими спогляданнями Бога, коли вселився в неї Святий Дух. І хто опише красу тієї блаженної душі?» (із книги «Добротолюбіє», 2009, т. 2).

У нього достає часу на все: навіть на політику, вивчення англійською мови... Він говорить:

ШКОДА, ЩО Я НЕ МОСКАЛЬ

Мови я англійської не знаю.
По Нью-Йорку, як німий блукаю.
І бере м'я жаль,
Що я не москаль.
Що не смію гримать-вимагати,
Аби всі Американські Штати
В ранг державної не лиш англійську,
А ввели ще й другу — українську.
Через те, що я такий несмілий,
Не крикун-прибулець знахабнілий,
Що весь час мовчу,
То й англійську вчу.
А для мене мовна та наука —
То, повірте, каторга і мука.
Як мені є жаль,
Що я не москаль!

Іван Павліха

Кілька десятиліть ми з Миколою Миколайовичем щомісяця проводили клінічно-патологоанатомічні конференції лікарів на базі Тернопільської

обласної клінічної дитячої лікарні. І він, і я сумлінно готувалися до цієї конференції — найважливішої школи вдосконалення фаху лікаря. Лікар, який не відвідує секційних операцій, який уникає клінічно-патологоанатомічних конференцій, не може назвати себе лікарем. Такий лікар — «паперовий» лікар — лише за дипломом, а не за знаннями. І наше з Миколою Миколайовичем відповідальне ставлення до головної істини в медицині — виявлення закономірності життя і смерті — дозволяє з розумінням поставитися до роздумів давньогрецького філософа Епіктета:

«Если тебе не хочется подыматься чуть свет, то тотчас же скажи себе: «Я встаю, чтобы приняться за дело человеческое. Неужели же я буду досадовать на то, что иду на дело, ради которого я создан и послан в мир! Неужели мое назначение — греться, растянувшись на ложе?» — «Но последнее приятнее». — «Так ты создан для наслаждения, а не для деятельности и напряжения сил? Почему ты не смотришь на растения, пчужек, муравьев, пауков, пчел, делающих свое дело и, по мере сил своих, способствующих красоте мира? Ты же не желаешь делать дела человеческого? И не спешишь к тому, что отвечает твоей природе?» — «Но ведь нужно отдохнуть». — «Согласен. Однако природа установила для этого известную меру, как установила ее и для еды, и для питья. Но ты все же идешь дальше меры и дальше того, что достаточно. В деятельности же своей ты не достигаешь этой меры, не доходишь до границ возможного, ибо не любишь самого себя. Иначе ты бы любил и свою природу, и ее требования. Другие, любящие искусство, всецело отдаются своему делу, забыв и помыться, и поесть. Ты же меньше ценишь свою природу, нежели гравер — гравирование, танцор — танцы, сребролюбец — деньги, честолюбец — славу. Все они, когда увлекаются предпочитают не есть и не спать, только бы приумножить, то, к чему лежит душа. Неужели же общепользная деятельность кажется тебе менее значительной, менее достойной усилий?»

Микола Миколайович не натішиться своїм синочком, своїм вихованцем, своїм фаховим (а можливо, не лише) спадкоємцем, який уже кандидат медичних наук, і з яким вони щодня працюють рука об руку.

О, перемішано усе в бутті –
Як людськість й людоджерство, бездни й гори.
І дикоплодове деревце в путі –
То вищий знак підтримки і опори.

І споконвічні — зустрічі й листи,
І тяжка, в якомусь розумінні, втома
Ввійти, присісти, дві руки сплести
І зрозуміти: «Вдома...»

Олександр Куликов

Я привів лише невеличку крапельку із різноманітного життя Миколи Миколайовичу, крапельку, яка прикрашає буття його, яка говорить його словами:

Виходжу в ніч. Іду назустріч долі.
Дорога спить, і тиша навкруги.
Ідуть мої супутники — тополі.
Лежать мої сучасники — сніги.
А темрява! Іду не спотикаюсь.
А люди, люди! Деся вони та є.
І все таки, до чого я торкаюсь,
воно ж таки хоч трохи відтає.

Ліна Костенко

Ну що ж, Миколо Миколайовичу, наприкінці: завжди **«Нехай в тобі відчують потребу»**. Не майстер ідолів творить, а той, хто ідола обожнює. Краще нехай тебе просять, ніж дякують. Надіятись на підлу вдячність — обкрадати благородну надію: наскільки перша забудькувата, настільки друга пам'ятлива. Залежні корисніші люб'язних: угамувавши спрагу, від джерела відвертаються, витиснувши апельсин — викинуть. Кінець бідності — кінець дружбі, а з нею й службі. Нехай буде першим твоїм житейським правилом — підтримувати потребу в собі, не задовольняти її повністю, нехай в тобі постійно відчують потребу, навіть вінценосний патрон. Але не варто надмірною скритністю вводити в оману, низько чинити ближньому зло за ради власного блага» (Бальтасар Грасіан).

І на завершення

ВІДВЕРТІСТЬ

Я не святий — усе було,
За чимось я жалкую, може...
Та я не відвертав чоло,
Коли світився образ Божий.

Були гріхи, була ганьба –
Пече мене ота провина,
Та кожний вірш мій — це мольба,
щоб ти воскресла, Україно.

Вадим Крищенко

З пошаною до Вас, Іван Сміян

Я все пишу й пишу, я все говорю й говорю... Це, мабуть, тому, що *Dixi et animam meam levavi* (Я сказав і тим полегшив свою душу. Біблія, книга пророка Езекіїля).

Хоч усі земляни («Жить на землі, можливо, дорогогато, зато ви отримуєте щорічний безкоштовний круїз навколо Сонця». Ешли Брільянт) є з е м л я к а м и, Володимир Миколайович Коваленко, є територіально визначений земляк: він, як і я, із Сумщини. А це його поздоровлення в 2012 році:

Вельмишановний Іване Семеновичу!
З Новим Роком та Різдвом Христовим!

Бажаємо Вам міцного здоров'я, щастя, нових цікавих починань.

Нехай наступаючий рік буде світлим та радісним, а Вашими незмінними супутниками будуть вдача та гарний настрій.

З глибокою повагою,
директор ННЦ «Інститут кардіології
імені академіка М.Д. Стражеска НАМН України,
академік НАМН України, професор підпис В. М. Коваленко

Приємно, дуже приємно отримати добрі побажання від відомого вченого у нашій країні і за її межами. Володимир Миколайович не лише очолює всесвітньо відомий науковий центр, а й є невичерпним та невтомним джерелом наукової думки. Йому притаманна пам'ять про своїх попередників, які надихали багатьох, в тому числі і його до наукових здобутків. Про це свідчить і його книга (в співавторстві з В.М. Корнацьким) «Академік СТРАЖЕСКО та його нащадки» (Київ: «Четверта хвиля, 2003. — 180 с.).

Ось лише чудового літературного стибу «Епілог» з цієї книги.

«Небо ще темне, ледь сіріє, і лише біле снігове покривало, що за ніч все навкруги застелило, виблискує мірадами іскорок у спокійному світлі вуличних ліхтарів. Вічнозелені ялинки, прикрашені сріблястими сніжинками, немов замерлі вартові оберігають ранкової пори рівний і чистий дарунок природи. У вікнах будівель віддзеркалюють обриси казкових силуетів, що бурхливо спалахують та зникають. То вітер-пустун злегка погойдує віти, жартуючи, грається тінню і світлом. Йому байдуже, що прокидається місто, що починається день, та ще один рік робить свої перші кроки, обережно ступаючи вулицями, які стають дедалі більш гомінкими. Він — вічний. Все бачить та відчуває; весело сміється, а інколи і плаче-стогне, наштовхуючись на перепони його безкраїх просторів. Вітер життя... Це — Пам'ять людська.

А серед накритої снігом площі між деревами ялин задумливо спостерігає Людина. В граніті застиглий погляд. Зрілого віку обличчя допитливо вдивляється в світ. У задумі сприймає та аналізує, пригадує і порівнює. Із учорашнього через призму сьогодення, намагається зазирнути у завтрашній день. Стурбованість проглядається через окуляри часу. У зморшках на чолі закарбувався його нелегкий життєвий шлях.

Це — Микола Дмитрович Стражеско, лікар, професор, академік. Громадянин цієї Землі-Вітчизни. Це син свого народу і батько своїх нащадків. Він радіє та вболіває, бо жив і живе. Ось за спиною у нього в оновлених будівлях зустрічає новий день його інститут зі своїми здобутками та проблемами. За цими широкими плечима щодня і щоночі працює колектив, продовжуючи справу його життя. За будь-якої погоди незважаючи на обставини, ніхто ніколи не зупинить вітер і час, а тому завжди буде все, що здобує і досягнута, яке вітер життя поширить, а час вічності оцінить. Все, що для людей, залишається в Пам'яті та продовжує життя».

Підсумовуючи, можна сказати, що інститут кардіології імені М.Д. Стражеска є еталоном науково-дослідного центру в нашій країні. І працювати

в ньому — велика вдача. А очолювати його — історична відповідальність за прогрес науки...

І дощ, і сніг, і віхола, і вітер.
Високовольтна лінія Голгоф.
На біле поле гайвороння вітер
впаде як хмари, цілі хмари строф.
Нове століття вже на видноколі,
і час новітню створює красу.
А ритми мчать — як вершники у полі.
А рима віршам запліта косу.
І в епіцентрі логіки і стресу,
де все змішалось — рідне і чуже,
цінує розум вигуки прогресу,
душа скарби прадавні береже.

Ліна Костенко

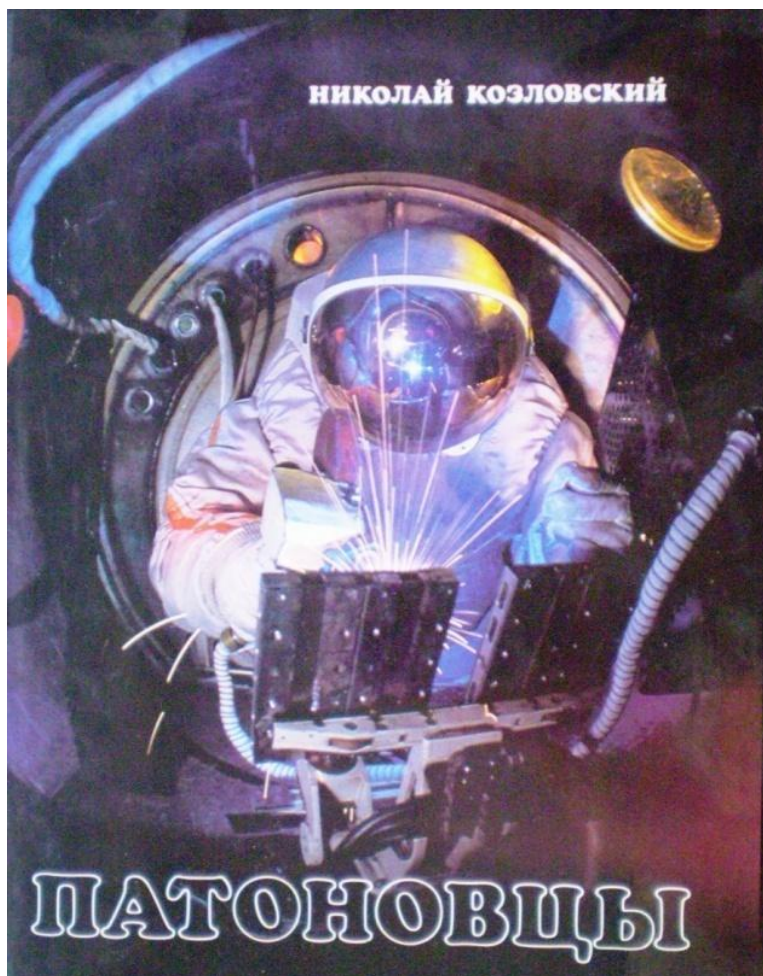
«...Душа скарби прадавні береже». Ніколи в історії України так не принижувалися досягнення української науки, як тепер. Усе Захід, Захід..., який, до речі, впевнено занепадає. Та Америка. Сьогодні ви знайдете численні статті, монографії, у літературному вказівнику яких немає жодного посилання на вітчизняних авторів. Отже, такі автори віртуально мешкають уже не в

УКРАЇНІ

Коли крізь розпач випнутьсся надії
І загудуть на вітрі степовім,
Я тоді твоїм ім'ям радію
І сумую іменем твоїм.
Коли грозює далеч неокрая
У передгроззі дикім і німім,
Я твоїм ім'ям благословляю,
Проклинаю іменем твоїм.
Коли мечами злоба небо крає
І крушить твою вроду вікову,
Я тоді з твоїм ім'ям вмираю
І в твоєму імені живу!

Василь Симоненко

Досягнення вітчизняної науки сьогодні дуже мало популяризується. Інколи складається враження, що в цьому є невідомі зацікавлені особи. Ось подивіться на книгу-фотоальбом «Патоновцы» (К.: Наукова думка, 1984) — як вміли говорити про наші досягнення в минулому:

Смлянчу Ивану Семеновичу.
В знак глубокого уважения
и по поручению коллектива
Института электросварки
им. С. О. Папюка -
зам. директора Института
Облашчу = О. Н. Басанько
30.08.86 (года)

«...Основными направлениями сегодняшних научно-исследовательских работ института являются комплексные исследования природы сварки и пайки металлических и ряда неметаллических материалов и создание на их основе высокопроизводительных способов, технологических процессов и материалов для неразъемного соединения металлов, сплавов и неметаллов, исследование прочности и несущей способности сварных соединений и конструкций, разработка основ проектирования и комплексного механизированного производства сварных конструкций, разработка специальной электрометаллургии — электрошлаковой, плазменно-дуговой и электронно-лучевой технологий обработки металлических материалов...» (Б. И. Медовар, Л. М. Ступак).

Ми маємо бути впевненими, що завжди життєздатна наша

НАДІЯ

Просинаються в лісі дуби,
Коли повно вже листу і птаства,
Коли всі скороспілі гриби
Вже коронами б'ються за царство.

Прокидаються в лісі мужі,
Що найвищі за всіх, наймужніші!
І освячують лист, як ножі,
В росянисто-синявистій виші.
Не страшна їм земна каламуть,
Шарудіння в торішньому листі...
Вони просто цей ліс не здадуть!
І — сто років, і — двісті, і — триста...
Вони будуть із ним до кінця,
До останнього подиху в кронах!..
Вірні, мужні і добрі з лиця,
Мов зелені на синім ікони!

Микола Гриценко

Але я знову повернуся до Інституту кардіології ім. М. Д Стражеска, до одного з його помітних керівників (1989–1998 рр.), Володимира Олексійовича Боброва, який надіслав гарну листівку такого змісту:

*Вельмишановний
Іван Семенович!*

*Щиро вітаємо Вас з Новим 2012 роком
та світлим*

святom Різдва Христового!

*Прийміть найщиріші побажання
міцного здоров'я, щастя, сили та
наснаги, миру та злагоди.*

*Нехай любов і злагода панують у Вашій
сім'ї, а тепло і затишок – у Вашій
оселі!*

*Нехай Новий рік відкриє перед Вами
двері в світлий світ добра та радості!
Нехай він буде багатий на цікаві події,
досягнення та звершення!*

*З повагою Заслужений діяч науки і
техніки України, член-кор НАН і НАМН
України, зав. кафедри кардіології та
функціональної діагностики, д.мед.н.,
професор **В. Бобров** В. Бобров*

Вельмишановний Іван Семенович!

Щиро вітаємо Вас з Новим 2012 роком та світлим святom Різдва Христового!

Прийміть найщиріші побажання міцного здоров'я, щастя, сили та наснаги, миру та злагоди.

Нехай любов і злагода панують у Вашій сім'ї, а тепло і затишок — у Вашій оселі!

Нехай Новий рік відкриває перед Вами двері в світлий світ добра та радості! Нехай він буде багатий на цікаві події, досягнення та звершення!

З повагою, заслужений діяч науки та техніки України,

Що мені хотілося б сказати про Володимира Олексійовича?

1. Він дійсно є знаним вченим-кардіологом світового масштабу. Таке враження, що Володимир Бобров виконував притчу Соломона (гл. 3, ст. 12) «Приложи сердце твоє к учению и уши твои — к умным словам».

2. Я не знаю, хто більше від Володимира Олексійовича підготував докторів і кандидатів наук на терені нашої держави. До речі, він разом з Володимиром Коваленком, були консультантами докторської дисертації й моєї доньки Світлани. Воістину, «Як багато ми робимо для друзів, чого ніколи не зробили б для самих себе» (Цицерон).

3. Завдяки Володимиру Олексійовичу моя донька стала його докторантом, а потім і доктором наук... Отже, «Для доброчесності жоден шлях не є непрохідним» (Овідій).

4. Більше двох десятиліть я спілкуюсь з Володимиром Олексійовичем і тому можу стверджувати, що ця людина доброчесна, цілеспрямована на добро, безмежно вболіває за свою фахову майстерність, а свою рідну «хату» цінує понад усе:

РІДНА ХАТА

Нема краще, як у дома,
Після доріг, після розлук,
Там забувається утома
І сила тулиться до рук.
І серця березнева пташка
Весну садовить на крило,
І пересилить вже не важко
Те, що важким таким було.

Приспів:

Рідна хата — весняний лелека,
Ти близенько і дуже далеко.
Я від тебе — за край неба,
Щоб весь вік повертатись до тебе. *Двічі*

Нема краще, як удома,
Родинне відчувать тепло.
Душі тривога невідома
Не лізе в зморшки на чоло.
Я слову не повірю злому
І доброти сприймаю суть.

Ой, тільки жаль — шляхи додому
З роками довшими стають.

*Вадим Крищенко
(музика О. Морозова)*

5. Ось які, притаманні Володимирі Олексійовичу, «**Три якості роблять із людини диво**» — і це вищі дари Верховної Щедрості: плодovitий талант, глибокий розум, тонкий і щасливий смак. Велика перевага — добре придумати, ще більше — добре подумати. І оцінити — добротне. Талант не в хребті сидить, інакше це — запопадливість, ніж гостра думка, але правильне судження — плід розсудливості. В двадцять років панує почуття, в тридцять — талант, в сорок — розум. Є уми, подібні очам рисі, ніби випромінюють світло, — чим ніч темніша, тим вони яскравіші; є інші, щасливіші, завжди знаходять найпотрібніше — таким вдається зробити і багато, і добре: благодатна властивість, даруюча плодючість. Але добрий смак окрашує людині все життя» (Бальтасар Грасіан).

6. Володимир Боборов продовжує й сьогодні вдосконалювати важливі питання кардіології і, таким чином, кличе усіх нас (сьогодні весна розпускається — березень 2012)

ДО ПЛУГА

Забудеться срамотня
Давня година
І оживе добра слава
Слава України...

Т. Шевченко

До плуга, Україно! Вже весна
Розталі землі відкрила лоно,
Сміється сонячна небесна далина
Наспівом жайвора стозвоно.
До праці, Україно! Бо зима
В замріяних снах вже відлежала боки.
Комусь той подих часу сплив дарма,
А світ живе у семимільних кроках.
Час поступу. Вперед, до свіжої ріллі,
Усі співці словесної навали!

Пора гаряча для людей настала,
А ви, мов одірвались од гіллі.
Розквітнув ряст. Голубизни привітом
Весняний ліс окрасу розпустив.
Хто душі запалив надії теплим світлом
І чий холодний крок надію спопелив?
До плуга орачі! Засіймо землю оскверненну!
І виколисуймо любов'ю і добром!
Озветься нива всеплодюща, оживленна
Всесильністю життя — святим зерном.

*Любов Реденко (сmt Корнин
Житомирської області.
«Вільне життя» 7. 03. 2012)*

Крокуємо нашою чудовою Батьківщиною...

Вельмишановний
 Іван Семенович!
 Вас і Вашу прекрасну
 родину щиро вітаю з Новим
 2012 роком і Різдвом!
 Недільних дзвінів пісень мене,
 Серця людей любов єднає,
 Хай Божа ласка в Україні
 Різдвяним цвітом розквітає!
 Різдво — це сонце перемоги,
 В Різдвяний світлий,
 добрий час
 ми наближаємось до
 Бога
 Бог наближається до нас.
 Нехай же в час святковий,
 буде радість в Вашім
 домі,
 хай усім улюбленим світу
 і серця сповниться
 любові!
 Тримісячних слів!
 На добрі роки нахилимось
 і творчості, нових цінностей
 і творчих творів!
 З великою
 повагою
 І. Семенович
 11.12.11

Вельмишановний Іван Семенович!

Вас і Вашу прекрасну родину щиро вітаю з Новим 2012 роком і Різдвом!

Недільних дзвінів пісень мене,
 Серця людей любов єднає,
 Хай Божа ласка в Україні
 Різдвяним цвітом розквітає!
 Різдво — це сонце перемоги,
 В Різдвяний світлий, добрий час
 Ми наближаємось до Бога,
 Бог наближається до нас.
 Нехай же в час святковий,
 буде радість в Вашім домі,

Хай усміхнеться світ просторий
І серце сповниться любові!

Приємних свят!

На довгі роки натхнення і творчості, нових цікавих і влучних творів!

З великою повагою підпис

11. 12. 11

Це було так недавно, це було так давно... Понад п'ятнадцять років тому, коли Людмила Василівна була в розквіті сил, а я — «ще може бути», ми зустрічалися на численних нарадах, обговорювали своє нелегке, але дуже насичене ректорське життя та проблеми, пов'язані з ним. Я не можу назвати жодної жінки в Україні, крім Людмили Василівни Новицької-Усенко, яка досягла б таких неосяжних успіхів: член державних академій наук (національної медичної та національної), депутат Верховної Ради та місцевих Рад, заслужений діяч науки і техніки, лауреат премії Уряду Російської федерації, лауреат Державної премії України, доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри, ректор... І саме головне досягнення — народила та виховала трьох чудових синів. Я ніяк не можу зрозуміти простої істини: держава при нагородженні людини ніколи не враховує виконання нею основного свого призначення — продовження роду людського (я пам'ятаю, що є окремі нагороди матерів за народження ними декількох дітей). У засобах ЗМІ нерідко піддають критиці міністра енергетики... Бойка. Мабуть, він заслуговує на це. Але те, що він має шестеро дітей — це в моїх очах його високо підносить.

Що ж відносно Людмили Василівни, то я процитую про неї, та й багатьох інших, вірш Олександра Пушкіна:

Как редко плату получает
Великий добрый человек
.....
..... в кой-то век
За все заботы и досады
(И то дивиться всякий рад!)
Берет достойные награды
Или достоин сих наград.

Усе це суєта із суєт, які бувають у кожної людини різні, але бажано, щоб була

ЗІ СТРАХОМ БОЖИМ І ВІРОЮ

У житті кожного із нас багато перемін, несподіванок, відкриттів. З дитячих літ звикаємо до всього, що є дивним, чарівним, загадковим. Та з накопиченням літ чомусь стаємо до цього байдужими, неуважними. Ми вже все пізнали, розуміємо, знаємо і ніби все так має бути, і нічого в цьому дивного. А життя нуртує, виплескує в людині і з людини все нові й нові імпульси оновлення. Ніби звичайна подія наближається відпустка. Чим ближче до неї, цікава до пізнання, якогось відкриття людина вже міняється: народжуються плани, міркування, серце сповнюється очікуванням. Звідкілясь виникає легкість, а втома зникає. Вся увага одному: незабаром відпустка, подорож, відпочинок від усіх трудов за рік!

А тепер роздумаємо про Бога. Про Того одвічного Конструктора, усього Сотворителя, Промислителя, оберігача. Відкривача, а особливо — Спасителя, який з покоління в покоління всім відкривається і стає доступним до пізнання. Якщо наші батьки нам прощають, для нас живуть і стараються, то яким люблячим до нас має бути Бог. Тільки подумати: дощ і сонце Бог дає на праведних і грішних. Усі блага, якими користуємося, — теж кожному. Божа любов безмежна і поширюється на всіх і на все.

Бог, бачачи моральний занепад людей, дає їм Свого Сина. Дає в особливий спосіб, щоб зворушити світ, життя людей, змусити їх замислитись та зробити крок назустріч Господу. Нині світ знову нудиться, хоч і не всіма, та все ж знецінюється. Одвічні істини підміняються гонитвами за скороминучим. А в ньому і розчарування, і втрати, і безконечний неспокій. Але Син Божий не перестає стукати до наших сердець, просить, щоб ми відчинили для Нього їхні двері і впустили в них Господа. Пізнавши Його, знайшли в Нім радість і спокій та все, що нам необхідне.

Наступили дні Великого посту, Святої Чотиридесятниці. Це особливі дні, які не залишають нікого байдужими до себе, до свої душі, свого життя, викликають прагнення щось у ньому змінити. Якщо тяжіють гріхи — скинути їх із себе і прогнати геть. Якщо в сім'ї, в родині неспокій — віднайти мир і спокій. Себто змінити свій спосіб життя докорінно. На те й прийшов Господь у цей світ і став людиною, щоби допомогти всім, хто цього бажає, в справі спасіння.

Побожні християни дуже чекають Великого посту. Й іншим бажають, щоби скористалися з плодів духовної праці над собою. Тільки почнеться піст, як можна почути радісне: «День настав, якого всі чекали». Це велика правда,

адже початку Великого посту передусь прощена неділя. Та сама, в якій народжується миротворчість між людьми, котрі вірять у Господа. Задля спасіння, яке посіяв Він, перепрошують тих, кого образили, чимось нашкодили, завдали болю. Оте перепрошення, миротворчість у взаєминах — не що інше, як добра відпустка радісного подорожування до Господа і зустрічі з Ним.

У більшості випадків піст розуміють, як час, коли не їдять м'ясе, не п'ють спиртного. І тут же йдуть пояснення, кому постити, а кому не постити, хто звільняється від посту. Але піст — це найперше можливість увійти в себе й із середини глянути назовні, побачити інших, краще зрозуміти ціль життя. І що то є життя, і хто ми в нім. Згадати тих, що поvmирали, замислитись над тим, що нас чекає перехід від цього життя в інше. А ще над тим, що ніхто з померлих нічого не взяв із собою в загробний світ. Християнський скорб — то свята віра в Господа-Бога, та безгрішне життя помножене на добродійність і гідність перед Богом та людьми.

У час посту християни по-особливому приступають до святої сповіді, попередньо перепросившись зі своїми рідними, друзями, з тими, з ким спілкуються. Зі страхом Божим і вірою приймають Ісуса Христа в святому причасті.

В цю постову пору годиться навідатись частіше, ніж зазвичай, до хворих, одиноких, немічних і тих, хто потребує допомоги. Старатися підтримкою, порадою розрадити засумованих, покривджених. Або з вірою в Бога допомогти прийти до Нього тим, хто з якоїсь причини збайдужів, а чи цілком зневірився. Батьки зобов'язані нагадати своїм дітям, що в піст треба обминати забави. Бо сорокаденний піст — це ліки від різних згрішень, неспокою, ворожнечі та згубних звичок.

Рідні нам слова Спасителя «Йдіть! Навчайте!» Особливо в цю постову пору, щоби, гідно перейшовши постовими дорогами, щасливо зустріли Господнє Воскресіння.

*о. Василь Ганішевський. (с. Ценів
Козівського району Тернопільської області.
«Вільне життя» 7 березня 2012).*

Яка глибина філософського мислення простого сільського священика! А ще уявіть собі, що ми всі на планеті виконуємо побажання о. Василя! Тоді не було б кровопролиття ні у В'єтнамі, ні в Іраку, ні в Єгипті, ні в Лівії, ні в

Грузії, ні в Чечні, ні... Не було б тих численних убивств, каліцтв людей (фізичних і моральних)! Не було б голоду на земній кулі!..

А якщо до цього ще додати, що для кожного з нас

БИБЛІЯ — КНИГА КНИГ

Возьми, читай святую книгу Бога,
Пойми душой спасенья словеса,
И всякая пройдет в тебе тревога,
И сердцем ты увидишь небеса.
Поверь, когда преклонны будут лета,
Душевных бурь прокатится волна,
Покинешь ты все книги; только эта
С тобой навек останется одна.
И в ней найдешь, чего нигде дотолє
Не обретал в пространном міре сем,
И ничего просит не станешь боле:
Тут полнота всех благ, тут все во всем.

*(Из «Сборника кратких благоговейных
чтеній на все дни года», графа П. А.
Валуева)*

Я думаю, що людина в моєму віці дедалі частіше думає не лише про земне життя, а й про Небесне... І як тут не процитуєш Епиктета:

«Видел ли ты когда-нибудь отрубленную руку, или ногу, или отсеченную голову, лежащую отдельно от туловища? Таким делает себя, поскольку то от него зависит, тот, кто обособляя себя, не приемлет происходящего или же делает что-либо идущее вразрез с общим благом. Ты отторгнут некоторым образом от единения, согласного с природой: ты рожден быть частью, но теперь сам отсекаешь себя. Однако здесь тебе предоставлено еще то преимущество, что можешь вновь привести себя к единению. Этого Бог не позволил никакой другой части: вновь сойтись, будучи уже отделенной и отсеченной. Оцени же милость, которой он выискал человека: он предоставил его власти не отторгать самого себя от Целого и отторгнутому уже позволил вновь сойтись, срастись и занять положение части».

А це вже вітання з «мого рідного дому», Тернопільської обласної клінічної дитячої лікарні:

ШАНОВНИЙ ІВАНЕ СЕМЕНОВИЧУ!

Вітаємо Вас і Ваші родини з Новим роком і Різдвом Христовим — святами, які по благодаті Духа Святого сходять на нашу землю.

Хай в Році Новім, при Святому Різдві всі мрії сповняться — давні й нові.

Як тим Пастирям, хай Вам ангел щоднини приносить додому приємні новини!

Царі, що ітимуть Ісуса вітати, хай вступлять з дарами й до Вашої хати!

Нехай колядки і щедрі віншування і кутя на Вашому столі стануть символом достатку, добробуту та благополуччя, а Йорданська вода додасть здоров'я та наснаги.

**ХРИСТОС РОЖДАЄТЬСЯ!
СЛАВІМО ЙОГО!**

З пошаною

Головний лікар

КУТОР «ТОДКЛ»

підпис

Г. І. Корицький

п
о
с
а
д
ви

ілюмінацію Львова на його честь».

І. Крип'якевич «Історичні проходи по Львові»

Мій цісарю, хвала тобі — яка щаслива нація,
що ти ступив на наш пісок вечірньої пори.
Кушем небесним зацвіла ясна ілюмінація,
остроги в тебе срібляні. Ти дивишся з гори.

І дим ракетниць очі їсть — яке палке зворушення!
У церемонімайстра з напруги карк упрів.

Ми всі готові хоч на смерть, мов посполите рушення,
і сльози капають з очей гицлів і шандарів.

(Наш загумінок став як сад. Петардами і бомбами
обстріляно небесне дно для більшої краси.
Оркестри віддано ревли тромбонами і тромбами,
повії прали негліже і пудрили носи).

Ілюмінація! Оркестр! Волаємо і граємо –
цісарська доля — наче сфінкс, і що вона пошле? –
чуму, пожежу чи війну, небіжчика в Сараєво,
тож веселися, цісарю, ти ще дитя мале!

Ще маєш білого коня і капелюха з перами,
твердиня влади, мов горіх, імперія без меж,
таємно вішаєш когось, обдурюєш паперами,
і де ще той двадцятий вік, в якому ти помреш?..

Юрій Андрухович

Дійсно, ще далеко той XXII вік, коли людність теперішньої України, майже, повністю оновиться! Але не варто чекати чогось особливого. Завжди буде актуальним зміст цієї думки Генріха Гейне: «Du sublime au ridicule il n'y a qu'un pas, madame! (Від великого до смішного один крок, мадам! — фр.). Но жизнь, в сущности, столь трагически серьезна, что ее трудно было бы вынести без такого смешения патетического и комического. Это известно нашим поэтам. Страшнейшие образы человеческого безумия Аристофан показал нам в светлом зеркале смеха; великую муку мыслителя, сознающего свое ничтожество, Гете решается высказать лишь наивными стихами кукольной комедии; и смертный стон над горестью жизни Шекспир вкладывает в уста шуту, а сам при этом робко потряхивает бубенцами его колпака.

Все они заимствовали это у великого праотца поэтов, который в своей тысячеактной мировой трагедии доводит комизм до предела, чему можно найти ежедневные примеры: после ухода героев на арену выступают клоуны и буффоны с колотушками и дубинами, на смену кровавым революционным сценам и деяниям императора снова плетутся толстые Бурбоны со своими старыми, выдохшимися шуточками и мило- легитимистскими каламбурами; им вслед с голодной усмешкой грациозно семенит старая аристократия, а за ней шествуют благочестивые капуцины со свечами, крестами и хоругвями; даже в наивысший пафос мировой трагедии то и дело вкрадываются

комические штрихи: отчаявшийся республиканец, который, подобно Бруту, всадил себе в сердце нож, может быть предварительно понюхал, не разрежали ли этим ножом селедки, да и помимо того на великой сцене мира все обстоит так же, как на наших лоскутных подмостках, — так же бывают перепившиеся герои, короли, забывающие свою роль, плохо прилаженные кулисы, суфлеры с чересчур зычными голосами, танцовщицы, производящие эффект поэзией своих бедер, костюмы, все затмевающие блеском мишуры, — а вверху, на небесах, сидят в первом ряду милые ангелочки и лорнируют нас, земных комедиантов, а Господь Бог строго восседает в своей просторной ложе и, может быть, скучает или же размышляет о том, что театр этот не продержится долго, так один актер получает слишком много содержания, а другой — слишком мало и все играют прескверно...» (із книги «Ідеї. Книга Le Grand». Переклад Касаткіної).

А Микола Георгійович Проданчук, член-кореспондент національної медичної академії наук, доктор медичних наук, професор, заслужений лікар України, директор інституту екогігієни і токсикології ім. Л. І. Медведя, продовжує підвищувати рівень естетичного сприйняття світу членами нашої академії:

Персональне запрошення на дві особи
Члену-кореспонденту НАМН України,
професору
Сміяну І.С

**Шановний
Іване Семеновичу!**

Щиро вітаємо Вас
з наступаючим Новим роком
та світлим святом Різдва Христового!
Бажаємо Вам радості, щастя,
міцного здоров'я, здійснення мрій
та добрих задумів!
Разом із новорічними
та різдвяними привітаннями
маємо за честь запросити Вас
на благодійний концерт
симфонічної та оперної музики
Меценатського проекту
ЕКОГІНТОКСУ, присвячений
Дню Святого Миколая,
покровителя дітей і медиків,
який відбудеться
в Національній Опері України
в неділю 18 грудня 2011 року о 19⁰⁰

Від імені колективу
Професор

Микола
Проданчук

Персональне запрошення на дві особи
Члену-кореспонденту НАМН України,
Сміяну І. С.

Шановний Іване Семеновичу!

Щиро вітаємо Вас з наступаючим Новим роком та світлим святом Різдва Христового!

Бажаємо Вам радості, щастя, міцного здоров'я, здійснення мрій та добрих задумів!

Разом із новорічними та різдвяними привітаннями маємо честь запросити Вас на благодійний концерт симфонічної та оперної музики Меценатського проекту ЕКОГІНТОКСУ, присвячений ДНЮ СВЯТОГО МИКОЛАЯ, покровителя дітей і медиків, який відбудеться в НАЦІОНАЛЬНІЙ ОПЕРІ УКРАЇНИ в неділю 18 грудня 2011 року о 19.00.

Від імені колективу
Професор

Микола
Проданчук

Безумовно, що таке дійство, загострюючи сприйняття оточуючого світу,
допомагає людині навіть визначити, що таке

Звичайна мить. Звичайна хата з комином.
На росах і дощах настояний бузок.
Оця реальна мить вже завтра буде спомином,
а післязавтра казкою казок.
А через півжиття, коли ти вже здорожений,
ця нереальна мить — як сон серед садів!
Ця тиша, це вікно, цей погляд заворожений,
і навіть той їжак, що в листі шарудів.

Ліна Костенко

Микола Георгійович переконує нас, що «Даже сама религия, открытая
цель которой — подъем духа к сверхчувственному, не может обойтись без
золотого моста, которое и с к у с т в о перебрасывает от материального к
духовному» (Г. Линднер). Пройде багато часу до тієї миті, коли ми остаточно
переконаємося, що «Від життя ми отримуємо все лихе, від мистецтва —
лише щастя» (Г. Сенкевич). Чому пройде багато часу? Та тому, що силу
інстинкту не може подолати навіть

ДОБРОДЕТЕЛЬНЫЙ ПЕС

Жил некий пудель, и не врут,
Что он по праву звался Брут.
Воспитан, честен и умен,
Во всей округе прославился он
Как образец добродетели, как
Скромнейший пес среди собак.
О нем говорили: «Тот пес чернокудрый –
Четвероногий Натан Премудрый.
Воистину, собачий брильянт!
Какая душа! Какой талант!
Как честен, как предан!...» Нет, не случаен
Тот отзыв: его посылал хозяин
В мясную даже! И честный пес
Домой в зубах корзину нес,
А в ней не только говьяжье, но и

Баранье мясо и даже свиное.
Как лакомо пахло сало! Но Брута
Не трогало это вовсе будто.
Спокойно и гордо, как стоик хороший,
Он шел домой с драгоценной ношей.
Но ведь и собаки — тоже всяки:
Есть у них шантрапа, забияки,
Как и у нас, — дворняжки эти
Зависники, лодыри, сукины дети,
Которым чужды радости духа,
Цель жизни коих — сытое брюхо,
И злоумыслили те прохвосты
На Брута, который — честно и просто
С корзиной в зубах — с пути
Морали и не думал сойти...
И раз, когда к себе домой
Из лавки мясной шел пудель мой,
Вся эта шваль в одно мгновение
На Брута совершила нападение.
Набросились все на корзину с мясом,
Вкуснейшие ломти — наземь тем часом,
Прожорливо-жадно горят взоры,
Добыча — в зубах голодной своры.
Сперва философски спокойно Брут
Все наблюдал, как собратья жрут;
Однако, видя, что каналы
Мясо почти все доконали,
Он принял участие в обеде — уплел
И сам он жирный бараний мосол.

МОРАЛЬ

«И ты, мой Брут, и ты тоже жрешь?»
Иных моралистов тут бросит в дрожь.
Да, есть соблазн в дурном примере!
Ах, все живое — люди звери —
Не столь уж совершенно: вот
Пес добродетельный, а жрет!

Генрих Гейне

Але ж в житті людини більше проявів її розуму, аніж проявів інстинкту. Проявів дива, чуда, яскравих сонячних променів, кольорової веселки... Яких, на превеликий жаль, ми часто не помічаємо.

Ось до такого дива належить і книга випускниці Тернопільського державного медичного університету імені І. Я. Горбачевського Дарії Чубатої.

«У цій книзі зібране все найкраще, що написала знана тернополянка — поезія, літературні рецензії, публіцистика, пісні та вірші. Це своєрідний творчий підсумок до свого осіннього ювілею» (з анотації).

Хто зможе краще написати про Дарію Дмитрівну Чубату, аніж її давня подруга, заслужений журналіст України, відома на Тернопіллі і в Україні, Галина Садовська? Ніхто. Отже,...

Замість передмови

«ЯРОСЛАВ» ДЛЯ ДАРІЇ,

або «Осінні листки дорослої дитини»

«З Дарією Дмитрівною Чубатою знаємось так давно, що здається, між нами немає жодних таємниць. А її мама Ганна Йосипівна називала нас сестрами. І все ж інколи ловлю себе на думці, що знаю не одну Дарію Чубату, а кілька однаково успішних жінок з таким ім'ям та прізвищем. Вочевидь, щедрий Господь кого любить, того обдаровує талантами і дає сили у кожному із них розкритися і відбутися.

ЛІКАР

Уже змалечку маленька Даруся, що жила з мамою на Замонастирській вулиці в Тернополі, усім казала: як виросте, стане лікарем і обов'язково вилікує матусю. Ганна Йосипівна часто хворіла і це вплинуло на вибір професії доньки. У школі дівчинка була здібною і старанною ученицею, тож можна було не перевіряти щоденника: там інших оцінок, окрім п'ятірок, не було. Але в медінститут вступила тільки за третім заходом й закінчила його теж на «відмінно».

Дуже хотіла стати хірургом. На практиці в Заложцях навіть кілька операцій зробила. Тепер, з відстані часу, дивується, якою сміливою, а, можливо й відчайдушною тоді була. Та головний лікар першої міської лікарні Василь Шкробот відмовив дівчину від хірургії: маленька, худенька, їй не за операційним столом стояти, а йти в науку. Тож забрав Дарію Дмитрівну спочатку завідуючою лікарським здоровпунктом на «Ватрі», а потім у

підлітковий кабінет — з надією, що вона візьметься за дисертацію. І взялася спочатку, і написала два десятки наукових робіт, навіть вела 14 років практичні заняття в медінституті, але її захопила практична робота, налагодження системи медичних оглядів та оздоровлення підлітків. Її досвід поширювали по всій Україні, тож не дивно, що через дев'ять років успішної роботи виросла до заступника головного лікаря другої міської лікарні, яким працювала 22 роки і там створила «Школу передового досвіду». Поряд з цим упродовж 17 років працювала позаштатним заступником завідуючого відділом охорони здоров'я з питань експертизи працездатності працюючих.

Ось уже майже півстоліття Дарія Чубата в практичній медицині. Вона лікар-терапевт, організатор охорони здоров'я вищої категорії, «Відмінник охорони здоров'я», «Ветеран праці». Що цікаво, з віком мінялись і її пацієнти. В молодості, здебільшого, піклувалась здоров'ям молодих людей, а нині вона лікар-реабілітолог і до неї тягнуться переважно люди літні, переобтяжені хворобами, життєвими негараздами. Чубату вони люблять, бо терпляче вислухає і не просто порадить, як і чим лікуватись. Знаючи злиденні статки своїх пацієнтів, порекомендує ефективні, але не дорогі препарати. І обов'язково порадить вживати трави. Її бабуся Євдокія була сільським костоправом і зналася на цілющому зіллі. На канікулах разом з нею збирати його ходила й Даруся. І все розпитувала, яка травичка від якої хвороби. Потім вивчала це по книгах, стала фахівцем в цій справі. Під час мого перебування в лікарні Дарія Дмитрівна часто заходила в палату і всі хворі заслуховувались її консультаціями. З подивом запитували: «Де ви такого лікаря взяли?» Певна, добрих фахових лікарів у нас більше, між ми інколи думаємо, але таких безкорисливих, сердечних, готових кинути все і бігти на перший поклик хворого, як це робить Дарія Чубата, справді одиниці. У багатьох тернопільських родинах вона лікувала батьків, тепер лікує дітей та онуків. Про такого сімейного лікаря мріє, мабуть, кожна родина.

Серед її пацієнтів багато представників тернопільської інтелігенції — журналістів, письменників, священників, депутатів — людей зайнятих, яким, як правило, ніколи лікуватися і ходити по лікарнях, сидіти в довгих чергах під їхніми кабінетами. А Дарія Дмитрівна допоможе і аналізи здати, і медичні обстеження пройти, і необхідні поради дасть. Я часто дивуюся її безмежному терпінню: люди йдуть до неї, як по свячену воду, а вона нікому не відмовляє. Коли кажу це їй, уже вона дивується: а хіба може бути інакше, вона ж лікар, давала клятву Гіппократа. Допомагати — її обов'язок.

...Вилікувати свою маму Дарії Чубатій не зовсім вдалося, хоч не раз допомагала їй у критичній ситуації. Каже: більшість маминих недуг були від нелегкого життя, а їх не так просто лікувати. Але минуть роки і Дарія Дмитрівна таки врятує свою маму. Вона вже помирала. «Швидка» відмовилась везти Ганну Йосипівну в лікарню. «Даріє Дмитрівно, ви ж лікар, що вона вже майже труп. Ми її не довеземо, і цю смерть «повішають» на нас» — відверто, якщо не цинічно, сказав лікар швидкої допомоги. «Але ж це моя мама», — з боєм відповіла Д. Чубата — взялася рятувати її сама. І таки повернула маму до життя. Вона ще більше року раділа своїй донечці, онукам і білому світу.

ГРОМАДСЬКА ДІЯЧКА

Професор Ігор Дзюбановський ще й досі називає Дарію Чубату «сенаторшою», натякаючи на її депутатство. Вона два скликання була депутатом обласної ради. Коли ще виборці обирали не партії, а особистостей, лікар Чубата двічі потрапляла в п'ятірку депутатів від обласного центру. Коли ж пішли партійні списки, «Наша Україна» вписала її у... четвертий десяток кандидатів. Першими партійні босики повписували себе, улюблених, та потрібних їм людей. Тож у Чубатої не було жодних шансів потрапити в обласну раду втретє. Коли інша партія запропонувала їй в першу п'ятірку свого списку, відмовилась: не буде вона зраджувати своїх принципів заради депутатства. А вона була в обласній раді вкрай потрібна. Попередні вісім років працювала в комісії з питань культури та духовності. Її туди запросив світлої пам'яті Ігор Герета. А коли його не стало, Дарія Дмитрівна підхопила керівництво комісією і наполегливо захищала інтереси та потреби закладів культури. Виступала в сесійній залі, виходила з конкретними ініціативами, вникала в діяльність мистецьких колективів, духовні потреби тернополян. Здавалось, то була головна комісія в обласній раді. Коли ж Д. Чубата не потрапила туди, діяльність цієї комісії змаліла і зміліла. А ще кажуть, нема незамінних людей...

Тепер Дарію Дмитрівну більше знають як просвітянку: впродовж майже 20 років вона очолює міське об'єднання «Просвіта». Хоча просвітянкою була, здається, завжди. Писала сценарії, проводила вечори до літературних дат. А з кінця дев'яностих, очоливши «Просвіту», в другій міській лікарні, організовувала і вертепи, і заходи до пам'ятних історичних дат. Упродовж десятиліть опікується народним дитячим театром «Дивосвіт», що працює в 22-й школі. Організовує їм поїздки на фестивалі в різні міста України.

Завдяки її зусиллям «Дивосвіт» побував і в польському місті Хожув. Її в колективі називають «хресною мамою» театру — і в цьому вся глибина вдячності шкільних акторів.

А ще Дарія Дмитрівна підтримує зв'язки із просвітянами з Східної України, передає туди патріотичну літературу, вишиває для тамтешніх просвітян сорочки, щоб мали пам'ятку, щоб не забували, хто ми і з якого роду. Каже: «Дарія — від слова дарувати. Ось і стараюсь підтвердити це». Вона взагалі любить робити подарунки. Зокрема, роздавала вже значну частину своєї бібліотеки — хай читають люди, хай збагачуються.

А як багато цікавих заходів проходить у міській «Просвіті». Знають сюди дорогу і молоді просвітяни, інваліди, і члени жіночого клубу «Пролісок», і актори та письменники, лікарі та науковці. Друзі Дарії Дмитрівни не перестають дивуватися, як вона все це встигає і де береться в цієї жінки стільки енергії і завзяття. Вона ходить чи не на всі заходи, що відбуваються, скажімо, в музеї, театрі, філармонії. І коли треба виступити біля пам'ятників Тарасу Шевченко чи Івану Франку, до кого звертаються? Звичайно ж, до Дарії Чубатої.

Тож не дивно, що державні нагороди — орден «За заслуги III ступеня» та князя Ярослава Мудрого IV ступеня просвітянка отримала саме за громадську роботу. Вона єдина в нашій області жінка, котра отримала орден Ярослава Мудрого. Зазвичай його дають чоловікам, до того ж державним діячам. Але свого «Ярослава» Дарія Чубата заслужила: дай Боже, щоб усі оті діячі так викладались у роботі, як вона.

ЛІТЕРАТОР

Попри таку зайнятість у Дарії Чубатої ще вистачає часу і натхнення на літературну творчість. Вона багато дописує до «Вільного життя», розповідаючи про історичні постаті української літератури і театру, рецензує книжки земляків, ділиться враження від виставок, концертів, розповідає про таланти наших сучасників. За її рецензіями, зокрема, поетичних збірок, місцеві поети вже в чергу стають.

Дарія Дмитрівна має і своїх три збірки поезії — «Триєдність», «Трилисник» і «Три дороги», збірочку віршників і розмальовок для дітей. Ще одна книжечка «Перелуння» — це збірник пісень, написаних тернопільськими композиторами на її вірші. Ось як інколи виходить: дехто бачить в її поезії недовершеність: то рима не витримана, то не «грає», а то слово не те і не там. Зрештою, це розуміє й сама Дарія Дмитрівна. В одній з

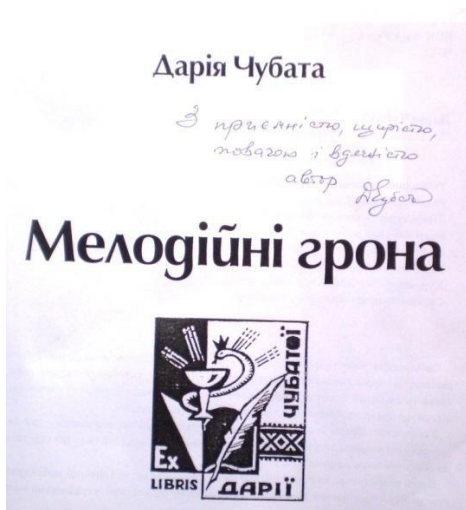
книжок вона пише, що не поетеса, а все написане нею — «то осінні листки дорослої дитини», яка тривалий час лікує тілесно хворих і немічних. Їхні страждання та болі спонукують до роздумів над вартістю «полинно-медового життя». Тому і народжуються вірші, сценарії та роздуми.

Характерний штрих: на її вірші тернопільські композитори написали понад чотири десятка пісень. Не кожен маститий поет, член письменницької Спілки, може похвалитись такою кількістю своїх пісень. І секрет такої притягальної сили тернопільської літераторки очевидний: вони дуже світлі і щирі, струмують із переповненого почуттями серця, як джерело із земних глибин. У них є щось таке, що бере за душу — і не відпускає. Композитори кажуть: що творити музику на її вірші складно, її поезія не писалась для пісень, коли вже сама ритміка вірша диктує мелодію. Музику на поетичні рядки Дарії Чубатої написали: Г. Сигіль, Я. Маурок, О. Зозуля, Н. Музя, В. Дунець, О. Кіцила, О. Процик, М. Болотний, І. Виспінський, З. Присухіна, Л. Тесля, І. Вовчак, Б. Окрутний, Б. Дурда та М. Симчишина. Найбільше поезія Дарії Дмитрівни припала до душі тернопільським композиторам О. Зозулі, З. Присухині та Л. Теслі — у них по кілька пісень на її слова. А ось «наймузичнішим» виявився вірш «Дитинства криниця» — на нього написали музику одразу три композитора.

Більшість своїх книг Дарія Чубата присвятила найдорожчій людині — світлій пам'яті матусі Анні Томків — просвітянці, хористці церковного і просвітянського хорів, українській берегині, яка дуже пишалася своєю донею, тією шаною, яку має вона від людей, її добрим серцем і світлим розумом. Усе, що вона так щедро вклала в свою Дарусю, проросло, розквітло, розтеклося поміж людей добром, світлом. А от батька свого Дарія Дмитрівна згадує рідко, його не стало, як вона ще була малою. Але знає, що він мав хист до малярства, скульптури, був романтиком і просто доброю людиною. Вважає, що це від нього її романтичність та любов до світу. І їх вона пронесла через усі сім десятиліть, не розгубивши жодного скарбу свого серця. Під ударами долі вона не озлобилася, не зачерствіло, а таке ж живе, ранимее, співчутливе, як було й тоді, коли вона ще не зривала свій весняний цвіт.

З ювілеєм Вас, дорога моя Дарія Дмитрівна! Хай «осінні листки дорослої дитини» ще довго виграють щедрими барвами на радість людям, а зима Вашої долі надовго заблукає за лісами-борами і не відшукає дороги до Вашого дому і Вашого серця. Світ ще такий прекрасний, бо зігрівають його своїм теплом такі люди як Ви, дивовижна жінко у трьох іпостасях».

А нижче я демонструю об'ємну та чудову книгу Дарії Дмитрівни з її надписом: «З приємністю, щирістю і вдячністю, автор»

Що ж мені хотілося сказати з приводу наведеного?

1. Навіть така талановита журналістка, як Галина Садовська, не в змозі на словах передати багатогранність життєвого шляху Дарії Чубатої. Галини Садовської розповідь можуть продовжувати й продовжувати багато прихильників та шанувальників Дарини Чубатої... Навіть віршами.

ПОСВЯТА ГОЛОВІ «ПРОСВІТИ» ДАРІЇ ЧУБАТІЙ

Така дотепна і така сувора,
Струнка статура і м'яка хода.
Вимогливість висока, непорушне слово,
Іскристий гумор і рука тверда.
Політик справжній. Віртуоз у справі.
Людина працююча і пряма.
Шануємо і гордемося по праву, -
Бо голови в «Просвіті» кращої нема.

*Симпатика Тернопільського
експериментального
Інституту педагогічної освіти*

ПОСВЯТА ДАРІЇ ЧУБАТІЙ

Ділова. І привітна. Й «просвітна»,
А все інше — то зна пан Олег...
Пацієнтам радіє так вміло,
Мов би нарід — прильоту лелек.
Слово кожному — щире і мудре,
Скільки дум в осяйному чолі!..
Пані Даріє, створюйте Думу, -
Хай повчаться у Вас москалі!

9* Сміян І. С. Ми співаємо про...

Богдан Мельничук

2. Лише за два осколки речення «сенаторші», Дарії Дмитрівни, і її уже можна вважати талановитою тернополянкою поза всяких нагород і подяк:

- а) ...медово-полинне життя...
- б) ...осінні листки дорослої дитини...

Вдумайтесь, читачу, в глибинну, всеохоплюючу сутність цих слів! Якщо філософу достатньо одного слова, щоб його розгадці присвятити все життя, то наведені визначення можуть послужити творчій людині джерелом розуміння себе і Всесвіту. Ось чому Дарія Чубата стверджує, що

М'яка вода об камінь б'ється,
Пока до світла не прорветься.
Віддай належне добрій справі,
Невпинний час не стане на заваді.

3. Одну пісню-вірш Дарія Дмитрівна розпочинає словами: «Доля моя безталанна...». Я б хотів заперечити цьому. Доля в Дарії Чубатої (в усякому разі, збоку) квітуча, запашна, об'ємна... Доля, яка може дістатися лише жінці... Дарія Чубата: Д О Н Ь К А, М А М А, Д Р У Ж И Н А, Б А Б У С Я; Дарія Чубата: П О Е Т Е С А, П Р О З А Ї К, П У Б Л І Ц И С Т; Дарія Чубата: Л І К А Р, О Р Г А Н І З А Т О Р О Х О Р О Н И З Д О Р О В ' Я; Дарія Чубата: А К Т И В Н И Й (підкреслюю — активний) Г Р О М А Д С Ь К И Й Д І Я Ч; Дарія Чубата: У З А Г А Л Ь Н Е Н И Й О Б Р А З С У Ч А С Н О Ї Ж І Н К И...

І все-таки їй, Дарії Чубатій, як і кожній людині, чогось не вистачає, про що і свідчить її вірш-пісня (музика Василя Дунця):

ДОЛЯ

Доля моя безталанна,
До тебе молюся:
«Не дай мені скупих друзів,
Без них обійдуся.
Не дай щедрих, а вже надто
З чужої кишені.
Дай зустріти на дорозі
Багатих душею».

Не зустріти б й тих, що вдома
Леви і левиці,
Поза домом — манівцями
Брехливі лисиці.
Не шли доле похлихливих,
Що не сплять від страху.
Зрідни, доле, мене з тими,
Що зневажать й плаху.

Доле моя безталанна,
До тебе молюся:
«Пошли мені щирих друзів,
З ними обіймуся.
Пошли, доленько, для мене
Щедрості радніше».

...Хто живе лишень для себе —
Мертвий він для інших.

4. А з якими видатними постатями довелося спілкуватися Дарії Дмитрівні! З кардиналом Любомиром Гузарем, президентом України В. Ющенко, міністрами закордонних справ України Б. Тарасюком та В. Огризко, Дмитром Павличко, Павлом Мовчаном, Володимиром Яворівським... Зі всіма помітними особистостями Тернопілля...

І все це, мабуть, надихнуло її на думку про те, що

ДО БУЛАВИ ТРЕБА ГОЛОВИ (МУЗИКА ЯР. МАЗУРАК)

Ангел — охоронець стеріг Україну,
Посилав він ненці добрую дитину:

Був Олекса Довбуш — захисник народу,
 І Данило Галицький — козацького роду! } двічі
 Військо Запорозьке, достойні гетьмани,
 Кошові полковник, гідні отамани,
 Булаву тримали і кебету мали, увагу
 Вправно газдували, й славу здобували. } двічі
 Нині можновладці все поруйнували,
 Роду відцурались, мову сплюндрували,
 Тільки добре брешуть, брешуть і крадуть:
 «Хапай, хапай більше — завтра не дадуть». } двічі
 Гей народе-брате, годі вже мовчати,
 Треба собі гетьмана гідного обрати.
 У народі кажуть: «Що до булави —
 Всім давно відомо — треба голови». } двічі
 Були запорожці — достойні гетьмани,
 Кошові, полковники, — славні отамани.
 А ми їхні діти, воєдино встаньмо,
 Свою правду, в своїм домі гідно захищаймо. } двічі

5. Мені, як педіатру, дуже приємно, що Дарія Дмитрівна багато уваги
 приділяє дитячий поезії, проявляє неабияку любов до своїх нащадків,
 зокрема, малюків. А це її

КАРУСЕЛІ ВЕСЕЛІ

У «Топільчі» — нашім парку,
 Каруселі крутять шпарко.
 Я на коника влізаю
 І мандрую в Миколаїв.
 Павлик у машину сів,
 Він зібрався до Гаїв.
 Лець вмостилась в літака
 Менша наша Оленька.
 А верблюд діставсь Іринці.
 Петрик плаче на одинці,
 Бо йому лишився кіт,
 Скривлений на лівий бік.
 Щонеділі влітку ми
 Всі приходимо сюди,

Бо майбутні космонавти,
Вам тут з нами не до жартів.

Достатньо насичене моє життя в минулому було присвячені якійсь меті, цілі, а тому обмеженим було сприйняття подій, предметів, різних поглядів... Сьогодні, коли я вільний від численних обмежень, я більш досконало уздрів життєву

«Розмаїтість.

Теологія — наука, але, одночасно, скільки наук міститься у ній! Людина — <осягається умом як> одна субстанційна основа [support], проте анатомуймо її — що тоді постане? Голова, серце, шлунок, вени, кожна вена <зокрема>, кожна часточка вени, кожна з рідин [humeur] крові.

Місто, село — здалеку це місто і село, але в міру того як наближатися, це будинки, дерева, дахівка, листя, трава, мурашки, мурашині лапки і так без краю. Все це міститься в слові «село...» (Блез Паскаль). Мені здається, що лише талановитим поетам доступне розуміння життєвої розмаїтості. Як ось Генріху Гейне:

На горе стоит избушка,
Где живет горняк седой,
Ель шумит шатром зеленым,
Ходит месяц золотой.
У окна — резное кресло,
Все узорчаты края.
В кресле том сидит счастливец,
И счастливец этот — я.
На скамеечке девчушка
У моих уселась ног**,
На колени мне по-детски
Положила локоток.
Глазки — звезды голубые,
Губки — розы лепестки.
Эти звезды так прекрасны,
Так небесно велики!
Хитрым пальчиком лилейным
Чуть прикрыла алый рот.
Нет, мамаша нас не видит,
Отвернулась — и прядет.

А отец бренчит на цитре
Песню давней старины.
И малютка что-то шепчет —
Мне слова едва слышны.
Молча внемлю важным тайнам:
«С той поры, как тети нет,
Мы не ходим больше в Гослар
Поглядеть на белый свет.
Здесь нам очень одиноко,
Стужей дует с вышины,
А придет зима — под снегом
Мы совсем погребены***.
Я ужасная трусиха —
Как дитя — такой позор!
Не усну, когда здесь ночью
Ходят, бродят духи гор».
И на личике дочурки
От ее же слов испуг.
Подняла ладошки, смолкнув,
И прикрыла глазки вдруг.

Громче ель шумит снаружи,
И жужжить веретено.
А старик все вторит цитрой
Песне сложенной давно.

И поет: «Усни дочурка,
Божий ангел над тобой.
Не смутят, моя дочурка
Злые духи твой покой...».

*Мое крісло, у якому працюю, — також різьб'яне. Тож і я щасливець.

** Це про мою онучку — Вікуся.

***У деяку зиму моя садиба також буває повністю похована під снігом.

Хто б не бажав виявити таку безмежну розмаїтість, як Генріх Гейне!
Але більшості з нас, у тому числі й мені, цього не дано. Хоча з віком (о,
парадокс!) розмаїтість сприйняття природи (в тому числі і людей) у мене
збільшується і збільшується. Ну, як може бути по-іншому, якщо в такому віці
ще отримуєш такі емоційні життєві подразники:

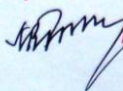
Мороз малює сріблом на вікні казкові квіти.
Крокує Новий рік і наближається Різдво!
В оселі Вашій, що теплом сердець зігріта,
нехай панують щастя, радість і добро!

**Вельмишановний
Іван Семенович!**

**Прийміть наші щирі
привітання з Новим 2012
роком та Святим Різдвом
Христового!**

**Щиро бажаємо Вам та
Вашим близьким міцного
здоров'я та щастя, сили
та наснаги, творчого
піднесення у повсякденній
праці та душевного
спокою, сміливих мрій та
успіхів у справах, тепла та
радості, миру та злагоди,
надії на краще майбутнє
та благополуччя у Ваших
домівках !**

**З повагою
Ректор ВНМУ ім. М.І.Пирогова,
академік НАМН України,
професор**

 В.М.Мороз

*Мороз малює сріблом
на вікні казкові квіти.
Кругом Новий рік
і наближається Різдво!
В оселі Вашій,
що теплом сердець зіріта,
нехай панують щастя,
радість і добро!*

Вельмишановний Іван Семенович!

Прийміть наші щирі привітання з Новим 2012 роком та Святим Різдвом Христового!

Щиро бажаємо Вам та Вашим близьким міцного здоров'я та щастя, сили та наснаги, творчого піднесення у повсякденній праці та душевного спокою, сміливих мрій та радості, миру та злагоди, надії на краще майбутнє та благополуччя у Ваших домівках!

З повагою

Ректор ВНМУ ім. М.І.Пирогова,
академік НАМН України,
професор

підпис

В. М. Мороз

У цьому році у Василя Максимовича ювілей, з приводу якого я надіслав йому свою брошуру. Ось вона та її зміст:

*Доля веде того, хто хоче, і волочить
того, хто не хоче.*

Сенека

Іван Сміян

Присвячується 70-річчю того, кого я люблю:

**Героя України, академіка, голови Ради ректорів
медичних вузів України, голови Ради ректорів
Вінницького регіону, ректора Національного
медичного університету, завідувача кафедри,
доктора медичних наук, професора,
Василя Максимовича Мороза**

**Добрий вечір тобі, пане господарю: Радуйся!
Ой радуйся, земле, Син Божий народився!
Застеляйте столи, та все килимами: Радуйся!
Ой радуйся, земле, Син Божий народився!
Та кладіть калачі з ярої пшениці: Радуйся!
Ой радуйся, земле, Син Божий народився!
Бо придуть до тебе три празники в гості: Радуйся!
Ой радуйся, земле, Син Божий народився!
А що перший вже празник — Святес Рождество: Радуйся!
Ой радуйся, земле, Син Божий народився!
А другий вже празник — Святого ВАСИЛЯ: Радуйся!
Ой радуйся, земле, Син Божий народився!
А третій вже празник — Святі Водохрещі: Радуйся!
Ой радуйся, земле, Син Божий народився!**

Instantia est mater doctrinae
(Наполегливість — мати науки)

Іван Сміян

ЗДОРОВИЙ ГЛУЗД — ГЕНІЙ ЛЮДСТВА **Й. Гете**

**В поле чистом серебрится
Снег волнистый и рябой,
Светит месяц, тройка мчится,
По дороге столбовой.**

**Пой: в часы дорожной скуки,
На дороге, в тьме ночной
Сладки мне родные звуки
Звонкой песни удалой.**

**Пой, ямщик! Я молча, жадно
Буду слушать голос твой.
Месяц ясный светит хладно,
Грустен ветра дальний вой...**

А. С. Пушкин

Тернопіль
2012

Стоять жоржини мокрі-мокрі.
Сплять діамантові жуки.
Під грушею у дикій моркві
до ранку ходять їжаки.
А в сні далекому, туманному,
не похиляючи траву —
Дюймовочка в листочку капустианому, —
я у життя із вічності пливу.

Ліна Костенко

Велика притягальна сила Вінниччини відома всім — як друзям, так і не друзям, і не лише на Україні, а й в усьому світі. Доцентрові сили завжди в дії. Це серце України. Це розкішний букет української природи. Це оазис людської доброти, пісненості, ласкавих душевних проявів... І тому, я так думаю, Василь Максимович не покидав свій край з дня свого народження (2 лютого 1942 року), і тому сили Небесні завжди були з ним. Вони сприяли тому, що сільський хлопчина (народився в селі Озеро Немирівського району Вінницької області) проявив неабияку селянську впертість, цілеспрямованість, працелюбство, наслідком чого було визначні земні почесні (Герой України, академік...), любов численних колег і, насамперед, великого колективу Вінницького національного медичного університету. Василь Максимович і сьогодні частий гість свого села, яке завжди надихало і продовжує викликати в нього піднесення щодо творчих здобутків і теплих, довірливих відносин із ближніми... Воно, с. Озеро, завжди з ним...

Синий туман. Снеговое раздолье,
Тонкий лимонный лунный свет.
Сердцу приятно с тихой болью
Что-нибудь вспомнить из ранних детских лет.
Снег у крыльца — как песок зыбучий,
Вот при такой же луне без слов,
Шапку из кошки на лоб нахлобучив,
Тайно покинул я отчий кров.
Снова вернулся я в край родимый,
Кто меня помнит? Кто позабыл?
Грустно стою я, как странник гонимый, —
Старый хозяин своей избы.
Молча я комкаю новую шапку,
Не по душе мне соболий мех.

Вспомнил я дедушку, вспомнил я бабу.
Вспомнил кладбищенский рыхлый снег.
Все успокоились, все там будем,
Как в этой жизни радей не радей, —
Вот почему так тянусь я к людям,
Вот почему так люблю людей.
Вот почему я чуть-чуть не заплакал
И, улыбаясь, душой погас, —
Эту избу на крыльце с собакой
Словно я вижу в последний раз.

Сергей Есенин

Своє село, своя оселя, свій садок вишневий коло хати... Але є й ще щось дорожче — це

МАТЕРИНІ ОЧІ

Материні очі. Начебто на золотому липовому меду настояні, вони дивляться весь час за тобою. Їхній густий погляд вливається у твій погляд, переливаючись у самісіньку душу. В такі короткі миті ти відчував особливу близькість, особливу спорідненість з матір'ю.

У материнському погляді не було ні фальші, ні лукавості, ні хитрування. Не було в ньому і тієї прямої й важкої, мов камінь, гостроти, за якою подеколи ховаються недобррозичливість і байдужість. Очі її, постійно освітлені зсередини м'яким живим сяйвом, були видимим вираженням душі. Це погляд самої ширості, самого добра, самої зичливості. Навіть тоді, коли мати гнівалась чи просто боліло їй щось усередині, вони жили і сповнювали тебе любов'ю і довірою. Ні ширість, ні доброта, ні зичливість не пропадали остаточно з її погляду. І завжди ти відчував його чарівну цільність, його животворний магнетизм. Материнський погляд був начебто сповнений якоїсь цілющості, він проникався тим здоров'ям, яке передавалось тобі. І ти усвідомлював, як дужчаєш завдяки матері, стаєш певний себе, твої сумніви чи вагання зникають.

У такі миті особливо гостро відчуваєш близькість. І те, що вона твоя мати, відчуваєш кожною клітиною тіла, свідомістю і підсвідомістю, що нічого дорожчого нема за ці відчуття спорідненості (Є. Гуцул).

І з цією людиною, легендою медицини України, Василем Морозом, я спілкувався багато років в минулому та продовжую спілкуватися й сьогодні. Щойно на сесії Національної академії медичних наук (26–28 грудня 2011 року) він сказав мені: «Я Вас завжди пам’ятаю і, по мірі своїх можливостей, опікуюсь Вами». Я навіть нічого не зміг відповісти: мої почуття, почуття 83-річної людини, почуття вдячності не мали меж — непрохана грудка затиснула моє горло. Мені залишилося лише тепер процитувати про себе слова Івана Франка:

З усіх солодких, любих слів,
які я чув із твоїх уст,
одно лишилося мені
і, наче срібний дзвоник той,
і досі в серці гомонить –
одно маленьке словечко:
Слухай!..

Я був учасником наради ректорів, яку проводив Міністр Юрій Спіженко (Царство Небесне йому) у Вінниці, був членом акредитаційної комісії Вінницького медичного університету, був гостем 75-річного ювілею попередника Василя Максимовича на посаді ректора, професора В. Д. Білика, який організував академік В. М. Мороз, брав участь у відзначенні 60-річчя Василя Максимовича... Гостинність, щирість і доброта Василя Максимовича доходили до того, що викликали в мене неабияку зухвалість — одного разу я був гостем Василя Максимовича разом зі своїм онуком Іванком, іншого разу — з дружиною Лідєю.

1998 рік. У холі Вінницького медичного університету. З ректором цього вузу, Морозом Василем Максимовичем, я, вчорашній ректор Тернопільського медичного університету.

Що з цього приводу можу сказати?

Хай гасне вечір, ніч прийшла
І захід мій квітками вкрила.
І душу сонцем затопила.
Хай гасне вечір. Струни дай.
Хай грім з-під струн моїх поллється
І серце, сповнене украй,
На всесвіт скрикне і
Порветься!

Олександр Олесь

Гарні, гостинні, щирі люди Вінниччини, Національного медичного університету — це все лише так! Але серед усіх чудес я б виокремив два:

1. Незвичний за своєю добротою і душевною щедрістю ректор університету Мороз Василь Максимович.

І, пробачте:

2. Незвичні та високої якості різноманітні українські пироги: з м'ясом і вишнями, з капустою і картоплею, з сиром і абрикосами... — це одне з численних чудес Вінниччини.

Усе це наповнює мене глибокими почуттями радості, радості життя, життя непереривного та вічного... І за це почесними відповідачами є, так думаю,

МАЛЕНЬКІ СОНЦЯ

Минула ніч, і сонце білогриве
Несе на трості огненному день,
І, блискітки швидкі та метушливі,
Стрибають на асфальті де-не-де.
Мовчать каштани, стомлені і мляві,
Та ось під них, у царство тишини,
Ввірвалися чорняві і біляві,
Блакитнооокі дочки і сини.
І вже каштанам ніколи дрімати,
І сонце не надивиться згори
На їх носи рум'яні і кирпичні,
На витівки, на ігри дівчорі.
І небо теплотою глибиніє,
І радість наливається в серця —
Сміються, бігають, пустують, мріють
Малесенькі замурані сонця.

Василь Симоненко

Поля пшеничні і житні колосяться, соняшники і солодкі буряки виблискують, річки та лука приваблюють усе живе до себе, солов'ї співають, горобчики цвірінькають... І все це є окрасою людською. Вінничанам важко зрозуміти ось таке про Київ:

Києве, стоїш на голові.
Луни фальші з кам'яної пущі.
Мертві запевняють, що живі,
невидющі брешуть, що видючі.
Стільки літ штовхаюсь між них
і шукаю те, що мною плаче.
Та нема між мертвими живих,
і немає між сліпцями зрячих.
Києве, стоїш на голові,
прогуляв ти первні родові,

лихварям запродав душу сущу.
Вчать перемагати неживі,
в гуртоправи пнуться невидючі.

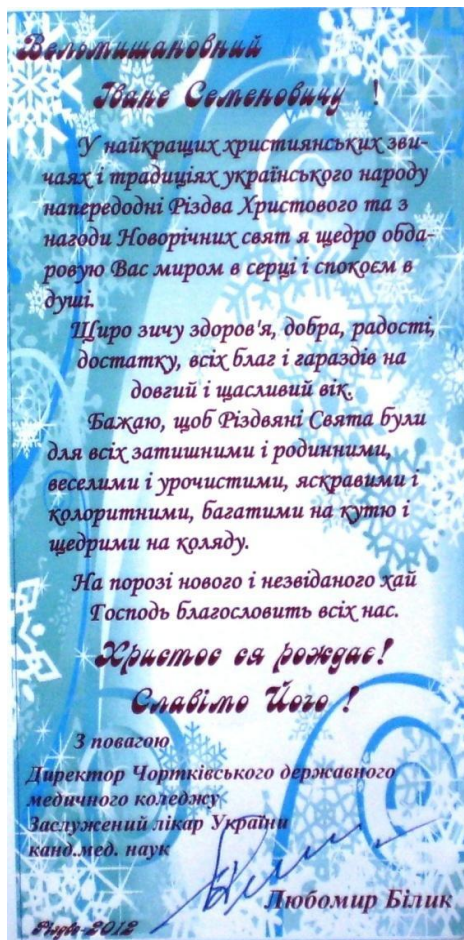
Володимир Базилевський

Ну що ж, Василю Максимовичу, давайте, як і

Я в пасіці.
Беру меду, з котрого хочу вулика, —
Самого дармового майського меду,
Беру скільки хочу.
Бо пасічний у мене є такий.
І пасічник каже в натовлені губи,
Що я в пасіці...

Марія Матіос

А тепер вісточка з найстарішого медичного коледжу нашої області:

Вельмишановний Іване Семеновичу!

У найкращих християнських звичаях і традиціях українського народу напередодні Різдва Христового та з нагоди Новорічних свят я щедро обдаровую Вас миром в серці і спокоєм в душі.

Щиро зичу здоров'я, добра, радості, достатку, всіх благ і гараздів на довгий і щасливий вік.

Бажаю, щоб Різдвяні Свята були для всіх затишними і родинними, веселими і урочистими, яскравими і колоритними, багатими на кутю і шедрими на коляду.

На порозі нового і незвіданого хай Господь благословить всіх нас.

ХРИСТОС СЯ РОЖДАЄ!

СЛАВІМО ЙОГО!

З повагою

Директор чортківського державного

медичного коледжу

Заслужений лікар України, канд. мед. наук підпис Любомир Білик

Різдво — 2012

Вже майже двадцять років Любомир Степанович вітає мене з усіма Великими Святами та з моїм днем народження. І не лише вітає листівками, а й особисто, іноді навіть влаштовує імпровізовані невеликі концерти. Звідки така сталість? Сталість, якою я пишаюсь. Сталість, яку не часто можна сьогодні спостерігати.

Для мене — це «вісті доброї ковток», адже

Я ПРАГНУ ВІСТІ ДОБРОЇ КОВТОК!

А звідусіль — про злочини і зради.

Вся Україна хвора від чуток.

Але ж чутки — то потеруха правди.

Ліна Костенко

(З історичного роману «Берестечко»)

Ось уже понад три десятиліття у нас з професором, доктором медичних наук Віктором Петровичем Неділько квітнуть дружні відносини: раніше — це були системні усні спілкування, а в останні роки — переважно письмові. З Віктором Петровичем, який є ветераном науково-дослідного інституту педіатрії, акушерства і гінекології, головної та провідної установи в цій галузі в нашій державі. Що стосується його працелюбства та оптимізму, він може бути взірцем для прийдешніх поколінь в науці...

А сьогодні я можу звернутися до Вас, Вікторе Петровичу, словами Квітки-Основ'яненка:

Люблю тя, друже, паче себя!

Не вижу тебя, трачу себя.

Скорбь зди прелютая вик викует;
Воздух любовный кровь волнует...
Це як передмова до Ваших листівки та листа.

На ко селу бун завлава мина
з донбину, що вбивати що не вору
лима селі, а не селі, а не селі, а не селі,
лима селі, а не селі, а не селі, а не селі,

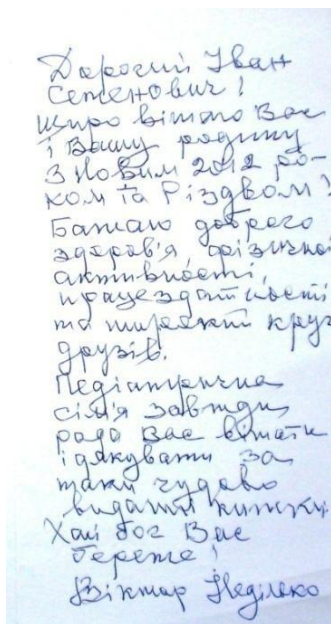
Мені, Іван Селіванов, ну дити
іспити, а не селі, а не селі, а не селі,
іспити, а не селі, а не селі, а не селі,
іспити, а не селі, а не селі, а не селі,
іспити, а не селі, а не селі, а не селі,

Я хотів би, щоб ви, як дити, а не селі,
іспити, а не селі, а не селі, а не селі,
іспити, а не селі, а не селі, а не селі,
іспити, а не селі, а не селі, а не селі,
іспити, а не селі, а не селі, а не селі,

Іван Селіванов, а ви, як дити, а не селі,
іспити, а не селі, а не селі, а не селі,
іспити, а не селі, а не селі, а не селі,
іспити, а не селі, а не селі, а не селі,

Я хотів би, щоб ви, як дити, а не селі,
іспити, а не селі, а не селі, а не селі,
іспити, а не селі, а не селі, а не селі,
іспити, а не селі, а не селі, а не селі,

Отже, мені, Іван Селіванов, ну дити,
іспити, а не селі, а не селі, а не селі,
іспити, а не селі, а не селі, а не селі,
іспити, а не селі, а не селі, а не селі,

A photograph of a handwritten note on lined paper. The text is written in cursive and matches the typed text in the first block of the document. The paper has horizontal lines and the handwriting is in dark ink.

Дорогий Іван
Семенович!
Щиро вітаю Вас
і Вашу родину
з Новим 2012 ро-
ком та Різдвом!
Бажаю доброго
здоров'я, фізичної
активності,
працездатності
та широкого кола
друзів.
Педіатрична
сім'я завжди
рада Вас вітати
і дякувати за
такі чудові
видають книжки.
Хай Бог Вас
береже!
Віктор Неділько

Дорогий Іван Семенович!

Щиро вітаю Вас і Вашу родину з Новим 2012 роком та Різдвом!

Бажаю доброго здоров'я, фізичної активності, працездатності та широкий круг друзів.

Педіатрична сім'я завжди рада Вас вітати і дякувати за такі чудові книжки.

Хай Вас Бог береже!

Віктор Неділько

Вельмишановний Іван Семенович!

Спасибі Вам за подарунок до Нового року, кожна Ваша книжка заставляє задуматись над тим як ми жили, як живемо, а головне Ви хочете підказати, по якому шляху слід іти.

Ваша книжка «Кожен з нас на ниві життя — жнець» піднімає важливі питання охорони здоров'я. Мені сподобались Ваші думки про Міністрів.

Я також вважаю, що Міністром може бути особлива людина — вроджений організатор, який пройшов всі етапи служби і який розуміє пріоритетність профілактичного напрямку в охороні здоров'я людей та який

може об'єднати зусилля науковців і практиків на вирішення проблем служби. На жаль, за роки незалежності України змінилось 16 міністрів — більшість з них — це випадкові люди.

Я жалкую, що Вас не було на VII конгресі педіатрів України, на якому, слава Богу, було заплановано секцію з питань соціальної педіатрії, я її вів і була моя доповідь, в якій я привів показники здоров'я дитячого населення і показав, на які недоліки слід звернути увагу.

На цю секцію було заявлено лише 3 доповіді, що свідчить про незрозуміння соціального аспекту формування здоров'я дітей.

Мене, Іван Семенович, турбує інертність учасників наших конгресів і конференцій: ніхто не задає запитань і відсутня дискусія. Не розумію, в чому справа?

Я хотів би, щоб Ви, як досвідчений фахівець, вчений, член академії медичних наук звернулись з листом до керівництва держави із пропозиціями відносно збереження здоров'я дітей — майбутнього нації. Це тільки, на мою думку, Вам під силу!

Іван Семенович, я Вам вдячний за пам'ять, я радий, що в Ваших книжках знаходяться добрі слова в мій адрес.

Я жалкую, що на зборах академії ми не змогли поспілкуватися — я поспішав на Вчену Раду, де повинен був прийняти участь в обговоренні докторської дисертації.

Отримання нової Вашої книжки радує і свідчить про Вашу активну роботу, добрий настрій і дуже хочеться, щоб це продовжувалось ще багато років. З Новим роком!

21. 12. 2011 р. З повагою, ваш Віктор Неділько

10* Сміян І. С. Ми співаємо глухим

Приємно, надто зворушливо, що Віктор Петрович залишається ідеалістом, як, до речі, і я. Іншими словами, ми плекаємо надію на краще... Це наша суттєва перевага над тою частиною людей нашої планети, які в усьому вбачають безвихідь. І такі переконання зрозумілі:

...А кожний день життя — це дар,
від Бога дармо даний,
в тім кожному дню Він дбав про нас
і дбає безнастанно.

Про горобця Він не забув,
про квітку на долині,

оскільки ж більше полюбив
свій архітвір — людину.
І в серце людське заціпив
оце бажання жити,
бо не для смерті — для життя
нас зволив сотворити...

*с. Серафима САЛО, ЧСВВ
(із книги «З вірою через віки»).*

Хіба не ідеаліст Віктор Неділько, коли пише мені «...щоб Ви звернулись з листом до керівництва держав із пропозицією відносно збереження здоров'я дітей — майбутнього нації. Це тільки, на мою думку, Вам під силу!»

Хіба не ідеаліст я, коли на конференцію щодо збереження здоров'я малюків, присвяченій моєму 80-літньому ювілею, запросив всіх керівників держави в минулому і в теперішньому часі? Ідеаліст. Ніхто не приїхав. А письмово відгукнувся лише Олександр Мороз.

Хіба я не ідеаліст, коли підготував для фахової газети «Ваше здоров'я» статтю про необхідність відновлення уваги до курортної терапії дітей з хронічною патологією? Ідеаліст. Адже мій друг (без лапок), головний редактор Микола Берник, не знайшов вільного місця для мого рукопису (пізніше статтю надрукували в журналі «Педіатрія, акушерство і гінекологія»).

Хіба я не ідеаліст, коли до своїх друзів і колег-педіатрів написав у 2011 році такого листа:

Академіку НАМНУ Олені Михайлівні Лук'янівій,
Академіку НАМНУ Юрію Геннадійовичу Антипкіну,
Академіку НАМНУ Віталію Григоровичу Майданнику,
Члену-кореспонденту НАМНУ Миколі Леонідовичу Аряєву,
Члену-кореспонденту НАМНУ Олександру Петровичу Волосовцю.

Сутність листа: сумісне лобіювання в НАМНУ питань, спрямований на покращання здоров'я дітей, на покращання здоров'я нації.

Достатня настирливість до включення в порядок денний Загальних Зборів НАМНУ таких проблемних питань:

2011

1. Рациональне харчування дитини до року — залог здоров'я нації;
2. Активна вакцинація — найбільше досягнення медичної науки на сьогодні.

2012

1. Спадкова патологія та вроджені вади розвитку: напрямки покращення здоров'я нації;
2. Санаторно-курортна реабілітація — найважливіший ланцюг в оздоровленні дітей з набутою хронічною патологією.

2013

1. Новонароджені: фізіологія і патологія;
2. Дитячі інфекційні захворювання: шляхи підвищення опірності організму дитини.

Вирішення таких організаційних питань:

1. Організація науково-дослідного інституту «Здоров'я малюка — здоров'я нації», який за своєю потужністю перевищував би інститути педіатрії, акушерства і гінекології (Київ), охорони здоров'я дітей і підлітків (Харків), спадкової патології (Львів) разом узятих.
2. Організація в усіх науково-дослідних інститутах НАМНУ і МОЗ України дитячих відділень (відділів);
3. Організація при НАМНУ відділення здоров'я матері і дитини;
4. Внесення змін в навчальні програми медичних вузів України: на 50-60 % від загального навчального плану з усіх фундаментальних дисциплін відвести для вивчення особливостей дитячого віку та профілактики і лікування малюків.

Ідеаліст! Та ще й який.

Хіба я не ідеаліст і мрійник, коли на першому конгресі педіатрів СНД говорив, а пізніше написав у своїй книзі («Лекції з педіатрії». — Тернопіль: Підручники і посібники, 2006. — 768 с.) таке:

ОСНОВНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ДОСЯГНЕНЬ СУСПІЛЬСТВА — ЗДОРОВ'Я ДИТИНИ

Кожен громадянин нашої держави отримує у значному об'ємі різноманітну інформацію, насамперед, політичного спрямування, потім економічного; і зовсім в мізерних порціях — культурно-освітнього характеру, про екологію і здоров'я людини взагалі й дитини зокрема. Якщо ж дивитися на необхідність насиченості інформаційного простору з точки зору зацікавленості окремої людини, її сім'ї, то все мусить бути навпаки.

Здорова фізично і розумово дитина → здорова доросла людина → тривала розумова й фізична працездатність. Екологічне благополуччя → комфортне життя → різке зниження вроджених і спадкових захворювань → різке зниження смертності, насамперед дитячої → значне збільшення тривалості життя.

Таким чином, політика і економіка мають слугувати особистості, а не домінувати в її житті. А тому кожний керівник свою діяльність зобов'язаний спрямовувати в такому напрямку, щоб наслідки всякої праці позитивно впливали на здоров'я і освіту дитини. Кожний керівник заявить, що він так і чинить. Але це більше ілюзії, ніж реальність. Чому ілюзії?

1. Загальна смертність в Україні не зменшується, а збільшується. За десять років вона збільшилась на 26,4%, більше ніж на чверть (рис. 1), і ми з вами спокійно за цим спостерігаємо, якщо взагалі спостерігаємо. Звертає на себе увагу стрімкий рух цього сумного показника до такого в країнах малорозвинених; він віддаляється від цивілізованого світу (рис. 2). Ми поряд з Угандою і далеко від країн Євросоюзу.

2. Народжуваність в Україні зменшується. Це настільки невтішний показник (рис. 3), що це явище спокійно сприймати не можна. З 1990 по 2000 рік народжуваність зменшилась на 37,7%, більш як на третину. Таке враження, що той час недалеко, коли втілювати в життя національну ідею буде нікому. Пояснити це ганебне для нас явище тільки економічною скрутою

неможливо. Чи знайдете ви серед заможних людей багатодітні сім'ї? Маловірогідно.

Це стосується і людей середнього достатку. Отже, бажає бути значно кращим психологічний настрій кожної людини, і в цьому першочергове завдання засобів масової інформації. Люди мусять бути впевнені, що, крім інстинктивних почуттів, існують значно вищі цінності, притаманні тільки людині. Підносити, а не принижувати загальнолюдські можливості — це задача не тільки ЗМІ, а кожного громадянина України. Тільки на такій основі в кожного із нас буде постійно жевріти вогонь відповідальності за майбутнє свого роду, суспільства. Звертаю увагу на порівняльну картину народжуваності (рис. 4) Уганди (50,3 на 1000 населення), країн Євросоюзу (11,80) і України (7,8). Ці показники підтверджують нашу «загадковість» щодо своєї нації, своєї країни.

3. Населення України катастрофічно зменшується. Загальноприйняте визначення «Приріст населення» ми мусимо змінити на «Втрати населення» (рис. 5).

Якщо в 1990 році ще жевріла надія на збереження населення України (+0,6 на 1000 населення), то у 2000 році ми переконливо котимося до ями (–7,5). Це вже не випадковість, це вже закономірність.

4. Середня ймовірна тривалість життя українця впевнено зменшується (рис. 6). І не тільки чоловіків, а й жінок. Порівняльні дані з Японією засвідчують, що ми маємо можливості і право жити на 15–20 років більше, ніж нині. Цікаво, що за цим показником ми займаємо проміжне місце між високорозвиненими і слаборозвиненими країнами. Але динаміка цього показника в Україні за останні роки має стійку тенденцію наближення до слаборозвинутих країн (рис. 7).

5. Дитяча смертність в Україні у 2–3 рази вища, ніж у цивілізованих країнах. З нашої точки зору, дитяча смертність є найбільш яскравим показником благополуччя суспільства (рис. 7), його загальної й медичної культури.

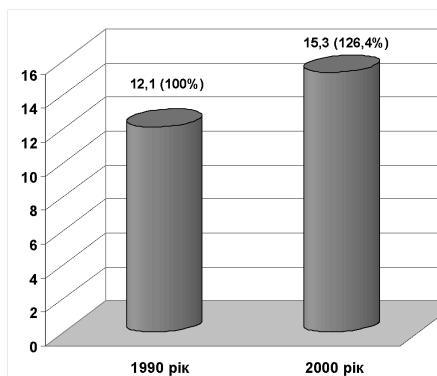

Рис. 1. Загальна смертність в Україні

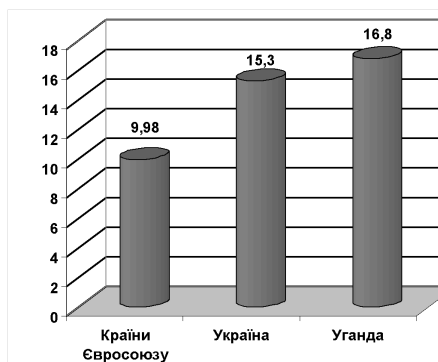

Рис. 2. Загальна смертність (у деяких країнах)

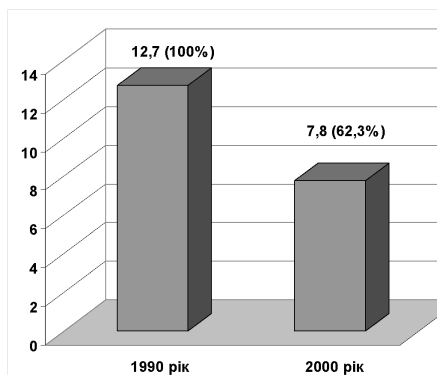

Рис. 3. Народжуваність в Україні

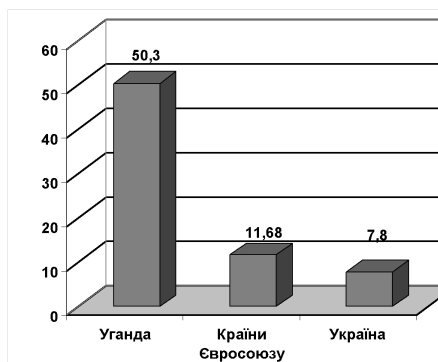

Рис. 4. Народжуваність (в деяких країнах)

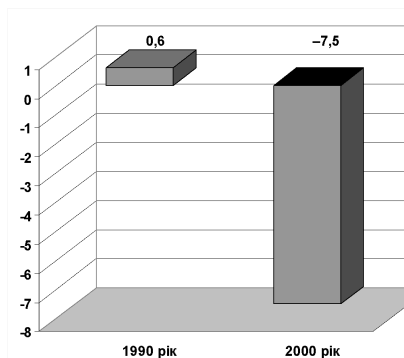

Рис. 5. Приріст (чи втрати) населення

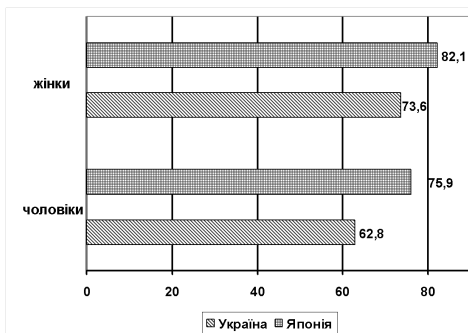

Рис. 6. Середня ймовірна тривалість життя

Справа в тому, що близько 2/3 дітей, які помирають до 1 року, страждають керованими хворобами. У цивілізованих країнах їм зберігають життя. Це найчутливіший індикатор стану в даній країні, суспільстві. Коли говорять про застій у колишні часи, то наводять не дуже переконливі докази. Педіатри абсолютно об'єктивно можуть підтвердити: дитяча смертність з 1970 року до теперішніх часів мало змінилася (у межах 13 на 1000 новонароджених живими), тоді як в цивілізованих країнах за ці роки вона зменшилася у 2–3 рази. Державні мужі різного рівня систематично отримують інформацію відповідних органів про стан у місті, районі, області, державі. Там значне різноманіття даних політичного, економічного характеру, але відсутні дані про дитячу смертність, загальну смертність і народжуваність. Якщо б ці дані одержували керівники кожного тижня і в «перших рядках», то можливо було б сподіватися на певну переорієнтацію діяльності державних установ. Тільки ці (з нашої точки зору) показники можуть слугувати критеріями оцінки досягнень суспільства, успіхів чи провалів керівників різного рівня. Якщо б ми змогли змінити себе таким чином, то різні чвари між людьми і, насамперед, політичні, якщо б і не зникли, то різко зменшилися.

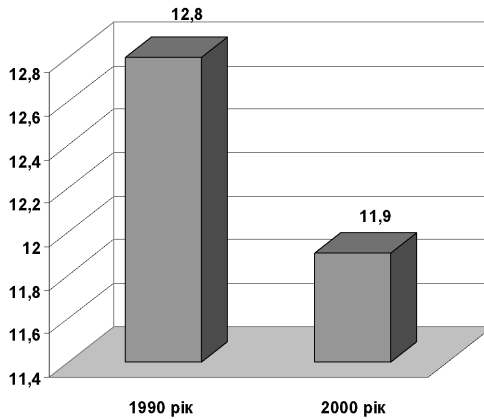

Рис. 7. Дитяча смертність

6. Дитяча захворюваність збільшується (рис. 8). Це також наслідок всебічних недоліків життя. В останні роки збільшується не тільки захворюваність, а й поширеність хвороб (рис. 9) серед дітей.

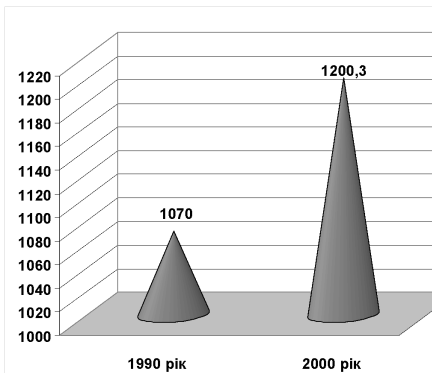

Рис. 8. Захворюваність дітей

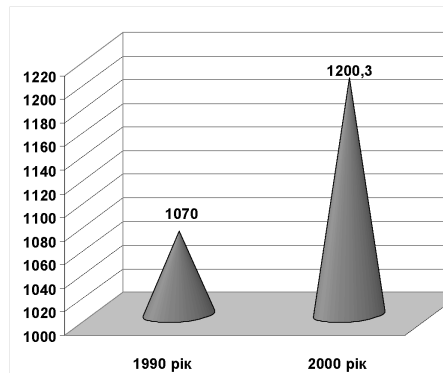

Рис. 9. Поширеність захворювань у дітей

Але маємо парадоксальні показники: дитяча смертність має тенденцію до зниження (з 12,8 в 1990 році до 11,9 у 2000), а захворюваність і поширеність хвороб зростає. Таке становище не може не викликати тривоги щодо достовірності інформації, яка надходить до Міністерства охорони здоров'я. Але не викликає сумніву факт погіршення здоров'я дітей. Та й

взагалі, демографи нас більше дивують, ніж переконують. Так, у Росії смертність у 1,5 разу перевищує народжуваність, а приріст населення має позитивний показник (0,04 %)¹.

Таким чином, численні постанови, укази, програми з удосконалення особистості неефективні. Позитивна відповідь кожного громадянина України на питання «Що я зробив для дитини?» (і своєї теж) має вирішальне значення.

Інформаційна насиченість програм в цьому напрямку змінить цінності людини і буде сприяти основному завданню — фізичному, розумовому, психічному і духовному оздоровленню людини.

Крім того, необхідно зосередитись на ключових напрямках в оздоровленні дитини, майбутньої дорослої людини, майбутніх батьків і їх майбутніх дітей. До них ми віднесли б:

- 1) профілактику захворювань;
- 2) раціональне харчування дитини до року;
- 3) спадкову і вроджену патологію;
- 4) інфекційні хвороби;
- 5) екологію, яку слід вважати складовою всіх 4-х названих напрямків.

Усі інші актуальні, надактуальні проблеми суспільства і медицини зобов'язані слугувати розв'язанню названих проблем.

Ідеаліст! Ідеаліст — виходить, мрійник! А «Мрії — спогади про майбутнє» (Григорій Ландау). Тож даремно я записую себе і Вас, Вікторе Петровичу, у мрійники... Можливо, ми собою чимось нагадуємо

ДЖОН ЯЧМІНЬ

Зійшлись колись три королі
Суміжних володінь
І поклялись, запряглись,
Що згине Джон Ячмінь.
Взяли, ввергли його в рілля,
Втокли аж у глибінь.
І поклялись, запряглись,
Що там йому амінь.

¹ Варганян Ф., Мкртчян С., Чачава Н.. Динамика демографических ситуаций в мире // Врач. — 2001. — С. 43-44.

Прийшла весна веселая
З теплом, дощем рясним,
І Джон Ячмінь піднявся знов
На диво їм усім.

Настало літечко жарке —
Стоїть Ячмінь, як гай,
Пустив уси, немов списи, -
Ніхто не зачіпай.

Настигла осінь клопітка —
Ячмінь мов зажурився
І головою сивою
Додолу похилився.

Змарнів, ізблід — звичайно, дід —
Немає вже снаги...
Отут за нього й узялись
Злорадні вороги.

Уразом йому кривим ножем
Коліна підтяли,
На віз взяли, рублем стягли,
На кару повезли.

Додолу скинули, та й ну
Ціпами обкладать,
На вітер винесли, та й ну
Угору підкидають.

Шпурнули в воду бідака,
У темну холодінь:
Роби, що хочеш, Джон Ячмінь, -
Хоч потопай, хоч плинь!

Знов вийняли на білий світ,
Та мало ще наруг,
Знов шарпали, вгадавши в нім
Життя найменший рух.

Пекли сердегу на вогні,
Аж мозок з кості сплив,
А там мірошник у млині
Ще й жорнами чавив.

А потім з серця кров вяли,
Кружляти почали...
Пили, пили, що більш пили,
То веселіш були.
Бо Джон Ячмінь — то ж багатир.
І добра в нього кров:
Ковтнеш її хоч крапельку,
То всіх би поборов.
Ковтнеш її — журба сплива,
А радість ожива,
Ковтне її сумна вдова,
І серце їй співа.
Чарками дзень, чарками дзінь —
Здоров будь, Джон Ячмінь!
Хай родить рід твій задля всіх
Потомних поколінь.

Роберт Бернс (переклад М. Лукаша)

Але вже час крокувати далі. Ось які два електронні повідомлення отримав я з Німеччини від Людмили Миколаївни, з якою ми разом працювали понад двадцять років:

Перше.

Дорогі ІВАН СЕМЕНОВИЧ, ЛІДІЯ ВАСИЛІВНА, СВЕТОЧКА
і вся ВАША СІМ'Я!!!
Прийміть від нас найщиріші побажання:
ЗДОРОВ'Я,
БЛАГОПОЛУЧЧЯ,
ВЕЛИКИХ ТВОРЧИХ УСПІХІВ,
СІМЕЙНОГО ЩАСТЯ В 2012 РОЦІ!!!

З великою повагою, Людмила Миколаївна і Зігфрід Райхи

Пусть уходит старый год,
Унося с собой несчастья,
А новый больше принесет
Здоровья, Радости и Счастья!

Друге.

Дорогой Иван Семенович!!!

Сегодня день Рождения у Вас,
А сколько лет — значенья не имеет.
Так оставайтесь бодрым, как всегда,
И сердце никогда пусть не стареет!
Желаем бодрости душевной,
Успехов в жизни повседневной,
Здоровья крепкого всегда,
Не падать духом никогда!

ОГРОМНОЕ СПАСИБО ЗА ВАШЕ ДОБРОЕ СЕРДЦЕ

10 января 2012-03-23

Людмила и Зифрид Райх, Штуттгарт

Аннали пам'яті — вони нескінченні. І добрі промінчики пам'яті — вони незбагненні. Незбагненні своїми позитивними емоційними збудженнями ближнього (ближніх) — ферментами, які активізують творче життя. Ферментами, які підтримують дружні стосунки між людьми. А в своєму віці я вже про це можу судити: «Про дружбу може судити тільки людина зрілого віку і зрілої душі» (Цицерон, Про дружбу, 20).

Безумовно, Людмила Миколаївна і в Німеччині залишається доброю людиною. Її спокій та умиротворенність я відчув минулого року, коли вона навідувалась на садибу нашої сім'ї, але я відчув, що й сьогодні їй українські не

ГІРКІ ЧЕРЕШНІ

Де шлях летючими штрихами
за обрій віддалі несе —
гіркі черешні над шляхами —
спасибі вам за все, за все!
За цю красу, що при дорозі,
за цю солодку гіркоту,
за те, що люди вже дорослі,
гілляку ловлять на льоту!
За те, що ви необережні,
при самій трасі — нічий.
За слово радісне — «черешні»,
де є і чари, і раї.

За те, що втомлений, аж чорний,
на ваше листя молоде,
загримований під чорта,
шофер очима поведе.

За вашу тінь, за насолоду –
крізь вас побачити поля,
за неодчахнуту свободу,
за неочухране гілля!

Ліна Костенко

Я відвідав лише декілька інших країн, але ніде на бачив, щоб при дорозі росли черешні, яблуні... До побудови своєї хати, мав дачу за 15 км від своєї квартири в місті. Протягом цих 15 км, які я проїжджав, любувався придорожнім чудом: лісом, бузковим гаєм, вишнями, черешнями, сливами, яблунями... нічийми. Дійсно — це специфічне, суто українське інстинктивне явище, явище поваги та любові до природи-матінки. Це як протест Івану Мічуріну: «Ми не можемо очікувати милостей від природи; взяти їх — наша задача». Адже «*Natura trahit ad sua iura*» (природа вимагає своїх прав — не слід чинити насильство над природою).

Це частка нашої ментальності до своєї Батьківщини. Але. Але... «...Завищена самооцінка людства, котре бачить себе не часткою Природи, а її володарем, привела до багатьох бід — від техногенних катастроф до загальної екологічної кризи. А неповага до майбутнього, в інших термінах — «культура сьогоднішнього дня» — є пануючою цінністю (ідеологією) в усіх розвинутих країнах світу і загрожує існуванню цивілізації. Разом з тим ми цю ідеологію-цінність старанно копіюємо й намагаємося щонайшвидше запровадити у своєму суспільстві (в медицині: сімейний лікар, в освіті: Болонський процес... — І. С.).

Тож Україна стоїть перед вибором: далі підстроюватися під інших, щоб посісти своє місце у Європейському просторі, котрий у нинішньому вигляді доживає останні часи, або ж — перенести центр і економічної, і політичної уваги на внутрішній потенціал країни, спрямувавши зусилля на вирішення нагальних питань із структуризації економіки і розвитку науки.

Навіть школярі знають, що нині у світі з геометричною прогресією множаться проблеми, пов'язані з трьома ресурсами — водою, продовольством, енергією (а ми до цього часу не визначилися, що є для нас головним та що таке національна ідея — І. С.). З огляду на те, що наша

країна є потенційною світовою житницею, а наукового потенціалу через розробку й запровадження відповідних технологій достатньо для вирішення проблем з водою та енергією, Україна цілком здатна стати не лише самодостатньою державою у світі.

Українцям час робити вибір між псевдо елітою, котра постійно обіцяє всім заможність, але закономірно забезпечує її лише собі та своєму найближчому оточенню, і справжньою елітою, яка бачить вихід із суспільної кризи чере подолання панування безкультур'я й аморальності. І вибір цей існує, попри всілякі нарікання на відсутність справжніх лідерів України...

...Час припинити гратися в «заможність», яка в умовах формування народу нової, уже незалежної України і ставлення його ментальності призвела до корупції, хабарництва, всездозволеності (для певної частини суспільства) тощо. Обрання тих, хто обіцятиме заможність, є прямим шляхом ще до більшого поширення цих явищ.

Усі здається, розуміють: відводячи увагу народу від його справжніх цінностей — матеріальних (земля, вода, чисте повітря, виробничий потенціал стратегічного значення), і культурних (мораль, єдина мова, власна історія, традиції і звичаї) та прикриваючись обіцянками добробуту для всіх і вже сьогодні, представники нинішньої влади (влади на протязі всього періоду незалежності України — І. С.) ефективно вирішують лише одне питання — перерозподіл матеріальних цінностей усього українського народу. Суспільству ж підносять у гарних обгортках із надписами «реформи» та «соціальні ініціативи» мізерні подачки. А другу цінність, культуру, влада відкрито ігнорує показовим небажанням говорити українською мовою, знати власну історію, психологію українського народу, дотримуватись елементарних норм поведінки в суспільстві.

Тому на часі зрозуміти й те, що бізнес не спроможний створити основу державності. Принаймні — української. Просто дивує те, що вітчизняні аналітики й експерти не бачать (або роблять вигляд, що не бачать) очевидного: закони, за якими живуть так звані розвинені суспільства, не для нас. Ідеологія сьогоднішнього дня, яка панує в цих суспільствах, уже привела світ до кризи, а українське суспільство — до спотвореного життя. Мислячі люди розуміють: треба шукати інші закони розвитку цивілізації.

Тож із настанням постдемократичного періоду європейський люд має вирішити ряд питань, головним з яких є «перемодельовання» Євросоюзу відповідно до нових умов існування у світі. Українці ж мають зрозуміти очевидну істину: одержі, скроєні за чужими, та ще й застарілими, моделями,

їм не пасують — треба шити інші, власного й сучасного покрою (Любов Чуб. «Між євроорозчаруванням і постдемократією», уривок. «ЛУ» 22 березня 2012 р.).

Необхідно вчитись в усіх: у країн Європи і Америки, Азії та Африки... Одне лише важливе: надбання інших народів, держав мусить нанизуватися на власний стержень.

Коли на початку 90-х років минулого століття я брав участь у роботі міжнародного конгресу з питань гастроентерології в Барселоні, то в мене з'явилося троє синів, серед яких наймолодшим був доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри фармакології Дніпропетровської медичної академії Віталій Йосипович Мамчур. Усі вони називали мене татом, а я їх синками... Дозвілля своє ми проводили доволі насичено. Воно (дозвілля) закарбувалося на всі роки. А тому листівка від Віталія Мамчура, проректора з наукової та лікувальної роботи Дніпропетровської медичної академії, була для мене приємною вісточною і про минулі часи.

Вельмишановний Іван Семенович!

Пусть в Новом году будет много сюрпризов,
Открытий и праздников самых душевных,
Приятных вещей и счастливых событий!
Пускай этот год будет просто волшебным!

З наступаючим Новим Роком і Різдвом Христовим!

З великою повагою до Вас!

Підпис

Віталій Мамчур

Зліва, високий, Віталій Мамчур, наймолодший мій синок. Справа: Кресюн Валентин Йосипович, найстарший мій синок, член-кореспондент національної Академії медичних наук України, доктор медичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки, перший проректор Одеського національного медичного університету; за ним я, потім професори Харченко (Київ), Вдовченко (Львів)...

А це вже ми з Валентином Йосиповичем на вулицях Барселони (щось він зависоку ноту взяв — в це мало хто повірить, але ми на вулицях Барселони співали українські пісні) у вільний від роботи конференції час.

На цей короткий відрізок життя ми були справжніми друзями. А «Справжній друг відрізняється вмілістю та уважністю кращого лікаря,

старанністю і чуйністю кращої няньки, ніжністю і терпеливістю кращої матері» (автор невідомий).

Хоча

Что быстро согревается, тепло теряет скоро,
Что медленно берет тепло, то и согрето споро;
Что с камнем или деревом, равно слюдьми бывает:
Кто вдруг горячим д р у г о м стал, тот вдруг и остывает.

Фр. Рюккерт

Мабуть, не скільки теперішнє, стільки минуле підгримує моє активне життя, незважаючи на те, що вже

СОЛНЦЕ САДИТСЯ

Недолго еще тебе жаждать, сгоревшее сердце;
Обещаньями полнится воздух,
из неизвестных мне уст начинает меня обдувать —
грядет прохлада...
Жарко стояло солнце мое надо мной весь день.
Будьте ж благословенны в своем приближенье, внезапное
ветерки,
прохладные духи начала сумерек!
Воздух становится чужд и чист.
Разве это еще не ты, ночь соблазнительница,
бросаешь на меня беглые взгляды?
Не утрачивай мощи, отважное сердце!
Не вопрошай: зачем?

Фридрих Ницше

Щойно мене спіткало непомірне горе... Горе, яке не обійти, не обминути... Щойно померла (29.03.2012 року) моя кохана сестричка Люба (1926 року народження). Ми з нею були не лише близькими родичами, а й вірними друзями. Не було жодної події, з якою б ми не поділилися один з одним, не було жодного мало-мальського лихоліття в нашому житті, яке ми не бажали б поменшити словом і справами. Щороку, як мінімум, ми два рази зустрічалися, щотижня ми один-два рази спілкувались по телефону. І так багато десятиліть — все життя...

*Люба на Трусковецькому курорті... (початок 60-х років минулого століття).
Завжди бажаний гість моєї сім'ї.*

Люба!

Ты здесь, мы в воздухе одном.
Твое присутствие, как город,
Как тихий Киев за окном,
Который в зной лучей обгорнут,
Который спит, не опочив,
И сном борим, но не поборот,
Срывает с шеи кирпичи,
Как потный чесучевый ворот.
В котором, пропотев листвою
От взятых только что препяствий,
На побежденной мостовой
Устало тополя толпятся.
Ты вся, как мысль, что этот Днепр
В зеленой коже рвов и стежек,
Как жалобная книга недр
Для наших записей расхожих.
Твое присутствие, как зов
За полдень поскорей усесться
И, перечтя его с азов,
Вписать в него твое соседство.

Борис Пастернак

То сьогодні моєму суму і жалю немає меж... Її хатка не просто осиротіла:

Сумує хата, бо вона вже пуста.
Сумує сад, бо вже не золотий.
І ніч глухоніма осінніми руками
розмовляє з місяцем на мигах.
А хмари мимо, хмари мимо, мимо.
Холодна пуста вис у димар.
І місяць білий, як обличчя міма, —
Трагічна маска під бровами хмар.

Ліна Костенко

Оптимізм Люби в останні роки не залишав її й на мить, не зважаючи на численні болячки. Вона завжди говорила бадьорим та радісним голосом, стверджувала, що їй живеться так добре, як ніколи і завжди повторювала: «Яких чудових дітей та онуків ти виховав: лише завдяки їх теплоту та

щирому відношенню до мене, я чудово почуваюсь та маю неабиякий потяг до життя. Господь Бог, ти та твої діти і онуки роблять моє життя забарвленим та радісним. Я завжди молюся за Вас». Немає тепер з нами, тебе, моя рідненька сестричко, Любо! Туга та сльози журби ніяк не залишають мене та моїх близьких.

А для мене

Вдень ще літо, а надвечір — осінь.
В склепі ночі похорон тепла.
Вийдуть в ранок яблуні, як лосі,
розсохаті роги дибала.
Пийте воду, поки ще ласкава.
Лосі, лосі, жумрайте траву.
Так думки печаль прополоскала,
Що, як сад під зливою, живу.
Ой, живу, впівголоса, впівсили.
Відкладаю щастя — на коли?
Скільки цвіту з мене обтрусили...
Скільки яблук з мене продали...

Ліна Костенко

Із п'яти дітей з нашої сім'ї, які прожили й доросле життя, ми з Любою наймолодші. Тому не дивно, що ми часто згадували наше дитинство, не лише радісне дитинство, а й

ГОЛОДОМОР

I

Зроніть сльозу, бо ми не знали сліз.
Заплачте разом, а не наодинці.
Зроніть сльозу за тими, хто не зріс,
Що мали зватись гордо — українці.
Заплачте! Затужіть! Заголосіть!
Померлі люди стогнуть з тої днини
Й благають: українці, донесіть
Стражденний біль голодної країни.
Згадайте нас — бо ми ж колись жили.
Зроніть сльозу, і хай не гасне свічка!

Ми в цій землі житами проросли,
Щоб голоду не знали люди вічно.

II

Сидить стара бабуса у садочку,
І сонце гріє лагідно її.
Онуки поряд граються в пісочку,
Поризкидали іграшки свої.
Онука плаче: — Бабцю, в мене горе,
Сашко мою фортецю потоптав, —
Горохом сльози ллються, ціле море,
— І ще у ляльки ручку віддірвав!..
Онуків мирить і до серця горне,
Стирає сльози зморщена рука.
— Не плачте, дітки, бо хіба ж це горе...
А справжнє горе хай від вас тіка!
І спогад вдарив, наче біль жорстокий,
І стік сльозою по її щоці.
Згадались страшні тридцять роки...
Опухлі діти... Голод... І мерці...

*Ніна Виноградська («ЛУ»
25.11.2010. Значно скорочено).*

Опухлі діти... Голод... І мерці... Ми з Любою були свідками, коли наші сусіди (сім'я з дев'яти чоловік) повністю, окрім одного хлопця, померли. Ми були свідками, коли везли загиблих тварин (частіше — це коні) на возах, щоб їх закопати, а всі дорослі з сокирами в руках бігли до воза і відрубували хто що міг: ногу, голову... Жахливе, моторошне видовище! Тварин та померлих людей ховали в загальних ямах. Ми з Любою (різниця у віці в нас з Любою — 2 роки 7 місяців) усе своє життя пам'ятали привабливий присмак листків вишні (сьогодні вони мені зовсім не до снаги) та оладки з різних рослин, насамперед, з лободи... Ми також пам'ятали, як ми старанно шукали хоч одного зернятка в полові...

Своя держава (а вірніше її вершники) нищили український народ... Переважно руками своїх братів і сестер. Про таку трагедію не міг подумати навіть великий селянський поет Микола Олексійович Некрасов, коли писав свій вірш у 1874 році

ЭЛЕГИЯ

Пушай нам говорят изменчивая мода,
Что тема старая «страдание народа»
И что поэзия забыть ее должна.
Не верьте, юноши! не стареет она.
О, если бы ее могли состарить годы!
Прощел бы Божий мир!.. Увы! пока народы
Влачатся в нищете, покорствуя бычам,
Как тощие стада по скошенным лугам.
Оплакивать их рок, служить им будет муза,
И в мире нет прочней, прекраснее союза!..
Толпе напоминать, что бедствует народ
В то время, как она ликует и поет,
К народу возбуждать вниманье сильных мира —
Чему достойнее служить могла бы лира?..
Я лиру посвятил народу своему.
Быть может, я умру неведомый ему,
Но я ему служил — и сердцем я спокоен...
Пушай наносит вред врагу не каждый воин,
Но каждый в бой иди! А бой решит судьба...
Я видел красный день: в России нет раба! (скасування
кріпацтва в 1861 р. — І. С.)
И слезы сладкие я пролил в умиленні...
«Довольно ликовать в наивном увлеченьи, —
Шепнула Муза мне. — Пора идти вперед:
Народ освобожден, но счастлив ли народ?..»
Внимаю ль песни жниц над жатвой золотою,
Старик ли медленный шагает за сохою,
Бежит ли по лугу, играя и свистя,
З отцовским завтраком довольное дитя,
Сверкают ли серпы, звенят ли дружно косы —
Ответа я ищу на тайные вопросы,
Кипящие в уме: «В последние года
Сносней ли стала ты, крестьянская страда?
И рабству долговому пришедшая на смену
Свобода, наконец, внесла ли перемену
В народные судьбы? в напевы сельских дев?
Иль так же горестен нестройный их напев?..»

Уж вечер настає. Волнуємий мечтами,
По нивам, по лугам, уставленим стогами,
Задумчево брожу в прохладній полутьмі,
І пісня сама собою складається в умі,
Недавніх, тайних дум живе втілення:
Народному ворогу прокляття сулю,
А другу у небес могуттєства молю,
І пісня моя громка!.. Їй вторять доли, ниви,
І ехо дальніх гор їй шлет свої відгуки,
І лєс відкликнувся... Природа внемлет мені,
Но тої, о ком пою в вечірній тишині,
Кому присвячені мєчтання поєта,
Увы! не внемлет он — і не дає відпові...

Навіть у найважчі часи царизма були «пєсни жниц...», «сверкали серпи», «звенєли коси», «бєгало по луї, играє і свистє довольне дитя», а під час голодомору була мертвецька тиша, тисячі набряклих тіл, відсутність руху, а так і життє. Думаю, історія людства не знала ніколи подібного. Вбивали своїх людей і не лише вбивали (як фашисти), а морили голодом, який завдавав тривалу люту смерть за наявності свідомості. Більшого людського болю світ не знає. Це страшніше, аніж геноцид! І мене дивує, що більшість країн не визнали геноциду в Україні. Мене ще більше дивує, що є люди, які називають себе українцями та проживають в Україні, теж не визнають геноциду. Це ж як треба так не любити та зневажати український народ!!! Але є суд Божий! А нам лише залишається раз у раз звертатися до своєї

ПАМ'ЯТІ...

Згадаймо також тих усіх,
що сплять не в цій могилі,
чи й без могил розкидані
в краю і на чужині.
Чиїх не знаємо імен,
ні прізвищ, ні портретів,
кого насильним голодом
зморили в тридцять третім.
Кого по тюрмам, таборах
по-звірські мордували,

кого у ризах і живцем
на стінах розпинали.
Кого колючий дріт і пси
в снігах охороняли,
кому на одяг не ім'я,
а номер нашивали.
Чиїх костей і чиїх тіл
до труни не складали,
кого в кагатах і ровах
трактори загортали.

Хто в Воркуті, на Соловках,
в Якутії і в Комі
життя затратив молоде
і не вернув додому.

Усім тим Жертвам без числа
низенько поклонімся
і за їх вічний упокій
низенько поклонімося.

С. Серафима Сало, ЧСВВ

Усе це так. Але людина в любых умовах має почуватися homo sapiens. І таким чином, допомагати сприйняттю життя в дещо підфарбованому вигляді. Адже, «Це Боги вже влаштували так, що кожний може забрати в нас ж и т т я, але жоден не в стані позбавити нас смерті» (Сенека).

А це вже Люба на Кавказьких Мінеральних Водах, в Железноводську, на фоні одного з кращих санаторіїв, на західному схилі гори Залізної. Настрій у нас

добрий. Ми посміхаємося ранній весні, нашій зустрічі, життю, пам'ятаючи, що «Життя квітка, любов (між нами — І. С.) — мед з нього» (В. Гюго).

І в цьому житті я на постійній основі зустрічаюсь з черемхою, яка є неймовірно гарною весною своїм густим цвітінням білими, іноді з рожевим відтінком, пелюсточками, з неповторним густим, занадто приємним запахом... Ще не було в моєму житті такої весни, щоб я не зустрічався з черемхою. Біля клуні, в хуторі Лолові, де я народився, вона стояла розлога, величава та ще й своя. Приємний та привабливий аромат під час квітіння розповсюджувався за багато метрів від неї. В подальшому численні невеличкі плоди їв лише я. Постійно підходячи до неї, мені хотілось подякувати цій рослини за занадто приємні хвилини насолоди, насолоди життям. Біля неї я зростав, біля неї зростала Люба. Давай, Люба, ми з тобою (я тут, а ти т а м) процитуємо, а то й заспівемо вірш-пісню Єсеніна

ЧЕРЕМУХА

Черемуха душистая
С весною расцвела
И ветки золотистые,
Что кудри, завила.
Кругом роса медвяная
Сползает по коре,
Под нею зелень пряная
Сияет в серебре.
А рядом, у проталинки,
В траве, между корней,
Бежит, строится маленький
Серебряный ручей.
Черемуха душистая,
Развешившись, стоит,
А зелень золотистая
На солнышке горит.
Ручей волной гремячею
Все ветки обдаёт
И вкрадчиво под кручею
Ей песенки поёт.

Моя сестричка Люба була не лише найбільш красивою дівчиною в нашому краю, а ще й найкраще співала. Не було жодної дівочої вечірки, яка б

обходилася без неї. Весела, красива, співоча, надзвичайно працелюбна, яка не знала відпочинку, і завжди була усміхнена та нерідко відгукувалася на всяку цікавинку сміхом. «Думаю, отже, сміюся» (Джон Полос) — це гасло моєї сестрички.

І на цій фотографії мого Железноводського періоду вона доброзичлива та щаслива. Вона вдячна долі, вона вдячна Господу Богу нашому. А тому вона постійно закликала:

Прийдіть, поклонімся Цареві нашому Богу.

Прийдіть, поклонімся і припадімо до Христа, Царя, нашого бога.

Прийдіть, поклонімся і припадімо до Самого Христа, Царя і Бога нашого (із «Ранішня молитва»).

Вона мала гарну вдачу: завжди знаходила мотиви для обґрунтування свого життя — щасливого життя. Останні роки Люба при кожній розмові стверджувала, що їй добре живеться, що в неї гарний настрій, що вона безмежно любить нас. Вона керувалась тим, що «Все в мирі ростет, цветет и возвращается к своему корню. Возвращение к своему корню означает

успокоение, согласное с природой. Согласное с природой означает вечное; поэтому разрушение тела не включает в себе никакой опасности» (Лао-Тзе).

За два дні до відходу у вічне життя Люба в телефоній розмові зі мною захоплювалася початковим проявам весни, квітінням голубих пролісків на її подвір'ї, тепленьким весняним сонячним промінчиком... А сьогодні я вже не можу поговорити з нею, а можу говорити лише про неї:

Все було. Дорога закричала,
Блиснули байдужі ліхтарі.
Ти пішла від мене до причалу
І згоріла в полум'ї зорі.

Вибухнули дні не зрозуміло,
І життя котилося моє...
Але там, де ти тоді згоріла,
Кожен ранок сонце устає.

Василь Симоненко

Кожен ранок сонце устає... для мене. Поки що. А тому я продовжую спогади про Любу.

80-ті роки минулого століття. Ми з Любою в гостях у Миколи та Галини Скакунів, на дачі.

У ті роки дачу мали поодинокі люди. Професору Миколі Петровичу Скакуну дозволили таку «розкіш», як активному учаснику Великої Вітчизняної війни. Там ми мали можливість не лише радіти живій природі, а й поговорити та навіть й заспівати:

ОЙ ІЗ-ЗА ГОРИ ТА БУЙНИЙ ВІТЕР ВІЄ

Ой із-за гори та буйний вітер віє...
Ой там удівонька та пшениченьку сіє. (Двічі)
Ой посіявши, стала волочити,
А заволочивши, стала Бога просити. (Двічі)
«Ой уроди, Боже, та пшениченьку яру
На вдовине щастячко, на сирітську славу!» (Двічі)
Ой ще удівонька та й додому не дійшла,
А вже кажуть люди, що пшениченька зійшла. (Двічі)
Ой ще удівонька та й на лаву не сіла,
А вже кажуть люди, що пшениця поспіла. (Двічі)
«Ох, і горе ж мені та, діточки, із вами,
Гей, та що немає хазяїна над вами!» (Двічі)
«Мати ж наша, мати, не журися нами,
Як повиростаєм розійдемося сами!» (Двічі)
Ой буде нас, мати, по горах, по долинах,
Ой буде нас, мати, та й по чужих країнах!» (Двічі)
Ой будеш ти, мамо, як зозуля кувати,
Що нікому буде тобі й пити подати!» (Двічі)

Народна пісня

А це вже в останні роки життя на моїй фазенді: одна Люба і зі мною. Вона до останньої миті мала ясний розум та здорову думку. Люба мовби говорила мені та оточуючим родичам і друзям, яких у неї було багато:

Я помру, не зміниться нічого
На землі цій грішний ні на гріш.
Може лиш посивіє дорога,
По якій я бігав босоніж.
Буде все як завше, як од віку,
Хоч безсмертя є ще де-не-де,
Та до мене відійшло без ліку,
Й після мене стільки ж відійде.
Чим тут перейматися? Не треба!
Бог для нас не пожаліє див.
Відійду у той куточок неба,
Де пішли усі кого любив.
Хтось зрадіє, хтось, можливо, ахне,
Будуть сміх і сльози, і жалі...
І напевно праці не забракне,
Як не бракувало на землі.

А це останні дві фотографії з Любою піврічної давнини (липень 2011 року) у неї на садибі, біля крильця її хати: мої син (Олександр) та донька (Світлана) зі своїми дівчатами — Катериною та Вікторією. У той час ніхто з нас не думав, що так швидко доведеться проводити Любу в далеку дорогу. Сьогодні вона (Люба) лежить в спокої на Тростянецькому цвинтарі. Рядом з нею мама, тато та її чоловік Семен. І зовсім поруч наші сестрички Наця і Даша зі своїми чоловіками. Лише наш братик, Вася, на Севастопільському цвинтарі. Залишився поки що лише я, наймолодший член нашої численної родини, зі своїми думами:

Серед юрби веселої, гучної
Я цілі дні стою,
Стою, дивлюсь на барви, строї
І забуття ловлю.
Серед юрби я, мов на кладовищі...
Там є могила і моя...
В могилу ту все нижче, нижче
Щодня спускаюсь я.

Олександр Олесь

І в пам'ять про мою сестричку Любу, я прочитую для Вас, читачу, таке послання:

«Який сильний і могутній є Господь Бог, що Своім словом сотворив стільки великих, гарних і хосенних речей! Все те сотворив Господь Бог для своєї слави, щоб цілий видимий і невидимий світ: Ангели, люди, звірята, небозвід з усіма зорями, земля, море з безконечним числом живих істот, а навіть пільні коники і сині дзвіночки на левадах, прославляли свого Творця. І ми також, нашою щоденною молитвою: «Вірую в єдиного Бога Отця, Вседержителя, Творця неба й землі і всього видимого й невидимого» — віддаємо славу Небесному Отцеві.

Коли подумаємо, що Господь Бог сотворив те все і людям на пожиток та радість, то людське серце мусить горіть любов'ю і вдячністю за ті великі добродійства, що їх на кожному кроці зауважуємо. Бо, подумай, що гарні запашні квіти на полях, лісах і городах сотворив Господь Бог для нас, щоб нас звеселяли; пташки на те, щоб співали, бджілки — щоб солодкий мід збирали. З неба в день спливає на нас тепле проміння сонця, вночі світло місяця й зірок просвічує темряву. І коли над тим усім пригадуємося, то

часто з нашого серця випливають вислови захоплення: «Чудні діла Твої, Господи, Ти все премудро сотворив».

Тому любім нашого Небесного Отця, а найкраще виявимо ту любов, коли будемо виконувати Його святу волю й будемо жити так, як Господь Бог нам вказує Своїми заповідями.

Пам'ятаймо завжди, що Господь Бог сотворив нас на те, щоб ми Його щораз більше і щораз краще пізнавали й любили. Бог дав на очі, щоб ми оглядали великі й гарні Божі діла та дорогі нам особи, які заступають нам Бога на землі: родичів, священників, вчителів та інших. Дав нам слух, щоб ми слухали Божих наук, які нам проповідує свята Церква. Дав нам мову, щоб ми говорили, співали на славу Божу та щоб молилися.

Гідно користуймося цими дарами Богові на славу, а собі на спасіння.

Завжди маймо на увазі, що нашою безсмертною душею ми подібні до Господа Бога, і пам'ятаймо про наше призначення» (із книги «Катехизм християнської віри». Рим. 1967).

Люба гостювала в мене не лише сама, а й, частіше, зі своїми рідними та друзями. На цих фотографіях Люба зі своїми та моїми сестричками: з

Анастасією (найстарша) на фоні гори Змійки біля моєї квартири в Желєзноводську та з Дариною (середульця сестра) в Тернополі.

Люба тепер у тому ж куточку Неба, що й Наця, і Даша. Люба, як і всі мої близькі, яких сьогодні немає зі мною, розуміли, що «С м е р т ь» єсть тільки один шаг в нашом непрерывном развитии. Таким же шагом было и наше рождение, с той лишь разницей, что рождение єсть смерть для одной формы бытия, а смерть єсть рождение в другую форму бытия. Смерть — это

счастье для умирающего человека. Умирая перестаешь быть смертным» (Т. Паркер).

Учора в м. Тростянець на Сумщині та в Сумах (там проживає мій син) і в Тернополі, ми, близькі моєї сестрички Люби, відзначили 9 день пам'яті від дня її відходу від нас... Спи спокійно моя любима сестричка Любонько, ми завжди будемо пам'ятати тебе веселою, життєрадісною, переповненою добра до ближнього. А я процитую для тебе вірш Михайла Сіренка

12* Сміян І. С. Ми співаємо глухим

СВІЧА

Одметалась душа, одплакала і стихла,
Ніби свічка свята на вітрах неспокійних часу.
Нині з Богом самим Ти тепер розмовляєш тихо
Про життєвий свій шлях, про людську його суть.
Шлях нелегкий, складний крізь літа й темні ночі,
Де свічею палав — не димів каганцем,
Тільки Правду казав всюди людям ув очі
І свічею горів, не ховаючи в темінь лице.
Нині Бог все збагне, зрозуміє й оцінить,
Ну а ми — ті, що йшли із Тобою удень і вночі, -
Будем далі іти, і ніхто нас не спинить,
Бо ми всі засвітились от саява Твоєї свічі.

Твоє життя, Любонька, як і кожного із нас, «Ріка — прообраз людського життя. Тут все дуже рельєфно: початок (джерело б'є з землі), розвиток (широкий, повільний плин), завершення (впадання в море, перехід в іншу якість)» (Ілько Лемко).

Люба все приготувала для своїх похорон, навіть барельєф своєї фотографії на могилу. Вона мовби керувалася побажаннями Андрія Ворона: «Не бійся смертного часу. Це ж тільки поклик від земної юдолі. І ти завжди мусиш бути готовий віддати Богу те, що від Нього одержав» (із книги Мирослава Дочинець «Многії літа. Благії літа»).

А життя триває...

Шановний Іван Семенович!

Щиро вітаю Вас з Новим 2012 роком та Різдом Христовим!

Бажаю здоров'я, благополуччя всій Вашій родині.

Надіюсь, що побачимо ще книги спогадів та філософських роздумів про наше майбуття.

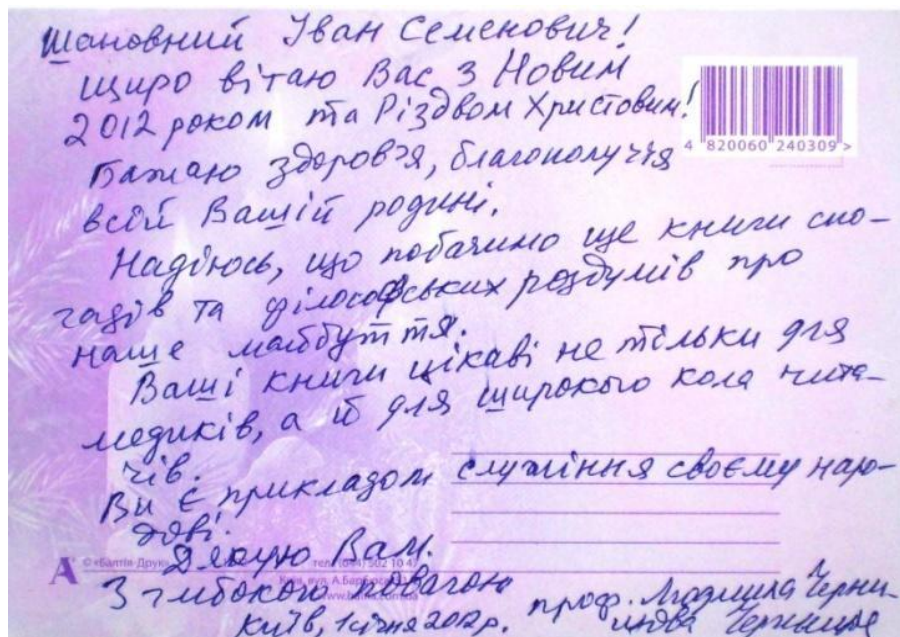
Ваші книги цікаві не тільки для медиків, а й для широкого кола читачів.
Ви є прикладом служіння своєму народові.

Дякую Вам.

З глибокою повагою

проф. Людмила Чернишова. Підпис

Київ, 1 січня 2012 р.

Доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри дитячих інфекцій та імунології Київської національної медичної академії післядипломної освіти, головний дитячий імунолог МОЗ України, чарівна жіночка, Людмила Іванівна Чернишова, є гідним продовжувачем славного роду педіатрів. Славного роду педіатрів... Я не можу назвати жодної сім'ї в Україні і на теренах колишнього Союзу з такими глибокими педіатричними коріннями.

Так закінчує свої спогади про відомого вченого-педіатра, свого дідуся Івана Михайловича Руднева, Олександр Руднев (доктор медичних наук): «Я горжусь, что мы, все потомки Ивана Михайловича, продолжили династию врачей-педиатров, которой уже более 120 лет». 120 лет!.. А джерелом любові до малюків був дідусь Людмили Іванівної Чернишової — професор Михайло Федорович Руднев, який першим в Україні ще у 1929 році видав

книгу про захворювання нирок у дітей: «Заболевание почек и мочевых путей в детском возрасте». Можливо, що дехто з моїх колег не згодиться, але я назвав би Михайла Руднева маяком української педіатрії.

А тому це його

МОЛИТВА

Счастье, Господи, счастье безмерное
Быть одним из твоих маяков...
Дай мне теплиться в мире бушующем
Самым малым из всех огоньков!
Пусть хоч чье-нибудь сердце усталое
Озарится призывом любви;
Пусть хоч чья-то душа истомленная
Отозвется на слово «живи»!
Верю, Господи... Страх и уныние
Слепотой поразили людей;
И в слезах, и во прахе смятенные
Ждут судьбы неизвестной своей.
Но уже на печальном пожарище
Зацветает роскошная новь;
Под ударами тяжелого молота
В блеске молний куется любовь!
Близок день — и свершится великое,
Светом солнца заменится мрак...
И тогда пусть погаснет, о, Господи,
Твой смиренный, чуть видный маяк!

Татьяна Щепкина-Куперник

Людмила Іванівна підготувала чудову книгу, яка ілюстрована гарними фотографіями «Жизнь, отданная детям» (К столетию со дня рождения профессора Руднева Ивана Михайловича. — Київ, 2010) та написала такі приємні слова на мою адресу:

Дорогому і вельмишановному Івану Семеновичу з вдячністю за спогади про І. М. Руднева.

25. 06. 2010

підпис

ЖИЗНЬ, ОТДАННАЯ ДЕТЯМ

К столетию со дня рождения профессора
РУДНЕВА ИВАНА МИХАЙЛОВИЧА

Дорогий
Івану Селищеву
з вдячністю за
спогоди
25.06-10
І. М. Руднев
Кернине

Ця книга не лише про Івана Руднева, а й про його тата та маму, дітей, онуків... І переважно про діяльність педіатра. Педіатрів, які пам'ятають, що

ІСУС БЛАГОСЛОВЛЯЄ ДІТОК

13. Тоді привели Йому діток, щоб поклав на них руки, і *за них* помолився, учні ж їм докоряли.

14. Ісус же сказав: «Пустить діток, і не боронить їм приходити до Мене, — бо Царство Небесне належить таким».

15. І Він руки на них поклав, та й пішов звідтіля (із книги «НОВИЙ ЗАПОВІТ»).

Одночасно це книга й про надію старшого покоління на покращання долі своїх онуків, правнуків...

Ми думаєм про вас. В погожі літні ночі,
В морозні ранки, і вечірній час,
І в свята гомінки, і в дні робочі
Ми думаємо, правнуки, про вас.

Ми думаєм про вас — і тому наші руки
Не в'януть біля плуга і станка,
Тому в серцях у нас невитончена мука,
А радість голосиста і дзвінка.

Ні, то не сум промінить риса кожна,
То творчість б'є натхнених наших віч,
То творчість завжди мрійна і тривожна,
Немов травнева неспокійна ніч.

Ні, сонний спокій зовсім нам не сниться,
Ні, нас не вабить ніжна тишина –
Прийдешнє осяває наші лиця,
Неспокій творчий з вічністю єдна.

І тому ми спокійно і суворо
Стрічаємо у праці і борні
Наклепи злобні і тупі докори,
Потоки божевільної брехні.

Ми думаєм про вас. В погожі літні ночі,
В морозні ранки і вечірній час,
На свята гомінкі і в дні робочі,
Нащадки дорогі, ми захищаєм вас.

Василь Симоненко

А це вже моя творчість на адресу Івана Михайловича Руднева:

**УСПАДКУВАННЯ ЗДОБУТКІВ
ПРОФЕСОРА ІВАНА МИХАЙЛОВИЧА РУДНЄВА —
ЦЕ ЗБАГАЧЕННЯ ПЕДІАТРІЇ СЬОГОДЕННЯ**

Medicus amicus et servus insanorum
(Лікар — друг і слуга хворих)

Якщо лікар є другом і слугою хворого, то лікар-педіатр є для дитини найпотрібнішою істотою на землі. І в непереносному розумінні, а в прямому. Адже від лікаря-педіатра залежить фізичне, розумове та психічне становлення homo sapiens (істоти розумної). Адже лікар-педіатр, в значній мірі, визначає тривалість працездатності людини, тривалість життя, міру сприйняття оточуючого світу в майбутньому. Лікар-педіатр, мав би бути головною фігурою не лише в цивілізованому, а, насамперед, в розумному суспільстві. Мріяти всім можна. Педіатру також. Не зважаючи на те, що він (педіатр) в постійних пошуках чинників оздоровлення малюка. Але мрії притаманні кожній людині, в тому числі і педіатру, особливо такі:

МОИ МЕЧТЫ

Мои мечты стремятся вдаль,
Где слышны вопли и рыдания,
Чужую разделить печаль
И муки тяжкого страдания.

Я там могу найти себе
Отраду в жизни, упоенье,
И там, наперекор судьбе,
Искать я буду вдохновения.

Сергей Есенин

Ось погляньмо на життя видатного педіатра ХХ століття Івана Михайловича Руднева, життя натхнення, життя самовіддачі, життя постійного творчого злету, життя постійної енергетичного збагачення не лише близьких, а й всіх тих, з ким йому довелося спілкуватися. Це стосується й мене, так як його переконлива та спокійна вдача вченого-педіатра не лише передавалась, але й назавжди залишала частку свого «Я».

Якщо б я нічого не написав про визначні досягнення І. М. Руднева в галузях науки, практики (тисячі врятованих життів, тисячі оздоровлених дітей), підготовці висококваліфікованих лікарів, лікарів-вчених, а лише наголосив на його сприйнятті від свого тата переконань педіатра, передачі власних переконань в найбільшій людській цінності — педіатрії — своїм діткам, цього було б достатньо, щоб про нього сказати словами Ебнер-Ешенбах: «Великі люди творять великі справи, добрі люди довготривалі справи».

Іван Михайлович Руднев творив великі і довготривалі справи. І тому не випадково в день 100-річчя з дня його народження у мене виникає

МОЄ БЛАГАННЯ

О Боже мій милий! Пошли мені розум!
Пошли мені серце, пошли мені душу,
Щоб добре любила і коїть не вміла
Ніякого зла!...

Олександр Олесь

Рідкісне явище, коли «педіатрія» успадковується із покоління в покоління, адже більшість лікарів намагаються «зробити» своїх дітей

хірургами, акушер-гінекологами, офтальмологами, отоларингологами... У Рудневих «дерево» з дуба — любов до діток є найвищою цінністю, яку вони сповідували та продовжують сповідувати. А тому не дивно, що все більше і більше укріпляються їх

КОРІННЯ

Збираються дерева у дорогу,
Вони могли б в нічній казковій млі
В таємній змові зникнути потрохи,
Та їх коріння прагне вглиб землі.

Яку таку незнану ще тривогу
Вони нести запрагли у світі?
Дерева пориваються в дорогу,
Аж стовбури скриплять, так хочуть йти.

Вітри нестримні день і ніч їх кличуть
В свою країну волі і роздолі.
Дерева ладні вже ось-ось пуститись,
Але коріння тягне їх в гніздо.

Їм сниться край, куди б вони знялися,
Як кожную осінь мрії-журавлі...
Та з кожним днем коріння йде все глибше
І все міцніш тримається землі.

Степан Галябарда

Мої добрі друзі та колеги, які покинули нас, член-кореспондент АН і АМН України, заслужений діяч науки і техніки України, професор, доктор медичних наук Віктор Михайлович Сидельников та академік багатьох галузевих академій, заслужений діяч науки і техніки України, професор, доктор медичних наук Петро Степанович Мошич — визначні педіатри України — є вихідцями із гнізда І. М. Руднева. Майже не було жодної бесіди з ними, щоб вони не говорили про свого ВЧИТЕЛЯ — Івана Михайловича Руднева. Не просто говорили, а шанобливо, доброзичливо та з вдячністю своєму наставникові професору І. М. Рудневу, який вивів їх у лідери педіатрії. Лише Великий Вчений здатний виховати таких учнів!

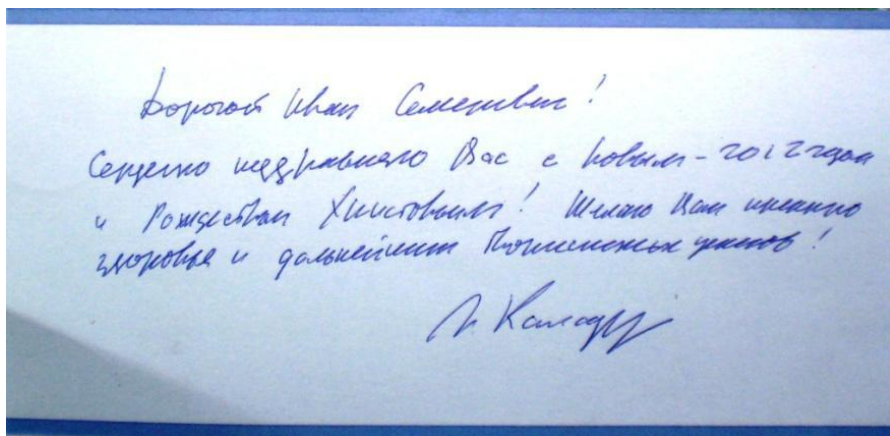
Ми, послідовники професора І. М. Руднева, зобов'язані не лише пам'ятати про нього, а й усіляко збільшувати його здобутки.

І, насамкінець, я наведу вірш Кайсина Кулієва, зміст якого, думаю, притаманний Івану Михайловичу і всім педіатрам, який я вважаю гімном дитячих лікарів:

Все повидавший на пути своем,
Изведавши все горести на свете,
Из благ земных молю я об одном:
Пусть никогда не умирают дети!
Я понимаю — этому не быть,
Смерть без разбора расставляет сети,
И все-таки я не устану говорить:
Пусть никогда не умирают дети!
Не распустится дереву опять,
Которому зимой весна не снится.
О невозможном если не мечтать,
То вряд ли и возможное свершится.
Я мир воспринимаю без прикрас
И жизнь не в розовом я вижу свете,
И все-таки кричу сто первый раз:
Пусть никогда не умирают дети!

Член-кореспондент АМН України, академік
Академії вищої школи України, заслужений працівник вищої школи
України, доктор медичних наук, професор Іван Сміян

А я буду продовжувати мандри... На південь своєї квітучої України...

Дорогой Иван Семенович!

Сердечно поздравляю Вас с Новым 2012 годом и Рождеством Христовым! Желаю Вам крепкого здоровья и дальнейших ... успехов!

Підпис

Так лаконічно привітав мене Микола Миколайович Каладзе, доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри педіатрії, проректор Кримського медичного університету. Одночасно він надіслав черговий номер історично-медичного журналу «Асклепій», головним редактором якого він є. Микола Миколайович вирізняється «педіатричним» характером: поміркованістю, привітністю, допитливістю, товариськістю... Тому не дивно, що одна з оригінальних праць в цьому журналі надрукована під назвою — «...Кто не желает зла своим обидчикам, тому завидуют Боги».

Сьогодні (10. 04. 2012) чудовий день: блакитне-блакитне небо, усюди мене знаходять привітливі та тепленькі сонячні промінчики, з'явилися перші квіточки, які розпускають свої привітливі пелюсточки; бруньки на бузку, калині, смородині, порічках наповнились соками життя, набрякли, зазеленіли та протягають свої невидимі руки в Небесну долину. Я, як і Андрій Ворон, відчуваю, що «Усе, що росте в твоєму (моєму — І. С.) саду, — тобі (мені — І. С.) на здоров'я й поживу. Кожне зело, яке плекала твоя (моя — І. С.) рука, вдвічі поживніше, ніж куплене. Я радію їм, як дітям. І вони це чують. Рослинка вгадує, чого нам бракує і дає нам це. Все під ногами, що потрібно нашому тілу. Все в небі — що потрібно душі».

Таке враження, що вся Природа готується зустріти Великдень (15.04.2012), а тому виражає

ВЕЛИКДЕНЬ ДУШІ

Я не буду про дзвони, про писанки теж промовчу —
Я — про душі. Великдень без них — не Великдень,
Піднімимо ми їх хоч тепер, - щоб Господь нас почув,
Створімо для себе найбільше це диво.
Усміхаються квіти і паски сьогодні для всіх,
Хоч в ці дні не бажаймо біди для сусіда,
Бо коротке, мов постріл, і довге, як вік, слово «гріх»,
пам'ятаймо, що неба чекає Феміда.

Богдан Мельничук

В ці дні «Дослухайся свого серця — і тобі відкриється те, для чого тебе «покликано», в чому міра твого призначення. Може, ти прислужишся одній людині, може — світові, а може — Богу» (Андрій Ворон).

Великдень... Весна... Яке чудове словосполучення. Адже

Коли приходила весна в наш край
І кидала нам першу квітку,
Я розчинив сувору клітку
І випустив пташок у гай.
Давно пройшли дитячі дні,
Тепер пташки — пісні в мені,
Коли приходиш ти на мить,
Миліш весни, квіток і сонця,
В душі розчиняється віконця,
І рій пісень із них летять...

Олександр Олесь

А це вже від моїх сусідів:

Вельмишановний Іване Семеновичу!

Щиро вітаю Вас і Вашу родину з Новим роком і Різдвом Христовим!
Бажаю творчих успіхів, натхнення, здоров'я, спокою і благополуччя, добра і щастя!

З днем народження вітаю Вас словами Ліни Костенко, це про Вас:

Багато справ ще у моєї долі.
Коли мене снігами занесе,
тоді вже часу матиму доволі.

А поки що — ні просвітку, ні дня.
Світ мене ловить, ловить... доганя!
Час пролітає з реактивним свистом.
Жонглює будень святістю і свинством.
А я лечу, лечу...

З глибокою повагою і вдячністю, професор А. П. Юрцева

Вельмишановний
Іване Семеновичу!

Щиро вітаю Вас і Вашу родину з
Новим роком і Різдвом Христовим!
Бажаю творчих успіхів, натхнення,
здоров'я, спокою і благополуччя,
добра і щастя!

З днем Народження вітаю Вас
словами Ліни Костенко, це про Вас:

Ой ні. ще рано думати про все.

Багато справ ще у моєї долі.

Коли мене снігами занесе,
тоді вже часу матиму доволі.

А поки що — ні просвітку . ні дня.

Світ мене ловить, ловить ... доганя!

Час пролітає з реактивним свистом.

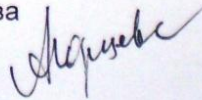
Жонглює будень святістю і свинством.

А я лечу, лечу, лечу..

Ліна Костенко

З глибокою повагою і вдячністю,

професор А.П. Юрцева

Так мене привітала Алла Петрівна Юрцева, доктор медичних наук,
професор, завідувач кафедри педіатрії Івано-Франківського національного
190

медичного університету, яка присвятила своє життя оздоровленню дітей. Мабуть, педіатр та вчитель найбільш досконало виконують послання св. Павла до Галатів

ВСІМ РОБІМО ДОБРО!

1. Браття, як людина й упаде в якій проріх, то ви, духовні, виправляйте такого духом лагідности, сам себе доглядаючи, щоб не спокусився й ти.

2. Носіть тягарі один одного, і так виконуйте закона Христового.

3. Коли би хто думає, що він щось, будши ніщо, сам себе той обманює.

4. Нехай кожен досліджує діло своє, і тоді матиме тільки в собі похвалу, а не в іншому!

5. Бо кожен нестиме свій власний тягар!

6. А хто слова навчається, нехай ділиться всяким добром із навчаючим.

7. Не обманювайтесь, — Бог осміюваний бути не може. Бо що тільки людина посіє, те саме й пожне!

8. Бо хто сіє для власного тіла свого, той від тіла тління пожне. А хто сіє для Духа, той від Духа пожне життя вічне.

9. А роблячи добре, не знуджуймося, бо часу свого пожнемо, коли не ослабнемо.

10. Тож тому, поки маємо час, усім робімо добро, а найбільше одновірним! (із книги «Новий заповіт і книга псалмів»).

Як гарно, що фахова діяльність педіатра та його духовність співпадають та розуміють, що

ЛЮБОВ УТРИМУЄ СВІТ — ЛЮБОВ УДЕРЖУЄ ДУШУ

Від всіх незвіданих бід,
Від всіх руйнацій і зрушень
Любов утримує світ —
Любов удержує душу.

І як прийняти її,
І як її зрозуміти?
Вона — і радість, і гнів,
Вона — і праця й порив,
І ніжна тиша, і вітер.

У неї стільки облич
На різний час і потреби!

Ти спробуй серцем поклич,
Як дощ врожайний із неба.
Душа полегко зітхне,
Бо їй відома ця тайна:
Листком вологим торкне
Любов, Любов'ю врожайна.
Так просто ближнім подавать —
Це ж усміх, словно зернина...
Спочатку — тиха трава
Любов Творцева всесильна.
Спочатку — хвиля легка,
На страх пекучий –росина,
Близька й далека ріка –
Любов Господнього Сина.
Своїм жертвним добром,
Своїм терпінням живлющим
Любов повстримує зло –
Любов удержує душу.
Не меч і не діамант
Заслон сердечному болю:
Любов Господня Сама
Рятує хлібом і кров'ю.
Чекає
Нас із тобою,
І мовчки
Зове за собою...!!!

Тетяна Майданович

І ще привітання від сусіда, львів'янина, доктора медичних наук, професора, завідувача кафедри педіатрії Львівського національного медичного університету, Юрія Степановича Коржинського, потомка роду педіатрів... Коли я працював у Трускавці, то неодноразово на засіданнях обласного осередку товариства педіатрів Львівщини зустрічався з його татом, професором, який користувався значним авторитетом як серед педіатрів, так і своїх маленьких пацієнтів та їх батьків. Така спорідненість в педіатрії надзвичайно цінна.

Вельмишановний Іван Семенович!

Щиро вітаю з Новим роком та Різдвом Христовим!

Хай доля щиро обдаровує всілякими благами. Успіхів, нових звершень та здійснення найзаповітніших мрій!

З повагою,

проф. Коржинский Ю. С.

та колектив кафедри

підпис

Величавий Новий Різдво Христовий!
Щиро вітаю Вас з Новим роком та
Різдвом Христовим!
Хай доля щиро обдаровує всілякими благами
Успіхів, нових звершень та здійснення
найзаповітніших мрій!

З повагою,
проф. Коржинский Ю. С.
та колектив кафедри

[Signature]

Отож, спорідненість не лише родова, а й фахова сприяє рухові до... «...Усі живі істоти прийняли від Сотворителя, за Його словом, свій рух і природні властивості, від Нього ж прийняли вони й ум. Але рух ума має в собі щось повсякчасне. А це повсякчасне безконечне й безмежне. Отож, це суперечитиме гідності й природі ума, якщо його рух матиме кінець і межі. І ум зазнає цього, якщо рухатиметься тільки до речей, що мають кінець і межі. Бо неможливо, щоб річ якась мала кінець і межі, а рух ума до неї чи навколо неї переходив у безкінечність. Тому-то повсякчасний рух ума потребує чогось безконечного і безмежного, до чого ум прямував за словом Сотворителя і за своєю природою. Але, окрім Бога, немає нічого безконечного й воістину безмежного, слушного і єдиного за природою. Подобає умові пориватися, і споглядати, і рухатися до Того, Хто воістину безконечний і єдиний, себто до Бога. Такий рух природний для ума...» («Добротолубіє». Том 2. Львів. 2009).

І, насамкінець, послання від своїх.

Вельмишановний ІВАН СЕМЕНОВИЧ!!!

Колектив кафедри патологічної фізіології щиро поздоровляє ВАС з днем народження. Бажаємо ВАМ міцного здоров'я на довгі роки, сімейного благополуччя, щастя, творчої наснаги, душевного спокою оптимізму. Ми завжди з ВАМИ, добре пам'ятаємо Ваші діла, поради, дружню безкорисну допомогу, з великим задоволенням читаємо Ваші спогади, душевно сприймаємо мудрі життєвські настанови. Ви заслужили палкої любові, шани. Хай ВАМ щастить у всьому.

Цього інтернет-листа надіслав професор Юрій Іванович Бондаренко, директор ННІ (навчально-наукового інституту) моделювання та аналізу патологічних процесів і одночасно багаторічний професор кафедри патологічної фізіології.

Ось уже 15 років, як я залишив посаду ректора нашого вузу, а колектив цієї кафедри пам'ятає мене. Також колектив цієї кафедри вітав мене зі сцени актового залу нашого університету з моїм 80-річчям. І я такою подією та її систематичністю розчулений та зворушений. Отож, від правди Олександра Олеся життя сприймається із захопленням:

...Але на світі все минає,
За ніччю завжди день іде,
Любов, красу і мир веде
І сонце світ благословляє.

Таке щире та піднесене звернення колективу кафедри спонукує мене до приведення в життя слів «Завжди радійте» із «Першого послання к фессалонікійцям Святого апостола Павла.

Цю, 24-ту, книгу спогадів та роздумів я закінчую на Великодні Свята. А тому вважаю доречним навести вірш Ігора Колинця

ПИСАНКИ

Виводить мама дивним писачком
по білому яйцю воскові взори.
Мандрує писанка по мисочках
із цибулиним золотим узваром,
з настоями на травах і корі,
на веснянім і на осіннім зіллі –
і писанка оранжево горить
у філіграннім сплеті ліній.

Та вже вона, як дивовижний світ,
то вже дзвенить, як згусток сонця,
буяють буйно квіти у росі,
олені бродять в березневім соці.
І стилізовані сплітаються сади
у маєві густих обрамлень,
мереживом найтоншим мерехтить
геометричний космацький орнамент.
І я поплив у світ дитячих мрій
на білі колискові оболоні...
Котились писанками ізгори
ясні сонця у мамині долоні.

Totus tuus (увесь твій), читачу!